"Vigyázat, művészet!"

Drámai percek Lenin pécsi szobránál (Riportunk a 16.oldalon)

Hová tűntek a gyémántkorongok?

A raktárosnak csak egy baja volt: hogy ellenszegült... (Magyar helyzetkép a 4.oldalon)

Hagymázas ötlet a tervpályázaton

Hatalmas háló, 1200 lepkével: a sevillai világkiállítás magyar pavilonja. (12. oldal)

Pártelnök-NŐ

"Mert kérdezem én, nővéreim, miért csak a nőtől kérdezik meg, hogyan tudja összeegyeztetni a magánéletét a közélettel?"
Hallama Erzsébet tárcája a 4.oldalon

Színház Egerszegen

A sarasovka nem lágerkurvát jelent (8.oldal)

Wie lange noch? (Seite 7.) • Mala sedmica: Glasali smo

A HELYZET

Pártonkívüli hetilap
II. évfolyam 13. szám • 1990. március 31.

Szerkeszti: Havasi János
Ára: 17 Forint 50 fillér

MTA KÖNYVTÁR PÉCS

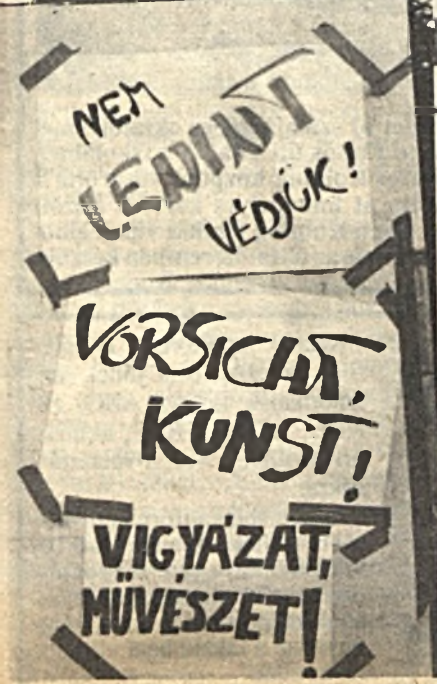

Az első futam

Fotó: Cseri László

Más választásunk nem maradt. Leonyid Iljics Brezsnyev és Erich Honecker csókos párosában már sokáig vágyakoztunk harmadikként, s most eljött ím' lenge ruhában az ifjú demokrácia.

Bizony, nem volt szűz. Jöttek a hírek. Emitt szocdemeket vertek az Agrárszövetség emberei, amott a „komcsik" irodájába hatoltak be illetéktelen SZDSZ-esek. „Ez alatt a plakát alatt Fidesz plakát volt!" — olvashattuk több helyen, s tudjuk, a Fidesz neve helyettesíthető lett volna tetszés szerint. Miközben a vájtfülűek „esélylatolgattak", s magabiztosan nyilatkoztak a szóvivők -, napról napra unalmasabb lett a televízió műsora. A szerelmi előjáték kissé hosszúra nyúlt, s hol van még a beteljesedés...

Alábbi összeállításunkban a figyelem középpontjába került pártok, képviselők sorsát elemezzük a magunk szemüvegén át, a megbélyegzés legcsekélyebb szándéka nélkül. Egyébként is, aki ma vesztes, az holnap... „Sosem fagy be a tenger" - írta valahol Nagy László. Talán most már bennünket is elkerülnek a 48-as fagyok.

A nyugodt erő

A kampány végére azért csak megtaláltuk a megfelelő kifejezést. „Gyűjtőpárt". A néhai MSZMP volt ilyen, s ez mindenkit(?) mentesít. Gyűjtőpárt a Magyar Demokrata Fórum is. Ki ilyennek szeretné, ki olyannak. Kevésbé karakteres, így kevésbé karcos is, mint ellenfelei. Ez azonban egy „első, szabad" választáson kifejezetten előny. Nem lehet sem gyűlölni, sem igazán lelkesedni érte. Lehet viszont bízni, hinni, hogy programja megváltja a hazát. A számadásnál majd minden kiderül.

Csengey Dénes, az MDF markáns egyénisége, miközben pártja diadalmasan masírozott a győzelem felé, komoly kínokat élt át március 25-én. Itt is, ott is MDF siker, még Budapesten, Kőszeg Ferenc és Deutsch Tamás ellenében is, ő meg savanyú képpel figyelheti az eredményeket. Magyarázatot biztosan talál.

Szigorú demokraták

Az SZDSZ-ről úgy tartották: nem is akarja még a kormányrudat. Kínlódjanak csak a többiek, ők majd ott lesznek, s ha kell segítenek. Ellenzékből persze, úgy nagyon elegáns. Aztán kis híján maguk mögé utasították a sokkal esélyesebbnek tartott Magyar Demokrata Fórumot, s rögtön lábra is kapott a hírresztelés: nagykoalíció. Ezt utóbb cáfolták, a feltételezés mégis makacsul tartja magát. Állítják: tudják és merik mindazt, amire lerongyolódott kis országunknak szüksége van. Ha tenni is akarják, s jónéhány honfitársunk ehhez bizalmat szavazott nekik, meg kell békülniük a mérsékeltekkel. Az „én veled nem, de övele igen" taktikázása aligha segíti Magyarország föltámadását. Felkészült szakértőik véleményének kikérése nem pártérdek, a nemzet érdeke.

Kisgazdászok

Doktor Torgyán, a kisgazdák kései ütőembere nagy hatással volt pártja szavazóira. Fellépései, mint egykoron a padláspucoló, kulákfaló bőrkabátosok, néhol mélységesen megdöbbentették a békeszerető választópolgárokat. Magyarország pedig már nem agrárország. Mellesleg sokan vannak, akik nem kívánják többé az akasztófa árnyékát, még akkor sem, ha éppen

(Folytatás a 3. oldalon)

Nincs adat!

A HÁZ-ban, a televízió Szabadság téri palotájában hajnali fél három körül elbóbiskolt a felajzott Európa. "Huszonötödikejelesnap" este nyolckor kezdődött és talán máig tart.

A franciák sejtették ezt. Péntek délelőtt lepte meg a járda és a játszótér szürke pesti galambjait a francia televízió. Ott a HÁZ előtt vertek tanyát, állítottak lakókocsit és áramfejlesztőt. Megköszönve az MTV-ből érkező szíves invitálást égre emelték saját mozsárágyúnyi parabolájukat. Esteledve aztán a monitorok kékes csóvája az ablakba állított két, kecses Törley árnyékával bábozta el az üzenetet: Monsieur, mi tudjuk hova jöttünk.

Az első, igazi, szabad, demokratikus választás, ahogy a kommentátor kommentálta, huszonnégy órát kapott Európától.

A franciák ezt tudták. Azzal is tisztában voltak, hogy hová érkeztek és bizonyosak voltak abban is: itt nem lesz adat.

Hetven éve Trianon kastélyában vetítették elő sorsunkat egy évszázadra. Másodjára sem sokat teketóriáztak. Nem véletlen hát, hogy számukra Románia még mindig kedvesebb, érthetőbb nyelvű nép, mint a magyar. Bár adatuk nincs arról, hogyan kell az optimális furkót leszabni. Milyen súlyú, formájú, s hosszúságú kell legyen a szerszám, hogy a szikár székely koponyát csak meglágyítsa, de ne repessze ketté. Szakszerű használatáról azonban a CNN híradója még az éjszaka folyamán tudósított. Azután hatásbemutatót is tartott. Mutatta Sütő Andrást fél szemével.

Őt követte Juliska néni, valamelyik szavazófülkéből, fejkendősen, telt, pirosas orcával. Ő volt "a tudósítás" a magyar választásokról, meg néhány, a pol-

(Folytatás a 2. oldalon)

HÍRHALOM

Lányok a tiszti szállóban?

Nagyatádon a pártokkal való egyeztetés után a városi tanács elfogadta az idei költségvetést. Döntöttek arról, hogy még ebben az évben be kell fejezni a strandfürdő építését. Eredetileg májusban szerették volna megnyitni, várhatóan júniusban adják át a létesítményt. A bevásárlóközpont építése halasztódik, azonban annak környékén öt kiskereskedő már az idén felállíthatja üzletét. Részükre kedvezményesen juttattak telket, és a beruházási költségek egytizedét is megtéríti a tanács. Még nem dőlt el a volt pártszékház sorsa. A tanács szerette volna leánykollégiummá átalakítani, azonban sokallják a várható 18 millió forintos költséget. Hírlik, hogy a katonaság elhagyja Nagyatádot, ezért most a kollégium részére a jelenlegi tiszti szállót nézték ki. Még meg kell vizsgálni, hogy ennek mennyibe kerül az átalakítása. Az már többé-kevésbé biztos, hogy a munkásőrség épületéből szociális otthon lesz.

Kukorica Rt.

Részvénytársasággá alakították a KSZE-t. A szekszárdi központú közös vállalatot régóta csak ezzel a rövidítéssel emlegetik. Bizonyára azért, mert teljes neve kissé anakronisztikussá vált: Kukoricatermesztők Szocialista Együttműködése. Múlt heti tanácskozásukon a cukorrépa mellett éppen a kukorica jövedelmének csökkenésére panaszkodtak, míg a búza jól fizetett számukra. Termelési rendszerükbe hétszázezer hektár tartozik, 320 nagyüzemmel. Bár a svájci Sandoz cég már korábban csatlakozott a közös vállalathoz, a külföldiek számára nem volt vonzó ez a forma, főleg a tartozásokért való felelősség rendszere miatt. Ezért alakították át a szervezetet részvénytársasággá. Új nevük: KSZE Agrárfejlesztő és Kereskedelmi Rt.

Pais-díj Lőrinczének

Zala Megye Tanácsa és a Magyar Tudományos Akadémia közösen alapított díjat, melyet öt éve egy-egy olyan nyelvésznek, nyelvművelőnek ítélnek oda, aki teljesítményében, tudományos rangjában méltó a zalaegerszegi születésű nyelvtudós, Pais Dezső emlékéhez. Szabó T. Attila, Benkő Loránd, Hadrovics László és Rácz Endre után most Lőrincze Lajos címzetes egyetemi tanár részesült ebben az elismerésben.

Román söprögető

Ioan-Adrian Zare, a Dinamo Bucuresti 30 éves, nyolcszoros válogatott hátvédje Siófokra szerződött. Új csapatában éppen Pécsett mutatkozott be. Ő szerezte az Olajbányász gólját, szabadrúgásból. Zare a Nemzeti (nép)Sport tudósítójától 7-es osztályzatot kapott, és ezzel bekerült a forduló válogatottjába.

(Felső)

Ismét autós EB futam Pécsett!

Lámcsak, miből lesz a cserebogár! A Bosch-Mecsek-Pannon pécsi autós hegyiversenyt idén már harmadik éve támogatja a nyugatnémet autóvillamossági és elektronikai konszern. A verseny szervezője, a Pannon Volán tavaly túllendítette a kapcsolatot a puszta sportbarátságon: a konszernnel közös alkatrészboltot nyitott Pécsett. Az idei év újabb előbbrelépést hoz: a Mecsek-alján megnyílik az ország első Bosch szervize, mely a Volán szakembereivel, nyugat-német technikával és technológiával személygépkocsik, kisteherautók javítására vállalkozik.

Persze, az autósport érdekei sem szenvednek csorbát. Az idei hegyi Európa-bajnoki verseny főszponzora megint a Bosch. A szervezők változtattak az eddigi gyakorlaton. Mint ismeretes, a korábbi években együtt rendezték a magyar bajnoki, az Alpok-Duna Kupa és az Európa-bajnoki futamokat. Idén elhagyják az Alpok-Duna Kupát, melynek megnövekedett költsége már nincs arányban sportértékével.

A módosításnak nyilván mindazok örülnek majd, akik a hazai mezőny mellett elsősorban a kontinens legjobbjaira voltak kíváncsiak, és bizony, az élmenők csapatát alaposan fölhigította a jónéhány szerényebb képességű versenyző. Ráadásul a sok autó miatt a nézők egy-egy kocsit - edzéssel együtt - legfeljebb háromszor láthatták naponta. Az Európa-bajnoki verseny rendezési jogának elnyeréséhez az út Alpok-Duna Kupa futamok sorozatán keresztül vezetett. Ezen a formán azonban mára túlléptünk, elhagyása pörgősebb, izgalmasabb küzdelmet ígér.

Az autósport barátainak nyilván újabb jó hír, hogy idén már június 1-ére Pécsre ér az Európa-bajnoki mezőny, s az aznapi gépátvételt másnap edzés, harmadnap padig a verseny követi. A korai időpont azért szerencsés, mert a végső helyezések kérdésében ilyenkor még nem dőlt el semmi, és a tapasztalat szerint szinte nincs versenyző, aki a pontszerzési lehetőséget kihasználatlanul hagyná.

A legjobbak között nyilván külön színfolt lesz a tavalyi pécsi győztes, később nagyot bukott és megsérült Herbert Stenger, illetve az éves összesítés nyertese, Andreas Vilarino csatája. Reméljük, amint '89-ben, úgy idén is szorosan a nyomukban lépked majd a magyar Tóth János. Ha lehet, még a korábbiaknál is izgalmasabb lesz tehát az autósport idei ünnepi hétvégéje Pécsett.

A Bosch-Mecsek-Pannon autós hegyi EB-futam szponzorai között egyébként ott van lapunk, illetve részvénytársaságunk is: A HELYZET működteti a versenyről hivatalosan tájékoztató sajtóirodát.

eszkál

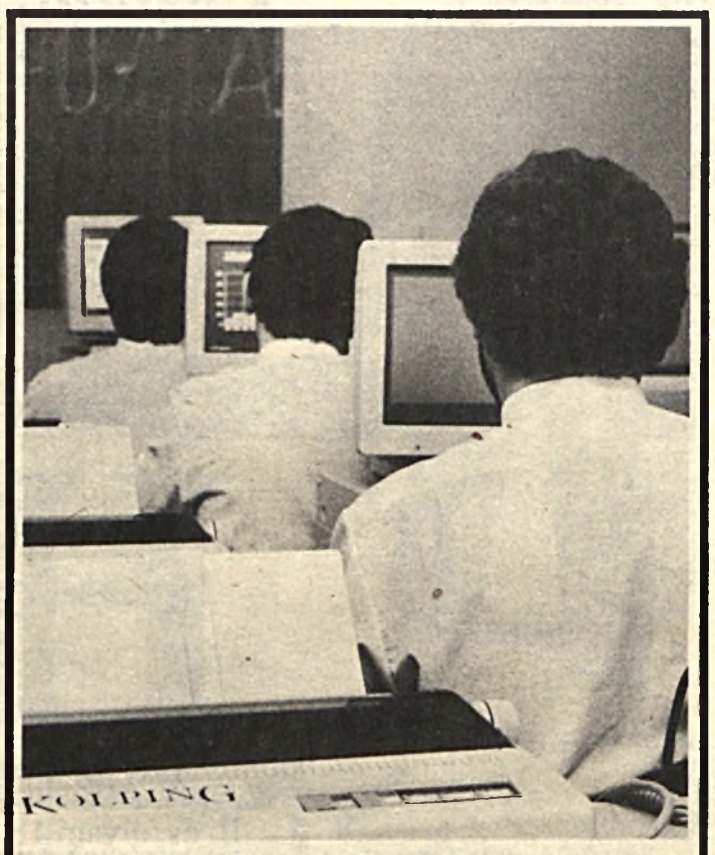

A pécsi Kolping Egyesület új számítógépes oktatótermét avatták fel március 22-én az Építők úti Általános Iskolában. A berendezést az augsburgi Kolping központ vásárolta a magyarok számára, s adta át ünnepélyes keretek között dr.Korinek Lászlónak, a Pécsi Kolping Család világi elnökének. Baracs H.Dénes felvétele az oktatóteremben készült.

Nincs adat!

Folytatás az első oldalról

gári demokráciába siető, leendő miniszter.

Tanulhattak a franciák, de gondolhatták azt is, valami baj lesz a számítógépekkel, mert a Magyar Távirati Irodát zaklatták inkább, mint a Parlamentet. Ezegyszer azonban tévedtek. A hardver és a szoftver állta a sarat, csak Szabolcs-Szatmár-Bereg kurblis telefonjai, meg az ekhós szekerek süllyedtek bele tengelyig.

A franciák egy Toyota terepjáróval jöttek.

De a franciák azt is tudták, valami hiba van az arányokkal. Elnökük - aki vasárnap este otthon beszélt, s amit néztek is a franciák - még itt említett valami kétharmadot, ami ott van. Ott túl, Marosvásárhelyen.

Aztán monitorok között, fönn a HÁZ-ban jöttek az amerikaiak is. Az ABC, az NBC, az angol BBC, akinek privát fülkéje volt a választásokra.

A legújabb kaliforniai divatról beszéltek, szemüket azért a világkiállítás egyik centrumában vibráló monitoron tartva, ahol még mindig és sokáig ugyanaz a kilenc betű vibrált: nincs adat.

Kaliforniában egyébként a rózsaszín Porsche a kedvezményezett, rádiótelefonnal és telefaxszal.

Klausmann Viktor

Vérfogyás

"Az utóbbi évek mélyülő gazdasági-politikai-szociális-erköl csi válsága kedvezőtlenül hatott a véradó mozgalomra. Csökkent a véradók száma, egyes területeken veszélybe került a biztonságos vérellátás. Pedig ennek biztosítása nemzeti ügy.Felkérjük az egészségesebb jövőért felelősséget érző embertársainkat, hogy ki-ki a maga módján segítse elő a véradómozgalom fellendítését."

Ezek a szavak olvashatók a Magyar Vöröskereszt Véradó Tanácsának a mozgalom aktuális kérdéseiről szóló állásfoglalásában, amit dr.Kerekes Endre főorvos, a pécsi vértranszfúziós állomás vezetője ad elém. A továbbiakban az ő lerövidített válaszait közöljük.

— Hogyan alakult a véradási "kedv" az elmúlt tíz évben?

— Pontos adataim csak a pécsi állomásról vannak. Itt, ha összevetjük a nyolcvanas évek elején tapasztalt adatokkal a tavalyit - a romániai eseményekkel kapcsolatos propaganda ellenére is - majdnem húsz százalékos visszaesés látható.Fontos azonban leszögezni, hogy "végveszélybe" azért nem kerültünk; még van annyi vér, amennyi kell. Komlón, Mohácson pedig kevéssé csökkentek a készletek.

— Miben látja a fogyatkozás okait?

— A hatvanas évek elején igen jól indult a véradómozgalom. Az akkori lelkes gárda azonban kiöregedett, az alkalmazási igények skálája pedig nőttön nő! A megoldás egyrészt az ifjúság megnyerése, illetve a nagyobb takarékosság lehet; az ésszerűség a felhasználásban. Ugyanakkor gátló tényezők is vannak: a donorok társadalmi megbecsülése jelentősen csökkent. Ma már egyre gyakrabban előfordul, hogy a levétellel eltöltött négy órán kívül semmiféle munkakedvezményt nem kap a véradó. Sőt, a munkáltatók nem szívesen engedik el a dolgozókat, mert az átlagkereset erre az időre is megjár nekik. Okunk van feltételezni, hogy az ilyen helyzetnek kitett emberek nem vállalják a konfliktust, mert félnek a létszámleépítéstől. Inkább nem jönnek vért adni. A munkahelyeken bizonyára úgy vélik, hogy aki vért akar adni, tegye meg munkaidő után. Természetesen megpróbálunk a munkaidő utánra is véradásokat szervezni. De ne felejtsük el, hogy friss vérre egész nap szükség van, és a feldolgozás is időt vesz igénybe. Komoly gond lesz a katonaság leszerelése az ötven kilométeres határkörzeten belül, hiszen ezzel is jelentős bázis tűnik el. Pécsett annyi vér lesz, amennyit az itteniek adnak - más állomások csak nagyon súlyos hiány esetén tudnak segíteni.

— Kérem, mondjon néhány szót a vérvétel körülményeiről, az ilyenkor esedékes vizsgálatokról; többször hallottam, hogy valaki azért nem ad vért, mert fél az AIDS-től.

— Fontos leszögeznem: véradáskor AIDS veszély nincs! Vérvételkor egyszerhasználatos tűket alkalmazunk, amelyeket utána megsemmisítünk. Ugyanakkor minden donor vérén végrehajtjuk az AIDS tesztet, hogy az se legyen veszélyeztetett, aki kapja az életmentő anyagot. A vérvételi kivizsgálás során mindenkinek ki kell tölteni egy név nélküli nyilatkozatot; ebből ki kell derülnie, hogy beletartozik-e a HIV vírussal fokozottan veszélyeztetett csoportokba vagy sem. Aki "kizárónak" tartja magát, jobb ha nem is ad vért.

— Egy kényes kérdés: ha itthon kevés van, miből adtunk a decemberi forradalom idején?

—Pécsről nem vittek ki semmit. Romániai segélyszállítmány főleg a keleti határvidéken éreztette hatását. Nyilván léteznek vésztertalékok az eltartható készítményekből - és ezeket a raktárakat fel kell tölteni.

— Milyen módot tudna javasolni kedvcsinálónak a véradáshoz?

— A legfontosabb, hogy élményt nyújtsunk az egyénnek, hiszen igazán csak konkrét példára fognak össze az emberek. A sztereotip plakátok nem mozgósítanak. Igen lényeges, hogy sikerüljön egy belső alapállást megformálnunk, egymás szeretetére és megsegítésére - méghozzá nem csak akkor, ha ég a ház. Ennek kialakításában a különböző közösségek előljáróinak nagy szerepe van, hiszen például ha egy plébános személyes cselekedetével élen jár, követni fogják, akik reá figyelnek. Emellett egészségügyieknek, tanároknak, gazdasági vezetőknek, politikusoknak is nagy felelősségük e téren. Ha nem fogunk össze, nem lesz vér sem.

Miklós Csaba

Pontosítás

Elnézését kérem dr.Jóori Jánosnak, a JPTE filozófia tanszéke vezetőjének, hogy ebbéli tisztségét egyik kollégájára testáltam. A "Jogászok a pártállamban" című írásban szereplő "filozófia tanszék vezetője" nem azonos dr.Jóori Jánossal, aki akkor valóban a filozófia tanszék vezetője volt, s ma is az. Az idézet egy idősebb kollégájára vonatkozik, aki előtte töltötte be ezt a tisztséget. Bár nevek nélkül csak rendkívül szűk körben okozhatott kellemetlenséget e tévedés, azért köszönöm a figyelmeztetést.

Klausmann Viktor

•

Múlt heti számunkban téves képaláírás került a 10.oldalon az 1956, Pécs: amikor Marosán megígérte a Pécsi Egyetem bezárását című anyag képe alá. A felvételen a Pécsi Egyetem látható. S bár a látószög szokatlan, ennyire mégsem nézhettük volna el...

A figyelmetlenségért elnézést kérünk.

Egyúttal megkövetjük dr.Ostyánszky Péter ügyvéd urat is, mert nevét ugyanebben a számban (Isten áldja a tisztes ipart!) tévesen szerepeltettük.

A szerkesztőség

PROPRESS

Elektronikus lapszerkesztőségi rendszer

A COMPUTER MEDIA Rt. komplex módon vállalkozik elektronikus lapszerkesztőségi rendszerek kialakítására és telepítésére.

A PROPRESS rendszer használata révén a hagyományos nyomdai módszereknél gyorsabban és könnyebben lehet a különböző újságok, folyóiratok szerkesztését és nyomdai előkészítését elvégezni. Lehetőség van a szövegek tördelésére, képes anyagok montírozására, a megjelent cikkek archiválására, az MTI-vel való összeköttetésre, a hirdetések kezelésére, és a szerkesztőség ügyiratainak nyilvántartására. A munkafolyamatokat a REDAKTOR keretprogram irányítja.

A PROPRESS elektronikus lapszerkesztőségi rendszerrel az ország számos lapja készül.

A rendszert fejlesztette és forgalmazza:
SZKI COMPUTER MEDIA Rt.
1011 Budapest, Iskola utca 8.
Levélcím: 1251 Bpest 11, Pf. 43.
Telefon: 115-1061
Telefax: 115-5087

COMPUTER MEDIA

Velük már egymásra találtunk. Csatlakozzon Ön is!

Van keresnivalónk 7.

Művásár

Szlovénia hegycsúcsai fehér sipkában, a hazai tavasz után az ablaktörlő csodálkozva zörög, söpri a havat a szélvédőről. Az Alpok-Adria közösség együttműködésének ünnepi hete Ljubljanában. A kiállítási terület a régi, csípős szél szaladgál, a zászlók a rúdra tekeredve.

A Monarchia egykori örökös tartományának székhelye, Laibach, csöndes délután elé néz. Két órakor éled a város. A régi rend van érvényben, szinte mindenki hatra jár dolgozni és ilyenkor végez. A helybélieket elsősorban a jövő héten esedékes választások foglalkoztatják. A plakátok a kijelölt helyeken, a házfalakra, villanyoszlopokra sehol sem ragasztanak. Viszonylag kevés az arc. Az aluljáróban üdítő kivétel: a neves nemzeti színész, Polde Bibic portréja agitál a kommunisták mellett. Az itteni újságírók igyekeznek maradásra bírni bennünket: az ismert demokrata szervezet, a DEMOS este nagy fórumot rendez.

A város határában méltóságteljes, pusztuló szénatárolók, fázósan, bátortalanul virágzó aranyeső. Egyébként mindenki föltűnően nyugodt, a piac kiürült és néma, a székesegyház épülettömbje is megadóan hallgat. A spray nagy divat, elsősorban a független nemzeti érzület kifejezésére szolgál. A római birodalom egykori fontos kereskedelmi átkelőhelye, Emona, szinte tudomást sem vesz az Alpok és az Adria eheti kézfogójáról. Talán csak az idő játszadozik kicsit: az Alpok hűvös lehelletét idézi. Az Adria - az alig kétmilliós kis köztársaság tavasza -, messze van.

A kiállítási terület szinte néptelen, látogató alig. „Az ember és a szabadidő" - ez a bemutató címe. A szabadban árusításra kijelölt asztalok, tetők - üresen. Néhány kempingsátor ázik árván, azt sem tudni, ki tette ki mustrára. Mellettük betonkeverő. A sajtóközpont valahol egy alagsorban, kis asztal mögött három hölgy ásítozik. A tájékoztatásul átadott anyag igen szerény, a kiállítók magas számáról árulkodó adatokon kívül alig tartalmaz érdemi információt.

A pavilonokban autótól a szörfön át a vécékagylóig minden egymás hegyén-hátán, a szerkesztés esetleges, újdonság szinte sehol. Minden részen külön hangosítás, más-más szöveggel. A hívogató mondatok egymásba érnek, zúg az ember feje a zajtól. Itt a LEGO, de a választék valamivel gyengébb, mint bármelyik hazai játékboltban. Sok gyeptégla, műfű, búza. Fűnyírók, kistraktorok furcsa összevisszaságban.

Égbe szaladó csigalépcső fából, sehova sem vezet. Bicikliversenyző, aki olyan - szimbólikusnak is tekinthető - bringát teker, melynek hiányzik az első kereke. Példa értékű telefonfülkék, lógnak bennük a kábelek, hiányzik belőlük a készülék. Az ember otthon érzi magát. Mintha nem is kiállításon lennénk.

Argentínából érkezett gyönyörű márványlapok, középen pompás márványkút. Pillanatnyilag éppen rossz, a mechanikus könyékig túrkál benne. Próbaüzem. Mint a gejzír, fölcsap a vízsugár. Elzárják, befedik. Mechanikus el. A szépségszalonban néhány vendég, hosszú műkörmök. Műhaj, műszépség. Művásár.

Küzdelem az elromlott márványkúttal.

És a magyarok. A Savaria Tourist Szombathelyről két urat is delegál, magányosan unatkoznak néhány prospektus fölött. Az IBUSZ az Intouristtal került egy standra, hogy milyen megfontolás alapján, azt nem lehet tudni. Az eligazítást adó bájos helybéli kislány szlovénül tárja szét a karját. Óriási moszkvai kép mellett kis budapesti szerénykedik. Az Intourist asztalán prospektus: Vakáció Szibériában. Ezt az utat a szomszéd asztalnál is ismeri már néhány turista.

Van, illetve hát volna keresnivalónk az Alpok-Adria közösségben. Csak nem két kiállítóval, nem unalomig ismert prospektusokkal, nem így. Komolyan. Mintha tényleg kiállítanánk. Érdemes megfigyelni: az NDK harminc céget is szerepeltet, pedig milyen messze voltak ők még akár tavaly is az Alpoktól vagy az Adriától!

Igazi önkormányzat, valóságos érdek lehelhetne életet ebbe az együttlétbe, ezekbe a kiállításokba. Olyan elszámolási rendszer, mely a közösségből eredő hasznot nem a központban, nem másutt csapolja le. Nem állunk messze ettől. Sem mi, sem a rendező Szlovénia, ahol hatodikán tartanak szabad választásokat. Összetartozunk.

eszkál

Cseri László felvétele

Az első futam

(Folytatás az első oldalról)

nem rájuk vetül. Fellépése el is terelte alaposan az elemzők figyelmét a pártban egyre erőteljesebben dúló belső háborúról. Lovas bandériák, föllobogozott homokfutók, és lelkes nagygyűlések ellenére nem a kisgazdák nyerték az első fordulót. Jóllehet, ezt a jövendölést csak doktor Torgyán hitte el. Mert a föld érték, a föld indulatokat szül, de Magyarországon ma már (még?) nem hatalom.

A Pozsgay-párt

Az NDK-beli választások után kissé nekibátorodott a Magyar Szocialista Párt. A Demokratikus Szocializmus Pártjának Berlinben elért harmadik helye jelezte: Kelet-Európában még el lehet nyerni a bűnök bocsánatát. Adott esetben ezt még sikerként is elkönyvelhetnék. Ám ha arra gondolnak, a „vasfüggöny" lebontása és az, hogy a rendszerváltás lőtt sebek, meg utcai zavargások nélkül végbement, sok helyütt elegendő lett volna a győzelemhez is -, csalódottnak kell lenniük. S csalódottnak kell lennie Pozsgay Imrének is. Nem győzte dícsérni a soproniakat, ám mégsem őt választották. A második fordulót megelőző „szavazatot adok-veszek" pedig már egyértelműen a bőrére megy. Hisz úgy tűnik, az MSZP az egyetlen párt az élbolyban, akivel senki sem közösködne szívesen.

Fiúk a térről

Az ELTÉ-n szerveződött maroknyi társaság meghódította (Közép-Kelet-Oldalsó) Európát. A szabadságot vitte Prágába, a jókedvet a fásultgörcsös választásokba. És a szemtelenséget, mellyel különösen Orbán Viktort áldotta meg a természet. Feltehetően némi belső küzdelem segítette pártja élére, ám fiatalságát ezzel sem tudta feledtetni. Mellesleg tavaly június 16-án még mindenki elhatárolta magát tőle s kijelentéseitől, mondván: nem a magyar ifjúság nevében beszél. Igaz, akkoriban még Antoniewicz Rolandot küldtük a VIT-re.

A FIDESZ olyan országban kívánt élni, ahol a törvény nemcsak a kólát védi. Ez minden várakozást felülmúlóan sikerülhet, amennyiben a kóla beszerzése nem ütközik valutáris akadályokba.

...és sokan mások

Nem csináltak nagy felhajtást a későn indult kereszténydemokraták. Isten hitével felvértezve elérték céljukat, biztosították parlamenti helyüket, de csak itt-ott, főleg a nyugati határszélen tudtak áttörni a kampány kezdetére már megizmosodott pártok gyűrűjén.

A legnagyobb kudarc kétségkívül a titkon győzelmi reményeket dédelgető szociáldemokratáké. Rémálmaikban sem hitték volna, hogy még a, szélsőbalt jelentő MSZMP is simán elébük kerül. Petrasovics Anna a Tv-Híradó nyilvánossága előtt volt kénytelen cáfolni öngyilkossági kísérletének hírét. Mi nem írhatunk mást róluk, mit írtunk már november 10-én: az MSZDP beleszakadt a háborúskodásba.

És a többiek? A kínosan kevés szavazatot gyűjtő Néppárt és Agrárszövetség, a zöldek, a Szabadság Párt, az önállósodott kisgazdák... Mindenek előtt lesz még egy második forduló.

Lenge ruhájában ott ácsorog a tükör előtt csókos demokráciánk.

Ferling József

Választási anzix Zalából

Baranyában a liberálisok, Tolnában a nemzeti demokraták, Somogyban a kisgazdák aratták le a babért. A zalai választásról számol be helyszíni tapasztalatai alapján munkatársunk.

A Mindszenty, majd Varga Gyula megyéjeként jellemzett Zalában az idei parlamenti választások első fordulója főleg MDF-sikereket hozott. A listás szavazatok alapján első Demokrata Fórum 25,4, míg a második SZDSZ 20,9 százalékot kapott. A két párt helyi eredményei alig térnek el országos átlagaiktól. Aki nem tudja, hogy a Barankovics-párt az 1947-es választásokon Zalában érte el a legtöbb szavazatot, annak meglepetés lehet, hogy a jogutód Kereszténydemokrata Néppárt csaknem kétszeresét szerezte meg százalékban (11,1) annak, amit a KDNP országosan elkönyvelhetett. A zalai kereszténydemokraták három olyan pártot is megelőztek, melyek országos eredményei jobbak az övékénél. A Független Kisgazdapárt lett a negyedik 10,3 százalékkal, elmaradva valamelyest az FKgP országos teljesítményétől. A választók alig méltányolták, hogy a volt MSZMP energikus helyi reformszárnya már a múlt év nyarán látványos nagytakarítást végzett az ottani pártvezetésben: az MSZP most tíz százalék alá csúszott. Potenciális szavazótáborát feltehetően az is csökkentette, hogy az itt is a vert mezőnyben végzett Hazafias Választási Koalícióra és az Agrárszövetségre Zalában viszonylag többen voksoltak. A Fidesz - tekintettel a sajátos településszerkezetre és a lakosság összetételére - elégedett lehet a zalai 7,1 százalékkal és a hatodik helyezéssel.

Az MDF iránti bizalom jele, hogy az öt egyéni kerületből négyben a Demokrata Fórum jelöltje vezet a második forduló előtt, noha az SZDSZ-reprezentánsok kivétel nélkül kemény ellenfelek. Zalaegerszegen a szabaddemokrata dr.Szigethy István például mindössze 1,4 százalékkal marad el az MDF-jelölt dr.Marx Gyulától. Pedig Marx doktor a szeptemberi időközi választást fölényesen nyerte, bár akkor az SZDSZ és a Fidesz is őt támogatta. A zalai kerületek MSZP-jelöltjei közül egyedül Kárászné dr.Rácz Lídia maradt versenyben. Egyéni eredménye sokkal jobb mint pártjáé, de a Marx-Szigethy párharcba aligha szólhat bele.

Nagykanizsa körzetében szintén szoros verseny alakult ki az MDF-es Tarnóczky Attila és az SZDSZ-es Solti Károly között. A különbség szűk öt százalék a fórumos javára. Kiesett a versenyből a megyei MSZP-vezető dr. Vári László, megelőzte őt a tíz százalék fölé került kereszténydemokrata Balogh Ferenc.

A legnagyobb zalai meglepetés Keszthelyen született, ahol az országos MDF-vezető, Csengey Dénes csak a 3. helyen áll 16,3 százalékkal. A második Villányi Pál (SZDSZ) is csupán 17,4 százalékot ért el, míg az eddigi képviselő, dr.Czoma László független jelölt a voksok 39,9 százalékát kapta. Úgy látszik, a szavazókra nem hatottak Csengey kemény vádjai, melyekkel Czomát illette a Zalai Hírlap hasábjain.

Lentiben Rudics Róbert (MDF) jelentős, de nem döntő fölénnyel vezet Ari Miklós, az SZDSZ jelöltje előtt. A három továbbjutó közé bekerült a kereszténydemokrata dr.Fekete István, aki ezáltal kiszorította a további versenyből az MSZP helyi listavezetőjét, Varga László megyei tanácselnököt, aki 11 százalékot ért el. E körzetben indult függetlenként Nagy Feró, a Beatrice vezetője: a szavazatoknak mindössze 2,5 százalékát szerezte meg.

Zalaszentgróton a 23,9 százalékos MDF-jelölt dr. Tóth Tihamér és az SZDSZ színeiben 15,6 százalékot elért Varga Lajos közé a második helyre bekerült az eddigi képviselő dr.Pálfi Dénes, aki a Hazafias Választási Koalíció jelöltjeként is 18,5 százalékot kapott. Hasonlóan más körzetekhez, itt is éles verseny várható a második fordulóban.

F.P.

A HELYZET

A hadsereg, kérem, szinte feltartóztathatatlan erő. Kiemeli, elnyeli, vagy elsöpri az embereket. Segít az árvízvédelemben, az esetleges mentési munkálatokban, a betakarításban, segít a hóban elakadt mentőautókon. Vagy éppen elfoglal, kisajátít. És olykor hatalmi érdekeket szolgál, rettegésben tart. Hogy honvédelemre is jó, azt lassanként - szerencsénkre és szerencsétlenségünkre - kezdjük elfelejteni.

Vasárnap géppisztolyos szovjet katonák két pártépületet elfoglaltak Vilniusban - szól a hír. A szovjet szárazföldi csapatok főparancsnoka, Varennyikov tábornok ideiglenesen Litvániába helyezte székhelyét - mondja a másik. Kaunasban készültségben a helikopterek - így a harmadik.

„A demokrácia napsugara a fegyverek csövén csillog" - mondta állítólag Sztálin. Idézem én, és gondolják most valahol Moszkvában.

A Reuter tudni véli: a litván elnök, Landsbergis tart attól, hogy a függetlenedési törekvésekért magyar-csehszlovák mintájú megtorlás jár. A marxizmus-leninizmus litván intézete, illetve a pártfőiskola állítólag védelemre szorul. Hogy kiktől is kell védeni, az az elnök számára sem derült ki. A parancs forrását azonban sejteni lehet, és Landsbergist ez döbbentette meg leginkább: miért fogadnak el parancsot politikai szervezetektől a szovjet katonák? Nyilvánvaló, hogy a lépés stratégiai jelentősége csekély. Ám annál nagyobb riadalmat kelt.

Ezek után nem is csoda, hogy litván politikusok reális veszélyét látják annak: hamarosan a parlament is megszállás alá kerül. A litvániai szovjet fegyveres erők parancsnokai mindenesetre a határozott kérés ellenére sem igérték meg, hogy tartózkodnának ettől a lépéstől.

A Híradó közeli arcokat mutat. Kétségbeesettek, elszántak. Landsbergis ki tudja, hanyadszor nyilatkozik már, fáradt, a gondolat szabadságát emlegeti, a függetlenség eszméjébe kapszkodik. Bizakodik. Mint mondja, a tényleges katonai beavatkozásnak a Szovjetunióra nézve is belátthatatlan következményei lennének. Miközben beszél, ejtőernyők lázrózsái nyílnak a litván égen, és a vilniusi utcákon megjelennek a harckocsik.

Mindez egy olyan köztársaságban, ahol senki nem rohant a terekre. Mindössze annyi történt, hogy az érvényben lévő törvények alapján választott litván parlament visszaadta az országnak ötven éve elvesztett [elvett] függetlenségét.

Nem rossz gondolat.

Gorbacsov eközben Moszkvában egy amerikai szenátorral tárgyal, aki Bush elnök békítő üzenetét hozza. A szenátort történetesen Edward Kennedynek hívják, van tehát fogalma az erőszakról, az erőszakos halálról. A szovjet elnök - élve hatalmával - bólogat, és tudomásul vesz. Ígéri: erőszak csak a végső esetben. De mikor jön el a végső eset? Siettethető is? Provokálható is?

Hankiss Elemér írta egyszer, hogy egyetlen jó ágyúval szét lehet ugyan lőni az ország gondolkodó társadalmát, de másfelől egy jó gondolat időnként felér egy hadsereggel.

Bízzunk a gondolatban.

Sz.Koncz István

"Egy baja volt csak: hogy ellenszegült..."

A szerkesztőségbe érkező levelek tucatjai tanúsítják, hogy a munkáltatók mostanában átszervezés, átalakítás címén, vagy nehézségeikre hivatkozva olyankor is elküldenek embereket, amikor ezt semmi sem indokolja. Elég egy régi sérelem, egy elhelyezendő volt pártmunkás, vagy egyszerűen a "vezetés" rossz munkája, hogy - akár mellékesen, figyelmetlenségből is - elverhessék a port a kisemberen.

Januárban, december közepe óta már másodszor akartak fizetetlen szabadságra küldeni 15 asszonyt a Hegyháti ÁFÉSZ sásdi műanyagüzeméből. Ketten közülük ekkor elfogadták a Carbon ottani üzeme által felkínált új munkahelyet, többségük azonban a régihez ragaszkodott, mivel a Carbonnál hosszú betanulás várt volna rájuk, sokkal kevesebb bérért. Az ügyvezető elnök ekkor az asszonyok elmondása szerint arra utasította *Mészáros Ferencné művezetőt*, írja meg az asszonyok felmondólevelét, de úgy, mintha ők akarnának felmondani. Erre nem voltak hajlandók, mert ha megtették volna, elesnek a munkanélküli segélytől. Ügyük végül a következőképp "rendeződött": azóta megkapták a munkanélküli segélyt és a jogtalanul elrendelt fizetésnélküli szabadságra járó bérüket.

Rosszabbul is, jobban is járt a művezető, Mészárosné. Jobban, mert őt nem küldték el, hanem áthelyezték a baranyajenői fóliaüzembe. És rosszabbul, mert ott több mint kétezer forinttal kevesebbért, fizikai munkásként dolgozik. A kétkezi munkát eddig sem szégyellte, társainak rendszeresen besegített, és - nő létére! - számtalanszor rakodta le a kocsikról a súlyos műanyagtömböket.

— Deák János ügyvezető elnök minősíthetelen hangnemben, okirathamisítással vádolt - panaszolja könnyezve -, pedig én azokra a papírokra éppen az ő utasítására írtam föl az asszonyok nevét, de nem írtam, s hogy is írhattam volna alá őket! Ezt a vádat mások előtt is hangoztatta, keményen letámadott, hogy én legyek a bűnbak...

Úgy látja: őt, az ÁFÉSZ egyik legrégibb dolgozóját, az üzem alapítótagját, eddigi áldozataihoz képest jóvátehetetlen sérelem érte. Az idegösszeroppanás határán járt, hetekig volt betegállományban. Azóta is szédül, marokszám szedi a nyugtatót.

— Határozott, dologbíró, vidám asszony volt - vélekednek róla volt munkatársai. - Ma már az otthoni munkát is csak félórás szünetekkel képes elvégezni.

Az ÁFÉSZ munkaügyi döntőbizottságán persze nem emiatt, hanem a keresetcsökkenést sérelmezve tett panaszt. Keresetét elutasították. Fellebbez. Félő, hogy bármi lesz is a döntés, már csak a pénzét kaphatja vissza, egészsége, nyugalma odaveszett. Az ÁFÉSZ mossa kezeit: "Nem is gondolták, hogy Mészárosné a sértést ennyire a lelkére veszi..."

Az eltűnt gyémántkorong

Kócosabb, de érdekesebb *Schweiszgut Lászlóné* története, akit raktárosnak vettek föl a Kőfaragó és Épületszobrászipari Vállalat Siklósi Főüzemébe egy évvel ezelőtt. Szakképzett kereskedő volt, 19 évig dolgozott egyazon helyen pénztárosként és árukiadóként. Eleinte úgy látszott, kölcsönös megelégedésre ismerkedik a lapüzem raktári anyagaival. Amikor teljes felelősségre átvette a raktárt, Budapesten - ugyanis ott a központ - még biztatást, dícséretet is kapott, Siklóson pedig ezer forint fizetésemelést.

— Rögtön jeleztem az üzemvezetőnek, hogy sok helyen nem stimmel a leltár - idézi fel a történteket máriagyűdi házában az asszony. - Azt mondta, egyeznie kell annak, de jelentsem ezt közvetlen főnökömnek, Schneidernének, és majd együtt megoldjuk. Így is tettem, de csak múlt az idő, és nem történt semmi. Ahogy közeledett a decemberi évzáró leltár, annál több hibát találtam, annál jobban elbizonytalanodtam. Láttam, hogy a dolog már az én bőrömre megy, ha a készletnyilvántartó kartonok nem egyeznek a ténylegesen található anyagokkal.

— Konkrétan mit tapasztalt?

— Hogy a könyvelés csak papíron hiteles, de a valóságban nem egyezik az anyagokkal. Vagyis nagyon sok olyan cikk volt, ami nem szerepelt a nyilvántartásban, és sok olyan, ami szerepelt ugyan, de nem egyezett a darabszám. Az év végi leltár közben előkerülő alkatrészek egy részét félrevitték, magyarán eldugták a leltározó bizottság szeme elől. Én közöltem: vagy tisztázzuk mindezt, vagy nem vállalom a raktári készletért a felelősséget. Többször észrevételeztem ezt mind a közvetlen, mind a felsőbb vezetők előtt, de csak annyi történt, hogy elvették tőlem a kartonokat.

Schweiszgutnéval hamarosan közölték, hogy "nem ért ahhoz, amit csinál", hiszen szakképzetlen... Hamarosan egyre több kifogás merült fel az akkori raktárvezető, Straicher Róbert munkája ellen is, aki még átvette az évzáró leltárt "önmagától" - Schweiszgutné ugyanis már nem akart ebben közreműködni -, de már ő sem sokáig volt raktáros.

Az új raktáros-erők - meséli az asszony - Villány felől kezdtek áramlani az üzembe: onnan jött Vörös Róbert, a korábbi pártmunkás, valamint Heller Dóra, a titkárnője, akik különös módon rögtön átlátták a bonyolult raktári szisztéma minden csínját-bínját. Különösen az előbbi mutatkozott igen tehetségesnek, valószínűleg azért, mert a kertészeti és szőlészeti szakközépiskolában - vagy netán épp a villányi pártházban - ezt is kitűnően megtanulta.

•

Schweiszgutné volt főnökének, *Schneiderné Füleki Ilonának* más a véleménye:

— Azért küldtük el, mert nem értett a munkájához - mondja kissé bizonytalanul. - Kereskedő volt, itt viszont egészen más anyagokkal kellett foglalkoznia. Összeférhetetlen is volt, nem fogadta meg a tanácsokat. Nálunk, tudja, számítógéprendszerű a raktározás, és ő ezt nem értette. Folyton csak a maga kis igazságait hajtogatta, de nem látta a nagyobb összefüggéseket.

Schweiszgutné szerint viszont a raktáros fő erénye épp a "kis igazságok" tisztelete:

— Kereskedelmi szakközépiskolát végeztem, ami belkereskedelmi áruforgalmi munkára és gazdálkodásra képesít. Jól látok én minden összefüggést, higgye el - mondja mosolyogva. - Láttam azt is, hogy az üzemben évek óta sokszázezer forint értékű anyagok, többek közt gyémánt vágókorongok, alkatrészek, raklapok tűntek el, aztán meg azok távoztak az üzemből, akik tudtak erről valamit. Velem sem az volt a baj, hogy nem értettem a munkámhoz, hanem túlságosan is értettem! Az üzemvezető közölte velem: nem lehetek tovább raktáros. Amikor döntőbizottság elé vittem panaszomat, engedett: azt mondta, "próbaidőre" visszavesz, de más munkakörbe. Jártam Molnár úrnál, a pesti központ igazgatójánál is, de ő csak ígérgette, hogy mellém áll.

A vállalati MDB nem adott helyt az asszony kérésének, hogy helyezzék vissza korábbi munkakörébe. Az üzemvezető - egy éven belül, "indoklás nélkül" - felmondott neki. Az asszony fellebbviteli fórumhoz fordult.

•

Virágh Pál, a vállalat központjának személyzeti vezetője:

— Ellenőrzési osztályvezetőnk Siklóson tájékozódott, de nem talált okot központunk beavatkozására. És nyilván Siklóson is megvárják majd a megyei MDB döntését.

Ezzel egybehangzóan szól Kerécz Tamás, siklósi főüzemvezető is:

— Amíg a fellebbezési határidők nem járnak le, semmilyen nyilatkozattal nem óhajtom befolyásolni e lezáratlan ügy menetét.

Egy fiatalasszony a lapüzemből (nem kívánja magát megnevezni):

— Kellett a Schweiszgutné helye másnak, ez az igazság. És ezt tudta mindenki már akkor, amikor Vörös Róbert hirtelen átvette a raktárat... Hazugság, hogy a Panni összeférhetetlen volt. Egy baja volt csak: ellenszegült, és az ilyen nálunk ropül. Én mégis mellette tanúskodom majd, bár előre tudom, hogy bajom lesz belőle...

A hírlapíró csupán kérdez:

— Hol van és mit csinál manapság a gazdasági rendőrség? Lesz-e és mit tesz majd a NEB utóda? Mit csinálnak a "munkaügyi" szervek, osztályok azon kívül, hogy "általában" irányítanak, ellenőriznek és felügyelnek?

— Ki védi meg a munkavállalót, akivel - etikus, ütőképes szakszervezet s (tisztelet a kivételnek) csak szalonképesen részrehajló vállalati jogtanácsosok híján - a munkanélküliség fenyegetése közepette a munkáltató azt csinál, amit akar?

Varga Dávid
Fotó: Baracs H. Dénes

Kőbe zárt fájdalom

;

HALLAMA ERZSÉBET

Erejét nem kímélve, verejtékét nem sajnálva buzgólkodik a sajtó az új politikusok bemutatása érdekében. Igen helyesen. Nyakig a választásokban tán nincs már értelme ehhez a munkához észrevételeket fűzni, sőt, mondom szerénytelenül: tanácsokat adni. Ámde gondolnunk kell a jövőre is.

A minap az ikszedik riportot láttuk-hallottuk (mi, a kedves nézők) az egyik pártelnökről. Nem mondom meg, melyikről, mert ez a választások idején nem ildomos. Történetesen nő az illető. Ebben az ikszedik riportban ikszedszer megtudhattam, hogy hány gyermeke van, milyen korúak, ki vigyáz rájuk mialatt a mamájuk gyűlésekre jár, stb. Ezt megelőzően egy másik riportban azt hallottam, hogy igenis van a pártban olyan tanácsadó, aki a pártelnök frizuráját és öltözködését a lehető legteljesebb mértékig hozzáigazítja a választási küzdelmekhez. Megint másutt azt olvastam, (mert nemcsak látok, hallok hanem néha olvasok is), hogy a pártelnök valószínűleg leteszi majd a szemüvegét és áttér a kontaktlencsére, különféle, valószínűleg elsősorban esztétikai okok miatt. Láttam a házat is, ahol a pártelnök lakik, hallottam, hogy a férje nem féltékeny (értsd: a sikereire), olvastam, hogy a pártelnök sosem rajongott a házimunkáért, nem utálja kifejezetten, de az idejét hasznosabb célokra kívánta mindig is felhasználni.

Ellenállok a csábításnak, hogy az utóbbi kérdéskörhöz megjegyzéseket fűzzek. Nem erről van most szó. Hanem arról, hogy miért nem láthatok-hallhatok-olvashatok én, a kedves néző, hallgató és olvasó ILYEN riportokat a többi pártelnökről? Elnökhelyettesről? Választmányi és vezetőségi tagról? Egyszóval a leendő miniszterek és államtitkárok hadairól? Csak mert ők férfiak? Ez igazságtalanság! Diszkrimináció! A nép kíváncsiságának semmibe vevése! És butaság is a különféle pártok részéről, mert tudjuk jól, személyiség nem születik, hanem lesz, mégpedig propagandafőnökök és a sajtó által. A pártok egyszerűen megcélozhatnák a potenciális rokonszenvezőket azáltal is, hogy feltárnák jelöltjeik magánemberi karakterét. (Ez különösen hasznos elégtelen program esetén.) Lennének például a nőtlen férfiak. Lehetőleg előnyös külsővel rendelkező, ha egy mód van rá, hatvanon inneni férfiak, akiktől meg lehetne kérdezni, tudnak-e főzni, ha más valaki főz rájuk, ki az, és milyen konyhát vezetnek, magyarosat vagy esetleg franciásat. És, hogy maguk mosnak-e, ha nem, a Patyolattal dolgoztatnak-e, vagy privával. Járnak-e borbélyhoz, kondícióterembe, szaunába, kirándulni. Szeretik-e a gyerekeket, és nem sajnálják-e, hogy nekik nincsen, s remélik-e, hogy esetleg még erre is futja majd az idejükből. Mi a véleményük a nőkről, külön a huszonévesekről és külön a megbízható negyvenesekről, illetve a nőkről mint munkaerőkről és a nőkről mint, hm. egyszóval a férfi társáról. Még meg lehetne kérdezni őket, mi a kedvenc színük, és szeretnek-e nyakkendőt hordani.

Lennének azután a nős férfiak. Őket küllemük alapján két fő csoportra lehetne osztani. A csinossabbjának föltehetnénk egyet-kettőt a fenti kérdések közül, de azután visszakanyarodnánk a családhoz, hogy sokat van-e a gyerekeivel vagy keveset, jár-e velük kerékpártúrákra vagy uszodába, szeretné-e, hogy valamelyik gyermeke politikus legyen szintén, felismeri-e a gyermekkori önmagát valamelyik gyermekében és ez milyen érzés. A feleségről nem kérdeznénk semmit. Ha mondja, mondja, ha nem mondja még jobb. Így a választók (a női tábor persze) a tekintetben is választhatna, hogy rendíthetetlenül becsületes házasembernek könyveli-e el a jelöltet, vagy kétgyerekes Belmondónak.

Lennének végül a csinosnak, jókülsejűnek nem mondható férfiak. Ezeknek aztán olyan kérdéseket tehetnénk fel, amilyeneket csak akarunk. A családról, feleségről is kimeríthetően faggathatjuk őket, sőt minél kimerítőbben, annál jobb. A legrondább pofák sem reménytelen esetek a nők számára. Legalábbis a plátói rokonszenv szempontjából. Ha más nem akad, még mindig ott van az esendőség, a csetlőbotló szerencsétlenkedő férfi típusképe, amely mozgósíthatja a kellemes fölényérzettel párosult, megbocsájtó anyai ösztönöket. Ha a jelölt netán a legrémisztőbb Grimm-mesék legsötétebb erejéből szabadult vartyogó békára emlékeztet, hát végső esetben el kell hagyatni őt a feleségével, azzal a szívtelen teremtéssel, aki magával vitte a gyermeket is, az egyetlent, aki a csúf békabácsit vígasztalhatta volna, és ha kiderül, hogy jelöltünk magánéleti búskomorság következtében választotta a politikai szereplést, mintegy búfelejtőül, a siker nem fog elmaradni.

Így képzelem a jövőbeni személyiségcsinálást, az egyenjogúság jegyében. Mert kérdezem én, nővéreim, miért csak a nőtől kérdezik meg, hogyan tudja összeegyeztetni a magánéletét a közélettel? Ha kiderül, hogy rosszul, akkor elküldik haza? De azt a rengeteg férfit, akiről ugyanez kiderülhet, vagy kiderülhetett volna, miért nem küldik haza? És egy férfipolitikus frizurája miért nem közügy? Nem abból van-e minden bajunk, hogy annak idején hagytuk, hogy egy kopasz férfi törjön az első helyre?

Ezen keseregni persze már késő. Legalább akkor gondoljunk a jövőre. Én mindenesetre idejében szóltam.

Elnöki válasz PÉTÁV-ügyben

Ez év február 28-án levélben fordultunk Pécs város megbízott tanácselnökéhez, Szabó Nándorhoz: mint a PÉTÁV felügyeleti szervének vezetője, tekintse közérdekű bejelentésnek A HELYZET február 24-én megjelent Csőkígyóméreg című cikkét. (Szerzője Sz.Koncz István)

Március 21-én kaptuk a választ, melyet - az elnök úrral egyetértésben - rövidítve közlünk:

„Havasi János Úrnak,
A HELYZET című hetilap
főszerkesztőjének
Pécs

1990. február 28-án Ön az alábbi tartalmú levéllel fordult hozzám:

[Itt a levél ismertetése következik.]

Furcsának tartom, ha egy újságíró egy vállalat jó hírnevét súlyosan érintő témában — az ilyenkor elvárható különös gonddal történő eljárás részeként — nem tartja kötelességének, hogy a megjelenő bírálattal kapcsolatban előzetesen az érintett vállalat véleményét is kikérje. A vállalati vélemény ismeretében a témával kapcsolatos tényeket és adatokat kellő körültekintéssel, ellenőrzéssel lehet felvenni és ezeket a valósághoz híven — tehát a 'másik fél' álláspontját is meghallgatva — lehet ismertetni az olvasókkal.

A fenti egyeztetés — a kapott információk szerint — elmaradt, így csak az olvasóra bízhattuk ki értékelte a cikket 'botrányos számlázás'-ként, illetve kiben vetődött fel, hogy részrehajlás nélküli-e az újságírói vélemény?

A cikkből egyértelműen megállapítható, hogy a számlázás gyakorlatával szemben egyes vállalatok és intézmények kívánnak fellépni. E cégek — közösen fellépő gazdálkodók — már ügyvédet is felkértek a jogi kérdések tisztázására. Ezek után kérdéses előttem, miért kellene 'közérdekű bejelentés'-nek tekintenem a cikk tartalmát, hiszen a cikkben leírtak szerint is egy gazdálkodó csoport érdekeiről van szó!

A cikk alapján arra is következtetni lehet, hogy a cégek — valószínűleg — valamennyien a Novreczky Csaba által képviselt vállalatok, intézmények amelyek — ismét valószínűleg — anyagi ellenszolgáltatást is fizetnek képviselőjüknek. Talán még az is lehet, hogy ez az összeg az eredményesen visszakövetelt összeg valamilyen százaléka?

Jó lett volna, ha a teljeskörű tájékoztatás ezeket a 'részletkérdéseket' is tisztázta volna. Mindenki elmondhatta volna a saját álláspontját, s senkiben sem vetődhetne fel a kérdés; lehet, hogy az újság egy még el sem indult bírósági ügyet kíván — részben csoportérdekből, részben magánérdekből — valamilyen irányba befolyásolni?

De hagyjuk a kérdéseket. A fentiek miatt nem tartom a bejelentést 'közérdekű'-nek, de azért még intézkedhettem az ide vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően. A közérdekű bejelentéseket az érintett állami szervnek kell — a sajtó kérelmére — kivizsgálni és megválaszolni. A HELYZET Szerkesztősége — a kapott tájékoztatás szerint — a mai napig nem kért a jogszabály által előírt módon választ a Pécsi Távfűtő Vállalattól. E hiányt pótolva levelét továbbítottam a vállalat igazgatójához, aki saját hatáskörében döntheti el, hogy közérdekű bejelentésnek tekinti-e a cikket, s arra milyen választ kíván adni.

Ugyanebben a témában A HELYZET közölte az olvasókkal ("Vízicsíny" 1990.március 10.), hogy írásban kérte tőlem — az ügy kivizsgálása érdekében — a szükséges intézkedések megtételét.

Két hét alatt tehát változott az Önök álláspontja is: először választ kértek tőlem, később csak az ügy kivizsgálását. Úgy gondolom a harmadik megoldás volna a legcélszerűbb: várjuk meg az ügyben érintett gazdálkodó szervek és a Távfűtő Vállalt közötti vita végét, amely valószínűleg a bíróság előtt fog befejeződni.

Az 1990. március 10-én megjelent cikk miatt kérnem kell, hogy levelem első részét közölje A HELYZET-ben. Ugyanakkor továbbra is fenntartom azt az álláspontomat, hogy az ilyen vitás kérdéseket — a teljesebbkörű tájékoztatás érdekében — jobb volna előzetesen az érintettekkel egyeztetni.

Üdvözlettel:

Szabó Nándor
megbízott tanácselnök"

•

Természetesen nem kívánunk vég nélküli levelezésekbe bonyolódni — mégkevésbé eljátszani a szavakkal, hogy mi számít válasznak és mi kivizsgálásnak —, csupán egy vádra szeretnénk reagálni. Az újságíróra nézve a legterhelőbbre: „nem hallgatta meg a másik felet".

A PÉTÁV számlázásával nem most foglalkoztunk először. Tavaly májusban kerestük meg a vállalatot, hogy nyilatkozzék az általunk már akkor is botrányosnak tartott számlázási gyakorlatáról. Akkor elzárkóztak a felvilágosítástól és „országos problémára" hivatkozva az Ipari Minisztériumba küldtek bennünket. Vajon a sajtótörvény vagy az etikai kódex melyik szakasza kötelez minket arra, hogy ha az informátor elhárítja a tájékoztatást, elégedjünk meg a mellébeszéléssel vagy tovább könyörögjünk?

Másodszor ez évfebruár 19-én kíséreltük meg, hogy a PÉTÁV-tól szakszerű tájékoztatást kapjunk azon a megbeszélésen, amelyet az érintett vállalatok vezetői kezdeményeztek. Kifejezett kérésünkre hívta meg a PÉTÁV-ot az ÉPGÉP-hez a vállalatok közös képviselője, Novreczky Csaba. Abban a reményben voltunk, hogy a vélemények szakszerű és korrekt ütköztetésének leszünk szem- és fültanúi. Február 19-i keltezéssel (!), cégszerű aláírással, a következő válasz érkezett a meghívásra:

„Az 1990. február 19-én Önöknél tartandó megbeszélésen nem veszünk részt. Kérjük, hogy a felmerült szolgáltatási problémákat fogyasztóként, illetve mérőhelyenként (vételezési helyenként) szíveskedjenek írásban közölni, hogy azokat külön-külön kivizsgálhassuk."

Ha egy kórháznak vagy iskolának — amelyet egyébként a város tart fenn közpénzekből — azért nem jut hasznos eszközökre, mert iszonyatos összegeket fizet ki távfűtésre a betekintés, ellenőrzés legcsekélyebb esélye nélkül, szóval ha ezért nem tud röntgenfilmet, szemléltető-eszközt venni, akkor az nem közügy? Akkor ez vállalatok, intézmények magánjogi csatározása?

Mennyiben tartozik az ügy érdeméhez, hogy Novreczky Csaba mennyit keres? (Egyébként, mint önálló szellemi foglalkozású, cégenként 1500 forintot kap.) Vagy talán a PÉTÁV vezetői ingyen, érdekeltség nélkül dolgoznak?

A témát egyébként folytatni kívánjuk.

A HELYZET

Nyugati kényelem

Erőművet ezeret!

Az alig hatvan házat számláló hegyi falucskában távfűtés és vezetékes melegvíz szolgálja a helybélick mindennapi kényelmét. A dolog még akkor is meglepő, ha nem magyar településről van szó -, a kőszegi határátkelőtől még vagy tizenöt-húsz kilométert Burgenlandban is autózni kell. Érdemes. Nem csak az érdeklődőknek, talán a szakembereknek is. Energiaügyekben már-már megszoktuk a gigantomániát. Unterkohlstätten példája ébresztő lehet.

Nálunk még megmosolyogják a terveket. Amott, mint arról személyesen is meggyőződhettünk -, megvalósítják.

Alig egy éve, hogy az ötlet komolyan szóba került, s a piciny falucskában már környezetbarát mini-erőmű működik.

— Még csak próbaüzem — szabadkozik a vendéglős, Willi Holzschuster. — A tartományi miniszter csak egy-két hónap múlva avatja föl hivatalosan.

Próbaüzem vagy sem, a rendszerbe kapcsolt húszegynéhány házban (köztük az iskolában, a bankban és a tanácson) kellemes meleg van, kifogástalanul működik az automatika. Itt-ott, főleg az idősebbek, (bizalmatlanságból?) még megtartották a fatüzelésű kazánt, de a fiatalok már kidobták a régi berendezéseket -, ne foglalják ok nélkül a helyet. Willi Holzschuster szerint a hálózatra további tíz ház köthető. A többi vagy túl messze van (a hatásfok csökkenése nélkül a 4 méter mélyen húzódó vezeték maximum 3-4 kilométeres lehet), vagy állandó lakók híján (üdülők, hétvégi házak) ebből a szempontból érdektelen.

A kivitelezést tavaly augusztusban, - ahogy nálunk mondanák -, társadalmi munkában kezdték, ám a tervezéssel, meg a teljesen automatikus rendszer beépítésével együtt a beruházás költsége így is jelentős -, 6,5 millió shilling. Ennek több, mint fele - 3,3 millió - állami támogatás. Házanként átlagosan 60 ezer AS-t fizettek a gazdák, melyre tíz éves lejáratú hitelt vehettek föl. A számítások szerint a későbbiekben 1 kWh energia ára 80 groschen lesz. Hogy ez korábban mennyibe került?

— Ki tudja? — tárja szét a karját a harmincegynéhány éves vendéglős. — Hordtuk a fát, aztán tüzeltünk. Egyszer meleg volt, aztán hideg. Most egyenletes a hőmérséklet, mindenki maga állítja be, hogy mennyit akar. Minden házban automatika szabályozza, hány fok legyen nappal, hány fok éjszaka. Ha hosszabb időre elutaznak a háziak, beállítható a mérsékelt fogyasztás, hogy ne hűljön ki teljesen a lakás. Ki-ki tetszése szerint határozza meg, hogy milyen kinti hőmérsékletnél kapcsoljon ki a fűtőberendezés. A Fröling cég automatikája szabályozza a melegvíz hőmérsékletét is, ez átlagosan 55 celsius. Az igazsághoz azért az is hozzátartozik, hogy nem volt könnyű megszervezni a társulatot.

A 800 köbméteres raktárban fűrészpor és faforgácshegyek. Kísérőm belemarkol az egyikbe: — Ez a közeli fűrésztelepről való — mondja —, még nedves, száradnia kell.

— Emez már jó — mutat egy másik halomra, s büszkén hozzáteszi: — Ez a miénkből van. Itt mindenkinek van három hektár saját, s a falunak is egy közös, negyven hektáros erdeje. Fakitermeléskor sok hulladék keletkezik.

Megtudom, a fűrészport ingyen kapják, csak ide kell szállítaniuk. Korábban, épp az egyedi tüzelés miatt, a fűrésztelep is kevesebb feldolgozandó fát kapott.

Biobrikettről szó sincs. A tüzelőanyag egy rostán át automatikusan jut a raktár alatti kazánba, ahol légbefúvatással olyan tökéletes égést biztosítanak, hogy körülbelül tíz nap alatt jön össze egy talicskányi hamu. Ez egyébként utóbb - trágyaként - a földekre kerül.

A vendéglős naponta egyszer átjön, ellenőrzi az adatokat.

— Öt perc az egész — mondja mosolyogva.

Burgenlandban ez az első ilyen berendezés, Ausztria területén azonban már jónéhány működik. S hasonlók működnek Franciaországban, az NSZK-ban, Dániában is. Hol fűrészporral, hol szalmával, hol kukoricaszárral.

Idehaza egyelőre megmosolyogják a terveket. Persze nem a falusiak, akiknek egy-egy ilyen erőmű a környezet károsítása nélkül is nyugati kényelmet biztosítana. Ők a legtöbb helyen - egyelőre - a vezetékes ivóvízzel is beérnék.

Ferling József

Jó bőrben lehet még jobb!

— Koptatott bőrből kosztüm bakfisoknak 12.900 Ft helyett 3.950 Ft
— Bőrkabát hölgyeknek 22.900 Ft helyett 14.000 Ft
— Miniszoknya nappabőrből divatos színekben 5.800 Ft helyett 2.950 Ft
a Konzum Áruház konfekció osztályán, Pécsett a Kossuth téren.

S ha ezt kiegészíti egy kis kozmetikummal....

— RIMMEL krémpúder 230 Ft-ért
— RIMMEL kőpúder 350 Ft-ért
— RIMMEL körömlakk 150 Ft-ért
— RIMMEL rúzs 260 Ft-ért
(melyek a KONZUM Parfümériában kaphatók Pécsett a Jókai utca 4.-ben.)

A hatás nem marad el!

Lesz energia!

A közelmúltban Zalában járt *Láczai Szabó Tiborral*, az Ipari Minisztérium főtanácsosával A HELYZET rövid interjút készített. Különös tekintettel az utóbbi hetek váratlannak tűnő bejelentéseire, a főtanácsost hazánk energia-ellátási helyzetéről kérdeztük.

— *Sokaknak az a véleménye: nincs egységes energiakoncepciónk!*

— Ezzel nem tudok egyetérteni. Több, mint egyéves munkával az új feltételeknek megfelelően kidolgoztuk az ország energiapolitikájának fő irányvonalát 2000-ig. A Minisztertanács ezt tavaly elfogadta. Az volt a szándékunk, hogy a parlament elé is terjesztjük, de erre már nem kerülhetett sor.

— *Melyek e koncepció fő pillérei?*

— Azt tervezzük, hogy az energia hatékonyan kerül felhasználásra. Igyekszünk a legkisebb beruházási ráfordításokkal kielégíteni a reális igényeket. Ennek „esett áldozatul" a Paksi Atomerőmű bővítése is. Ehelyett 2000-ig gázturbinás erőműveket építenénk. A harmadik alapelv: Magyarországon a jövőben nem lehet olyan energetikai koncepciót kidolgozni, ami a környezetvédelmi követelményeknek nem felel meg.

— *Egységnyi termék előállításához ötször annyi energiát használunk, mint Nyugat-Európa. Vagyis jelentős tartalékaink vannak.*

— Az ötszörös szám túl nagy. Igaz, a tényleges, két-háromszoros is az. Ez azonban nem azért van, mert gépeink hatásfoka ennyivel rosszabb, hanem azért, mert termelésünk szerkezete nem megfelelő. Túl nagy az energiaigény. Másoldalról ahol mi ugyanannyi energiát használunk fel, mint Nyugat-Európa, ott gyakran az eladási ár fele az ottani, hasonló termékekének. De ez nem energetikai tartalékot jelent, hanem a gazdaság egészének reformját igényli.

— *Az önök energetikai koncepciója igyekszik-e csökkenteni a Szovjetuniótól való függőségünket?*

— Nincs erőnk energiaforrások kiváltására. A szovjet villamosenergia-import helyett nem tudunk új erőműveket építeni. Nincs rá pénzünk. A villamosenergia és energiaigény növekedést a várható igény alsó határértékére tervezzük. Nagy kockázat: vajon elegendő lesz-e ez, ha a gazdaság a jelenlegi lanyha fejlődési ütemből gyorsabbra vált?

— *Érdemes-e olyan erőműveket építeni, nagy környezeti átrendezéssel, ökológiai károkat okozva, ami a mai energiamennyiségnek csupán 0,2 százalékát fedezi? Konkrétan a gyurgyeváci vízlépcsőre gondolok.*

— Ez alapvetően jugoszláv erőmű. A mi részesedésünk csupán 10 százalék. E kérdést emiatt nehéz így megválaszolni. Minden energiamennyiséget érdemes felhasználni, ha annak környezetvédelmi feltételei elfogadhatók. Azt, hogy Gyurgyevác esetében milyen környezetvédelmi gondok vannak, nagyon részletesen kell megvizsgálni. A 0,2 százalék energiamennyiség nem pótolhatatlan. Tisztán emiatt nem érdemes megépíteni, ha más oldalról nagy kockázatot vállalunk.

Rikli

Amikor meggyújtották a tüzet

A pécsi ifjúsági találkozó, mint a népfelkelés egyik nyitánya

A neves osztrák újságíró, JOHANN F. BALVANY cikkét közli a Habsburg Ottó eszmeiségét tükröző osztrák havilap, az ÖSTERREICH PANEUROPA februári száma. A téma: a pécsi Taizé-találkozó. A cikket — egy kis európai kitekintésként — teljes terjedelmében közöljük.

Ha a német kancellár, Helmut Kohl szerint, "a magyarok voltak azok, akik a berlini falból az első követ kitörték", akkor Kelet- és Közép-Európa ifjúsága volt az, amely a Pécsett lefolyt nagy-gyűlésen, a magyarországi Fünfkirchenben, a tömegeket a kommunizmus bástyája elleni rohamra ráhangolta. Ha ugyanis megkíséreljük ennek az egyedülálló, igazi népi forradalomtörténetnek a fejlődését az első, nemcsak egy nép igazi forradalmát, hanem egy fél kontinens forradalmát a gyújtószikrájáig követni, akkor Pécsig jutunk, és 1989 április havának végéhez.

Erre az időre hívta egybe Cserháti József püspök a taizé-i ökomenikus mozgalom és gondolat szellemében az első széleskörű kelet-nyugati ifjúsági találkozót. És innen, ettől az időponttól pattant át a szikra, ettől az ifjúsági találkozótól, amelynél a fiatalok megtudták, hogy ők és a más országokból jött testvéreik, a másnyelvű testvérek, ugyanazokkal a nehézségekkel, ugyanazokkal a gondokkal küzdenek, hogy mindnyájan elnyomás, diktatúra és szolgaság alatt élnek.

Most először azt is megtudták, hogy Magyarországon, itt Pécsett már lehetséges volt, hogy egymással szabadon beszélhettek, gondjaikat, reményeiket szabadon megtárgyalhatták anélkül, hogy titkosrendőr, Erich Honecker stásijai vagy Nikolae Ceausescu szekuritátéjei figyelték volna őket. Mindezt azután magukkal vitték hazájukba és meggyújtották a szabadság tüzeit.

Pécsett ezt a három napos összejövetelt mint nagy családi ünnepet ülték meg. Előtte felkérték a hazai családokat, fogadják be a különböző országokból összejött fiatalokat, ugyanezt vállalták az iskolák, és közintézmények. A magyar hadsereg "gulyáságyúkat" bocsátott rendelkezésre. A különféle közlekedési eszközökön szabadjeggyel utazhattak.

A Duna Gőzhajózási Társaság e hajdani bányászvárosának lakossága — innen szállították a szenet 1945-ig a boldog emlékű dunai hajók fűtésére — örömmel, lelkesedéssel vett részt a felejthetetlen eseményen.

A nemzetközi sajtó meglepő módon alig vett tudomást a közép-kelet-európai népek felkelésének erről az első rendkívüli jeladásáról. Pécsnek erről a hangulatáról azután néhány hónappal később meggyőződhetett az Európa-Parlamentnek egy igen prominens képviselője, Magyarország utolsó trónörököse, dr.Habsburg Ottó.

De térjünk vissza az ifjúság gyűlésére: Cserháti püspök közös imára, ájtatosságra és istentiszteletre hívta őket. Az akkor még nagyon sűrű "vasfüggönnyel" nem törődve. Szabad véleménycserére és félelem nélküli beszélgetésre. Nyomtatványok, könyvek, újságok álltak rendelkezésre, melyek ott "túl" tiltottak voltak. Félelem nélkül lehetett vitatkozni, kérdezni, feleletet adni. Híreket bíztak egymásra közvetítésre, melyek postán cenzúra alá estek volna. Közösen énekeltek, reméltek, mintha csak az ifjúság hatalmas koncertjéről lett volna szó. Az ifjúságról, mely friss levegőt keres, több fényre vágyik, mindenekelőtt pedig reményre... Arra, hogy végre egyszer már megváltozzék a helyzet. A pécsi pianó, Lipcse és Berlin ouvertűrjévé lett, majd Temesvár és Bukarest fortissimójává.

Háromezer lengyel, 1500 csehszlovák, 1100 keletnémet, sok szlovén és horvát jött el. Keleten mindenfelé Pécs neve szállt szájról-szájra. Leginkább csak titokban. Mindenütt megcsodálták a "szabad Magyarországot", a szívélyes fogadtatást és a világ többi részével való találkozást.

A nyugati államokból is voltak természetesen fiatalok, a tengerentúli országokból is, és mindenekelőtt Magyarország többi részeiből. Egy új, egy egészen más világ körvonalai rajzolódtak ki. Egy államnak a körvonalai, mely még a messzeségben volt... és mégis kézzelfoghatóan közel, anélkül, hogy az ember sejtette volna.

Kalandos úton Észtországból is érkezett két fiatal. Először kissé bátortalanok voltak a szokatlan környezet miatt. Aztán már azért látszottak zavartnak, mert a rendezvény amulettjévé, kedvenceivé váltak. Kedvességgel vették körül, mindenhová meghívták őket, kívánságaik után érdeklődtek. Címeket cseréltek velük és azzal az üzenettel bocsájtották őket útra, hogy a világon senkinek sincs a népük ellen panasza, hogy Gorbacsov révén minden jót kívánnak nekik, és hogy Boris Jelcin, a legnépszerűbb reformer, Amerikában szimpátiát és sikert aratott. Pécsett sajnos soha többé nem lehetett róluk hírt hallani. Helyettük "akkoron" németek jelentkeztek az NSZK-ból, az NDK-ból is. Aki csak beszélt Pécsről, hangsúlyozta: az egész még mindig felfoghatatlan, de sohasem felejtjük el azt az első pécsi együttlétet.

Év végén dr.Habsburg Ottónak a terv szerint az egyetem aulájában kellett volna előadást tartania. A nagy érdeklődés miatt azonban a Sportcsarnokba kellett a rendezvényt áttenni. Minden második, harmadik mondatnál hatalmas tapsvihar fogadta. Valóságos orkánná lett a taps, mikor kijelentette: Ausztria és Magyarország véget vetett a vörös uralomnak Poroszország felett.

16 ÖSTERREICH PANEUROPA

Als das Feuer entzündet wurde

Jugendtreffen als Auftakt zu Volkserhebung

Wenn es laut Helmut Kohl, dem deutschen Bundeskanzler, die „Ungarn gewesen sind, die den ersten Stein aus der Berliner Mauer gebrochen haben", so ist es die Jugend aus Ost- und Mitteleuropa gewesen, die bei einer Großkundgebung in Pécs, dem ungarischen Fünfkirchen, die Massen auf den Sturm gegen die Bastion des Kommunismus einstimmte. Versucht man nämlich, die Entwicklung der Geschichte dieser einzigartigen echten Volksrevolution, der ersten wirklichen Revolution nicht nur eines Volkes, sondern eines halben Kontinents, auf ihre Zündfunken hin zu verfolgen, so gelangen wir eben nach Pecs und zum Ende des Monats April im Jahre 1989.

Für diesen Termin hatte der Bischof Joseph Cserhati im Sinne der ökumenischen Bewegung und des Gedankens von Taizé ein erstes, umfassendes ost-westliches Jugendtreffen einberufen. Und von hier und von jenem Zeitpunkt an ist der Funke übergesprungen, von diesem Jugendtreffen, bei dem junge Menschen erfuhren, daß sie und ihre Brüder in den anderen Ländern, die Brüder anderer Zunge, die gleichen Sorgen, die gleichen Nöte haben, daß sie alle unter Unterdrückung, Diktatur, unter Unfreiheit leiden.

Und sie erfuhren auch zum erstenmal, daß es hier in Pécs in Ungarn schon möglich war, frei miteinander zu reden, frei ihre Sorgen und Hoffnungen zu besprechen, ohne daß eine Geheimpolizei mithörte, ein Stasi des Erich Honeckor, eine Securitate eines Nikolae Ceausescu. Das haben sie dann mit nach Hause genommen und haben die Feuer der Freiheit angezündet.

In Pécs war diese dreitägige Kundgebung wie ein großes familiäres Fest begangen worden. Man hatte die einheimischen Familien gebeten, die Jugendlichen aus all den Ländern bei sich aufzunehmen, Schulen und öffentliche Einrichtungen machten mit. Die ungarische Armee brachte „Gulasch-Kanonen" in Stellung. Und es gab für die Teilnehmer freie Fahrt auf allen Verkehrsmitteln. Die Bevölkerung in dieser Stadt des einstigen Donau-Dampfschifffahrts-Gesellschafts-Bergbaus — von hier kamen die Kohlen für die Donaudampfer seeligen Angedenkens bis 1945 — beteiligten sich froh und mit Eifer an diesem unvergeßlichen Ereignis. Erstaunlicherweise hat die internationale Presse von diesem ersten und außerordentlichen Auftakt zur Erhebung der ostmitteleuropäischen Völker kaum Notiz genommen. Von der Stimmung in diesem Pécs hat sich dann freilich einige Monate später ein recht prominenter Abgeordneter des Europäischen Parlaments überzeigen können, der letzte Kronprinz Ungarns, Dr. Otto von Habsburg.

Aber zurück zu der Kundgebung der Jugend: Bischof Cserhati hatte zum gemeinsamen Gebet, zur Andacht und zum Gottesdienst gerufen. Zur Begegnung über den damals noch dichten „Eisernen Vorhang" hinweg. Zum freien Meinungsaustausch und furchtlosen Gespräch. Man

Szerzőnk írása az ÖSTERREICH PANEUROPA februári számában

Bemutattuk, megrendelhető az

- INTEL 80486 alaplapú nagyteljesítményű személyi számítógép 130 MHz és 11 MIPS
- KIS RENDSZEREK HÁLÓZATA a RPTI - NET Lokális hálózati operációs rendszer
- PC - GUADR védőkártya IBM XT és AT kompatibilis számítógépekre.

Pécsi Iroda és Bemutatóterem
Pécs, Citrom u. 5. Telefon: 72/27-466 Pf. 420

MŰSZEERTECHNIKA

ÖRÖMHÍR

Az evangélium örömhírt jelent. Ezt kívánjuk megosztani olvasóinkkal hétről-hétre. Ökumenikus szellemben, lelkészeket: magyarokat és nem magyarokat, hazaiakat és a világ különböző tájain élőket megszólaltatva, közreadva a következő vasárnap igéjét.

"Ha vakok volnátok..."

KUN LÁSZLÓ újfehértói görög katolikus paróchus, székesegyházi kanonok. 1950. augusztus 6-án — Úrszínváltozás ünnepén — az egyik legfélelmetesebb magyar egyházüldözés, a szerzetesek és szerzetesnők elhurcolásának napján szentelte pappá Nyíregyházán dr.Dudás Miklós hajdúdorogi görög katolikus megyéspüspök, aki maga is a Szent Bazil Rend tagja volt, s így azokban a nehéz időkben ő is el volt készülve elhurcoltatására. Lelkipásztori működése során Máriapócson is volt paróchus 1971-től-76-ig. Elsősorban ezért is érdeklődöm tőle a vakon született meggyógyításáról szóló evangéliumi szakasz mai aktualitásáról.

K.L.: A vakon született fiatalember meggyógyításáról szóló evangéliumi szakasznak — Jn. 9,1-41. — az ad különösebb jelentőséget, hogy a latin szertartású Egyház nagyböjt 4. vasárnapján olvastatja; a görög (bizánci) szertartású egyház pedig Húsvét 6. vasárnapján olvassa fel híveinek.

Megszokott s egyben szomorú képe volt már a múltnak is — ne adj Isten, talán a közeljövőnek is? — a kéregetők, a koldusok alamizsnáért könyörgő hangoskodása és jelenléte a templomok bejáratánál és az utcasarkokon. Így volt ez Jeruzsálem városában már Krisztus korában is, amint azt a szem- és fültanú hitelességével minden idők embere számára megörökítette Szent János evangélista, amikor a Mester kíséretében járva meglátta a vakon született embert.

Jézus nem alamizsnát ad neki, hanem ennél sokkal többet: gyógyulást.

Magának a csodának a leírása rövidre fogott, világos és nagyon egyszerű. — Jézus nyálával a föld porából sarat csinál, megkeni vele a vak szemét, s hogy hitét próbára tegye , elküldi:

"Menj, mosakodj meg a Siloe tavában." (Jn. 9, 7.)

A nyálat az akkori felfogás bizonyos értelemben gyógyító erejűnek tartotta. De a nyállal a porból kevert sár a szemre kenve inkább tűnik veszélyesnek, semmint orvosságnak! Bizonyára ezt a jelképes cselekedetet is a bizalom próbatételének szánta Krisztus.

A Siloe tava Jeruzsálemben eredetileg medence volt, amelyben a Kedron (Cedron) völgyében lévő Gichon forrás vizét gyűjtötték össze. A rabbinista irodalom tanúsága szerint a Siloe tavának gyógyító erőt tulajdonítottak.

D.M.: Vajon miért küldte el Jézus ezt a vakon születettet a Siloe tavához, amikor pedig más alkalommal minden különösebb feltétel nélkül, azonnal visszaadta több vaknak is a szemevilágát? Gondoljunk csak akár a kafarnaumi két vak vagy pedig a jerikói vakok és Bartimeus meggyógyítására.

K.L.: Krisztus isteni erejével — minden kétséget kizáróan — a vakon születettet is azonnal meg tudta volna gyógyítani, de a Siloe tavához küldéssel különleges célja volt: a farizeusok, az írásmagyarázók is ismerjék fel végre benne a megígért, a próféták által megjövendölt, a várva-várt Messiást: az Istentől küldöttet!

Ugyanis a SILOE (héber: Siloah) szó "KÜLDÖTTET" jelent, amint azt Szent János evangélista meg is jegyzi: "Ez annyit jelent, mint: "küldött". (Jn. 9, 7)

Az eljövendő Messiás (Istentől) "KÜLDÖTT" nevére már a Biblia legelső írásában, a Mózesnek tulajdonított Teremtés könyvében találunk világos utalást, amikor Jákob — halála előtt — megáldja fiait és megjövendöli a belőlük származó törzsek sorsát.

Tehát nem a nyál, nem a por, nem a sár, még csak nem is a Siloe tó gyógyító erejűnek tartott vizében való mosdás hozta meg a gyógyulást a vakon születettnek, hanem az Istentől "KÜLDÖTT" Megváltó!

D.M.: Volna-e még egyéb tudnivaló Siloe tavával kapcsolatosan?

K.L.: Ez a medence mind a mai napig szent hely a zsidóknak és keresztényeknek egyaránt. Ez a víz egyúttal arra a csodálatosan fakasztott vízre is emlékeztette az izraelitákat, amellyel Isten a pusztai vándorlás idején oltotta a Választott Nép szomját a kietlen sivatag tikkasztó hőségében. Ugyancsak erre a prófétai szóra hivatkozik Jézus is, amint azt Szent Jánosnál olvashatjuk:

"Az ünnep (ti. a sátoros ünnep) utolsó, nagy napján Jézus a templomban volt és fennhangon hirdette: "Aki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék! Aki hisz bennem, annak belsejéből az Írás szava szerint élő víz forrása fakad." (Jn. 7,37-38.)

Az Istentől "KÜLDÖTT" Jézus, a Messiás világosítja meg a vakonszületett lelki szemeit az örök távlatok meglátására, miként a kereszt-ség szentsége által az Istentől "KÜLDÖTT" Jézus, a Világ Világossága, az örök üdvösségre nyitja meg a megkeresztelt lelki szemeit. A görög-bizánci szertartású egyház mind a mai napig használja liturgiájában a szent nagyböjt folyamán — minden szerdán és pénteken, valamint nagyhétfőn, nagykedden és nagyszerdán — végzett "Előszenteltek Liturgiájában" a keresztség szentségének felvételére készülő hitjelöltekért mondott imákban a "felvilágosulandó" és a "felvilágosuláshoz (keresztséghez) készülő" kifejezést.

D.M.: Miért nem értették meg ezt a célzást a farizeusok, amit a Siloe tavához való küldés jelzett? Miért nem ismerték fel Jézusban a Messiást?

K.L.: Mert a vakon születettnek — hite által — Jézus nemcsak a szemét nyitotta meg, nemcsak fizikailag gyógyította meg, hogy lásson, hanem lelki szemeit is felnyitotta Jézus istenségének a meglátására. A farizeusok nyakas megátalkodottságukban nem akarják meglátni, Jézusban felismerni a Messiást. Nekik más az elképzelésük a Messiásról, nekik más kell: népvezér, politikai felszabadító, aki majd lerázza a gyűlölt római igát, a megszálló római légiókat elkergeti és Izraelt ismét naggyá teszi, mint volt valamikor ősatyáik idejében.

Egyszerűen nem akarják megérteni, hogy Isten elgondolása — amit a Szentírásból igenis ki kellett volna olvasnia az írástudóknak — egészen más a Messiás küldetését és elhivatottságát illetően. Így teljesedik be rajtuk Izajás próféta szomorú jövendölése:

" Hallván halljatok, de ne értsetek,
látván lássatok, de ne fogjátok föl..." (Iz.6.)

Ezt maga Krisztus nyíltan szemébe mondja a csodás gyógyulást vizsgáló farizeusoknak:

"Azért jöttem a világba, hogy ítéletet tartsak, hogy akik nem látnak, azok lássanak, és akik látnak, azok vakok legyenek."

Mire a farizeusok meglepődve és értetlenül teszik fel a kérdést Jézusnak:

" Csak nem vagyunk mi is vakok? "

Jézus válasza megdöbbentő és elgondolkodtató:

"Ha vakok volnátok — felelte Jézus —, nem volna bűnötök. De azt állítjátok: Látunk. Ezért megmarad bűnötök."(Jn. 9, 39-41.)

Akiket a Világ Világossága, Krisztus sem tud megvilágosítani, akiknek szíve, lelke mélyére nem tud behatolni, beférkőzni még az isteni fénysugár sem, azok menthetetlenül a Sátán hatalmába kerültek, a Sátán karmai között vannak, és életük biztosan a kárhozat felé tart.

D.M.: Van-e valami egyéb mondanivalója a Siloe tavának a ma embere számára?

K.L.: Van. Hiszen a Siloe tavának gyógyító erejébe vetett hit — hasonlóan a Beteszda-fürdőhöz, ahol Jézus a 38 év óta magatehetetlen bénát gyógyította meg (Jn. 5,1-15.) —, akarva-akaratlan a katolikus búcsújáróhelyek felé tereli a hívő ember gondolatát.

Lourdes-nak csodálatosan csorduló vize, Fátimának a Szűzanya ajkairól elhangzó, gyermekeit féltő s az egész világhoz szóló anyai üzenete és figyelmeztetése, Czestochowa milliók lelkébe reményt és buzgó kitartást sugárzó Kegyképe, mind-mind egy mai Siloe-tó vagy Beteszda-vízmedence.

De nekem — mint görög-bizánci szertartású katolikus papnak — szívemhez legközelebb áll a mi drága kegyhelyünk, Máriapócs, az Istenszülő háromszor is csodás könnyeket hullató Kegyképével. A zarándokok százezrei, a gyónók és áldozatok ezrei, a Kegytemplomot térden körüljáró bűnbánók és vezeklők könnyei, a Kegyképet megcsókolók nyugodt tekintete, a gyógyultak falra akasztott mankói, az ártatlan rabról lehullott vasbilincsek a Kegyoltár mellett, a hálatáblák százai a ma emberének is hirdetik Izajás próféta örök értékű jövendölő szavait:

" Vegyétek tudomásul, népek:
vereség vár rátok.
Hallgassatok ide, ti távoli nemzetek!
Csak öltsetek fegyvert!
Vereség vár rátok.
Hiába szőttök terveket:
úgyis meghiúsul.
Hasztalan hoztok határozatot:
nem valósul meg.
MERT VELÜNK AZ ISTEN!" (Iz. 8, 9-10)

Amint az övéitől búcsúzó Jézus nagyon tömören így köszönt el: " Én veletek vagyok mindennap, a világ végéig." (Mt.28,20)

Dobos Marianne

FÜR UNGARN-DEUTSCHE

RESSORTLEITER: BÉLA SZENDE

Auf zur zweiten Runde!

Wie lange noch?

Wie lange noch muß man als Angehöriger einer ungarländischen Minderheit auf die Möglichkeit warten, die nationalitätenpolitischen Versprechungen der nur mehr 6 Parteien, die sich noch im Ringen befinden, in der Praxis überprüfen zu können. Wer sich fragt, was es heißen sollte, was der Politiker gewordene Schriftsteller, Sándor Csoóri, mit dem Wort "Rückmadjarisierung" formulierte, dem schließen wir uns willig an, denn auch wir können uns dabei nichts Gescheites vorstellen. Es sei denn, wir haben die ganze Zeit nicht gemerkt, wie wir alle direkt und indirekt madjarisiert worden sind.

Das recht fundierte, theoretisch anspruchsvolle und praktisch verwirklichenswürdige Programm der Freien Demokraten, fällt erst einmal durch die wohlvermeintliche Ehrlichkeit auf, zu fragen bleibt jedoch, ob man bei der Konzeption von der gegenwärtigen Situation der einheimischen nichtungarischen Bevölkerungsteile oder der Auslandsungarn der anliegenden Länder ausgegangen ist.

Die Kleinlandwirtenpartei macht sich für uns dadurch vor allem bedenklich, daß sie sich bewußt auf die Vorgängerpartei von der Nachkriegszeit beruft und sich als direkter Nachfahre erklärt. Die ältere Generation wird nicht vergessen haben, mit welcher Energie die genannte Partei seinerzeit für die Kollektivschuld der Ungarndeutschen plädierte.

Und die Patriotische Wahlkoalition, auf die die offiziellen Vertreter mancher ungarländischer Minderheiten setzten, bestand die Kraftprobe nicht.

Wo bleibt nun die Repräsentanz der Minderheiten? Wer wird sie übernehmen? Mit welchen Überlegungen? Inwiefern wird sich unser eigentliches Anliegen dabei durchsetzen lassen?

Das alles sind Fragen, die man sich in der Kampagne der zweiten Runde wohl stellen muß. Zugleich muß man jedoch nach Selbsthilfemöglichkeiten suchen.

Die Kirchengänger aus Hajosch/Hajós, die mittlere Generation, hätte noch von Sprachbeherrschung Zeugenschaft ablegen können, allein, man fragte in ungarisch und fand es ganz normal...

(B.Szende)

Glasali smo

U trenucima zaključivanja naše rubrike (27. mart 8.00 časova)prebrojavanje glasova još nije završeno. Računari i pospani ljudi upravo započinju, bolje rečeno nastavljaju svoj posao. Ipak, rezultati se mogu smatrati konačnima, bitnih promena već ne može biti. Još prethodnog dana kada je ishod glasanja već bio dobro uočljiv prikupili smo nekoliko reagovanja.

•

Marko Dragovac (meteorolog):

- To sam prognozirao, nisam se iznenadio da će ove dvije partije odigrati glavnu ulogu. Za narodnosti nije bilo najbolje rješenje stupiti u tzv. Patriotsku izbornu koaliciju. Naši ljudi su zainteresirani za Partiju nezavisnih sitnih posjednika, što je i razumljivo s obzirom na njihovu "profesionalnu" opredijeljenost.

Ruža Begovac (kustos muzeja):

- Bila sam u inostranstvu, nisam mogla glasati. Da sam bila ovdje svoj glas bih dala "agrarcima", ili "zelenima". Smatram da je naša zemlja vrlo nepravedno okrenuta prema glavnom gradu, na štetu "provincije".

Što se pak tiče zasupanja naših, narodnosnih interesa - nikako ne mogu biti zadovoljna. Trebali smo imati nekakvu posebnu listu, ili nešto slično da bismo imali nekakvu šansu. Ovo nije nikakvo rješenje.

Ivica Đurok (nezavisni kandidat u mohačkom okrugu):

-Bio sam siguran da će Mađarski demokratski forum i Savez slobodnih demokrata odigrati glavnu ulogu.

U mom okrugu su rezultati bili za očekivati. Kada sam krenuo u tu izbornu igru bio sam svjestan da nemam nikakvu realnu šansu. Ipak nisam nezadovoljan. Pokušao sam. Posebno sam ponosan da sam kao samostalni kandidat, prikupivši blizu 800 glasova, pobijedio jednu "stranku", Patriotsku izbornu koaliciju.

MALA SEDMICA

UREDUJE: STEVAN POPOVIĆ

Treba svakako izvući pouke. Ono što je sasvim jasno, nismo bili dovoljno pripremljeni za izbore. Rascjepkali smo snage, umjesto da smo stvorili nekakvu uniju za izbore sa ostalim narodnostima. Stupanje u "koaliciju" bila je velika greška, urađeno je to u zadnji momenat. Unaprijed se vidjelo da ta koalicija nema pravu političku moć.

Suštinsko pitanje ipak nije to. Odgovor na to pitanje leži u izbornom zakonu koji ne omogućuje da narodnosti glasaju na svoje kandidate. Treba izvršiti presiju da se taj zakon promijeni.

Ukoliko sve ostaje po starom, što znači da će zastupništvo narodnosti ostati u rukama partija, ostaje jedina šansa da sa partijama pregovaraju pametni ljudi, stručnjaci. Egzibicionizam treba zauvijek zaboraviti.

Đuro Franković (kandidat na županijskoj listi Patriotske izborne koalicije):

- Nismo bili dovoljno upućeni u tehniku izbora. Badava sam obilazio teren, bilo je već kasno, ništa nismo postigli. Potražio sam i neke druge partije, primjerice MDF, ne bi li nam pomogle, ali bez uspjeha.

Ono što je jasno: ovaj izborni sistem za nas ne odgovara. Trebalo bi postići da nacionalne manjine mogu glasati na svoje kandidate. Hrvate nitko ne zastupa u Mađarskoj. Mađarska nije Novi Zeland gdje Maori mogu dati svoje glasove svojim zastupnicima bez obzira na kilometražu.

Treba surađivati sa partijama. Treba spriječiti da u postojećem sistemu, gdje će partije pozvati narodnosne poslanike, dođe do izražaja želja, ponovo uskih interesa, da osobu koja će nas zasupati ne sugerira samo jedna organizacija, nego da ta osoba bude izabrana na demokratski način.

Dr. Ernest Barić (kandidat na županijskoj listi Socijalističke partije):

Ništa neočekivano se nije dogodilo. Ovi rezultati uopće ne iznenađuju. Građani su svoje glasove dali partijama koje garantuju promjenu sistema. Imam međutim dojam da je veliki broj građana više glasao "protiv" bivšeg sistema i partijske države, nego li "za", trenutno ipak mlade i nove partije. Da je moglo doći do takvih izbora ova nova socijalistička partija, koja se ogradila od svoje komunističke prošlosti, učinila je mnogo.

Iznenađuje me vrlo slab plasman socijaldemokrata, ali me ne iznenađuje slična sudbina "koalicije". Pristupiti ovoj koaliciji - bio je vrlo loš potez. Dok je socijalistička partija smogla snage da se ogradi od partijske države, koalicija - ustvari Patriotska narodna fronta - to nije jednosmisleno učinila, politički je ostala neobojena. Međutim, nije uspjela da stvarno okupi vanpartijske snage, nije uspjela da dovoljno markantno zastupa različite interese, što je za nas najžalosnije - narodnosne.

Za narodnosti treba obezbijediti drugi način zastupništva. Jasno je da ovaj izborni sistem za nas ne odgovara.

Ovi izbori su pokazali još nešto. Unutrašnje trzavice i inertnost ne vodi nikuda. Krajnje je vrijeme da se naš Savez reorganizira, da se okrene prema gorućim problemima da na sledećim izborima Mađarska televizija ne može emitirati (izmanipulisanu) reportažu iz Kemlje u kojoj se kaže da "mi nemamo nikakvih problema". Upitani već stvarno nemaju nikakvih nacionalnih problema (vješto su izabrani sugovornici), ali još ima onih koji tako ne misle.

Dr. Marin Mandić (generalni sekretar DSJS-a):

- Rezultati još nisu konačni, pratimo radio i televiziju - pravih komentara još ne može biti.

•

Dok ove komentare čitate rezultati prvog kruga prvih slobodnih izbora u Mađarskoj će biti već konačni i zvanični. Ni drugi krug neće doneti mnogo uzbuđenja za nas. Preostaje (vrlo malo vremena) da počnemo razmišljati kako ćemo izabrati onog Hrvata, Srbina i Slovenca koji će biti pozvan u Parlament.

s.p.

Erster Preis für Schüler aus Pécs/Fünfkirchen

Die Mitglieder der Preisträgergruppe der Grundschule des Erziehungszentrums im Wettbewerb des Kultur-und Informationszentrums der DDR und des Verbandes der Ungarndeutschen. In dreimonatiger Arbeit gelang es, ein buntes Berlin-Programm zusammenzustellen und einzustudieren. Dies war selbstverständlich nur aufgrund der sonstigen guten sprachvermittelnden Arbeit möglich. Sonst hätte die Zeit wohl nicht ausgereicht. Und frühere Gruppen, heute meist Schüler des deutschen Klassenzugs am Leöwey-Gymnasium, zeigten ein gutes Vorbild, als sie 1988 gleichfalls den ersten Preis davontrugen. Die Lehrer, Ilona Sey und Miklós Darida , haben den Preis wohl mitverdient.

(-)

Foto: Baracs H. Dénes

Streiflichter aus der BRD

Zurück zum Stichwort "Wegwerfgesellschaft"

Freunde machten mich eiligst nach der Lektüre meines Beitrages auf Bestrebnungen der ungarischen Wirtschaft aufmerksam, die ungarischen Produkte durch die Übernahme der Verpackungspraktiken "des Westens" im Westen konkurrenzfähig zu machen. Mein Optimismus, "verschont zu werden", sei bloß kurzfristig begründet. Vielleicht wird es trotzdem nicht überflüssig, wenn ich weiter über meine Erfahrungen berichte.

Zurück also zum Stichwort "Wegwerfgesellschaft"!

Es wäre noch relativ harmlos, wenn es sich nur auf überflüssige Wurfsendungen und Verpackungsmaterialien bezöge. Doch dies ist keineswegs der Fall. Der Begriff "Wegwerfer" muß, wie gesagt, viel umfassender verstanden werden? um unseren Nachbarn zu imponieren, erneuern wir beispielsweise alle vier bis fünf Jahre - je nach Geldbeutel - kleinere oder größere Bestandteile unserer Wohnungseinrichtung - und werfen die "alten", noch völlig intakten Möbelstücke auf den "Sperrmüll". Es ist kaum zu glauben, wieviele gut erhaltene Gegenstände auf diesem allmonatlich stattfindenden Sperrmüll zu holen sind. Ich kenne zahlreiche Studenten und Arbeitslose, deren gesamte, gemütliche Zimmereinrichtung vom Müll der Wohlstandsbürger stammt. Und was an Abfall übrigbleibt, wird von ausländischen "Gastarbeitern" gegen geringste Bezahlung beseitigt! Doch allzuviel bleibt nicht übrig, auch bald nicht mehr für die Studenten und Arbeitslosen. Denn inzwischen ist ein neuer Industriezweig am Aufblühen: clevere Geschäftsleute haben erkannt, daß auch aus Wohlstandsmüll Kapital zu schlagen ist. Auf den zahlreichen Antik- und Flöhmarkten der Großstädte tauchen sie mit Wagenladungen voller fachmännisch restaurierter Sperrmüllwaren auf - und verkaufen, zu stattlichen Preisen, den Wohlstandsbürgern ihren eigenen Müll - oder den ihrer Nachbarn.

Manchmal gehen wir den Werbeleuten auch "auf den Leim": vor allem "einfache" und ältere Leute lassen sich leicht ködern. Eine betagte Tante von mir nimmt an jeder "kostenlosen", auf bunten Bildern angepriesenen Nachmittagskaffee-Fahrt teil, obwohl sie jedes Mal wutentbrannt mit Unmengen ungewollter, aber gekaufter Sachen nach Hause kommt, die man ihr bei Kaffee und Kuchen angedreht hat. Ihre Kollektion an Schneidegeräten ist bereits beachtlich!

Übrigens hilft eine Branche dem Bundesbürger, der Versuchung und dem Werbemüll von vornherein zu entgehen. Es gibt schmucke große Messingschilder zu kaufen, die man an den Briefkasten anbringen kann. Die Inschrift lautet:"Einwurf von Werbesendungen strengstens verboten". Aber wer hält sich schon daran?!

Heute fand ich unter meiner Post eine Zeitung in ungarischer Sprache mit einem international verständlichen Titel "EXTRA". Siehe da! Ungarn scheint "Fortschritte" zu machen: die erste Wurfsendung ist eingetroffen! Die Messingschilder gibt's aber noch nicht zu kaufen.

Ich laß mich nicht so leicht abschrecken. Demnächst soll es über die "unbezähmbare Reiselust" der Bundesbürger gehen.

(G.Teubner)

POZIV

Kolegice i kolege,

U općim društvenim previranjima u Europi i u našoj zemlji došlo je do preispitivanja položaja nacionalnih manjina u pojedinim zemljama. U interesu opstanka nacionalnih manjina gotovo u svim sredinama se inzistira na uspostavljanju onih institucija koje bi djelovale u tom pravcu. U tom kontekstu se najčešće i prioritetno spominje institucija škole.

Svi dobro znamo da je naše školstvo na svim razinama u dubokoj krizi. Na žalost od konstatacije se nije otišlo dalje, iz prostog razloga što postojeće institucije (Ministarstvo prosvjete, Zemaljski pedagoški institut, komisija za školstvo DSJS-a) nisu dovoljno angažirane, ili pak dovoljno kompetentne da stvar krene sa mrtve točke.

Zbog gore navedenih razloga smatramo da je neophodno formirati udruženje koje bi okupilo sve prosvjetne radnike u odgojno-obrazovnom procesu, od dječjih vrtića preko osnovne škole do fakulteta.

Udruženje bi bilo zemaljskog karaktera, u statusu pravnog lica, a sa namjerom da se bez konzultiranja ovog udruženja ubuduće ne donose nikakve odluke koje se tiču našeg školstva.

Ako i Vi želite da o pitanjima našeg školstva mi odlučujemo, dođite na osnivačku skupštinu koja će se održati 6. travnja 1990. u Pečuhu u Klubu "August Šenoa" s početkom u 17 sati.

Inicijativni odbor

Katedra za hrvatskosrpski/srpskohrvatski jezik i jugoslavenske književnosti pri Nastavničkom fakultetu Sveučilišta "Janus Pannonius" u Pečuhu

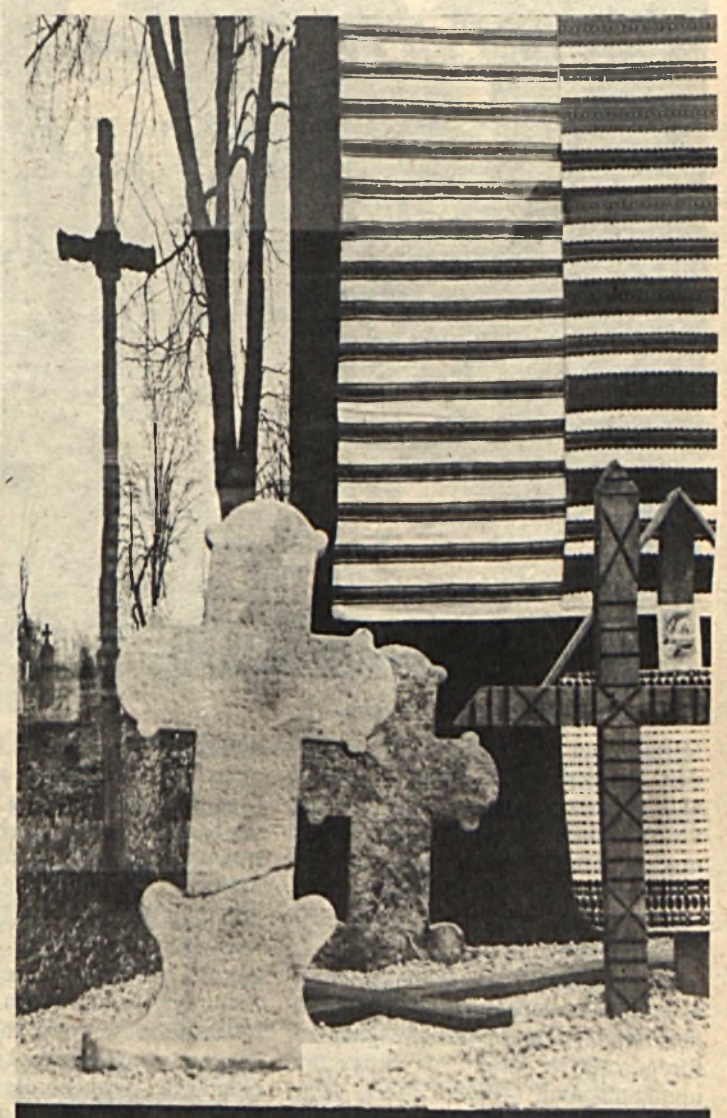

Sa mohačke izložbe

Mai, modern és élni akar

Színház Egerszegen

Zala messze van. Így él a köztudatban ma is. Ám ha valaki 10-15 év után visszatér a megyeszékhelyre, mondjuk színháznézőbe, egészen más városra talál. Zalaegerszeg fölépült, megújult, fejlődik, s több szempontból úgy közelebb jutott Európához, mint számos, nála módosabb társa az ország belsejében. S ebben a folyamatban van némi szerepe a megye állandó színházának is, amely 1983-tól működik Hevesi Sándor nevével a homlokán.

Ez az épület a város szívében — szép, modern lakótömbökkel, "csipkeházakkal", nyüzsgő élettel közrefogva — még a 60-as években a kor szavára művelődési központtá, majd átalakítva, kibővítve végül mégiscsak Thália hajléka lett. Évszázados tradíciók, mindig volt színházvágyak nyomán.

Van ebben valami megkapó helyi szín, valami megindító állhatatosság. Egerszeg megőrizte kisváros-arculatát, ám jelen és múlt jól, harmonikusan megférnek egymás közelében. Épületekben, a hely szellemében és hagyatékában csakúgy.

Kukocs mérnök a vesztegetés híve... (Balogh Tamás és Czegő Teréz jelenete).

*

Följegyezték: az első nekibuzdulás — közadakozásra — egy állandó *"Szín Játszó Társaság"* ügyében 1820 táján ébredt néhány polgárban és városatyában. Akik *"Egyszersmind megjegyeztetni rendeltettek, hogy ha ezen Szín Játszó Társaság elősegélezésére 2 ezer forintok bevettetődnek, azoknak részére Egerszegen egy Ház, hol játék darabjaikat fogják elől adni, vetettessen"*.

Jó másfél évszázad telt el. A megmegújuló fölhívások sorozatos kudarcai után — miközben Kisfaludyék kezdeményére a "Zalavár megyei Balatonfüreden" valóban épült állandó színház —, végül is 1982-ben (s a megelőző években) "bevettetődött" a szűkös államkasszából annyi, hogy a magyar kultúra az ország 26. állandó színházával gyarapodhatott Zalaegerszegen.

Az indulás, a kezdetek Ruszt József szervező-irányító munkáját dícsérik. Néhány évad után a jelenlegi, mintegy félszáz tagú társulat fokozatosan kezdett összeérni. Elég sokan, fiatalok, akik túl messzinek találták a fővárost, visszamentek. A törzsgárda azonban maradt. Köréjük szervezték a ma már telítettnek mondható színészgárdát, azokat, akikkel művészi elképzeléseiket színpadra álmodhatták.

Hat évad után Ruszt átadta az irányítást fiatal kollegájának, *Halasi Imrének*, aki jelenleg is a színház igazgató-főrendezője. Vele s közvetlen munkatársaival (*Tömöri Péter, Merő Béla* rendezők) alakult ki a színház művészi arculata s voltaképp minden, aminek az alaphangját még voltaképp Ruszt József intonálta. (Aki művészeti tanácsadóként még egy ideig távozása után is a színház mellett dolgozott.)

*

A szerencsés váltás után a társulat tovább erősödött. Sikeresen rátalálva egyéni hangjára, ma már mind gyakrabban hallat magáról az ország színházi életében.

Műsorterveik természetszerűen annyiban hasonlítanak más vidéki színházakéhoz, amennyiben itt is sokféle közönségigényt kell kielégíteniük. (Nívósan szórakoztató darabok, musicalek, drámák, mesejátékok, stúdióelőadások, színházi kezdeményezések). A premierek száma (eleinte 10-15) lecsökkent; ma már 9 bemutató is elbír 250-270 előadást évadonként.

A társulatban meglepően sok a fiatal arc. Ám közülük alig egy-kettővel találkoztam, aki a képernyőről, vagy a filmvászonról ismerősnek tűnt volna. Hiába, Egerszeg — hazai "léptékben" — nagyon messze van a fővárostól... Ez kétségtelenül hátrány. Ami viszont óriási előny: a társulat teljes önmagát nyújthatja a színház, a közönség számára. Ennek számos jelét érezhetni produkcióikban. Ezek a színészek például meglepően szépen beszélnek. Három előadáson legalább 40 színészt hallottam, s külön élményt jelentett a gondos artikuláció, a másutt eléggé ritkán hallható példásan szép színpadi beszéd. (Főleg a mesejátékban és a Szolzsenyicin-darabban.)

Természetesen itt is vannak jó minőségű vagy művészileg kevésbé sikeres előadások, ahogyan országos palettán is észrevehető színfoltok is akadnak, de érdemes szót ejtenünk a közönségnevelés törekvéseiről is, amiket ugyancsak vonzónak találtam Egerszegen.

Ez az ún. "beavató színház". Ruszt József nevéhez fűződik, amikor jószerével a nullapontról kellett elindulniok megteremteni a színház törzsközönségét. S ebben elsősorban a holnap felnőttjeire alapoztak. Minden évadban bemutatnak egy zenés mesejátékot a kisiskolásoknak, lehetőleg mai mesét - mai gyerekeknek. Az idén Presser-Csetényi *A piros esernyő* című darabja bűvölt el csaknem 500 kisdiákot egy, a képzelet szárnyán mesevilágba röppenő mindennapi történettel.

A másik forma, ugyancsak délutáni előadásokon, a beavató színház -középiskolásoknak szól. Általában valamelyest rövidebb terjedelemben láthattak egerszegi diákok — jórészt az irodalmi tananyaghoz is kapcsolódó — műveket. Egyebek közt a Tragédiát, a Bánk bánt, a Fösvényt, az Ármány és szerelmet, a "Vízkereszt"-et, a Figaró házasságát, a Tanítónőt, a Csongor és Tündét, a Légy jó mindhalálig-ot s az idei évadban a Scapin furfangjait. Ezeken a diákelőadásokon, előadás előtt a rendező 20-25 perces színház- és drámatörténeti bevezetőt tart. Rövid hátteret vázol fel; a mű fölépítettségéről szól, vagy fölvillant egy-egy jelenetet próbaszerűen. Máskor a jelmezekről, díszletekről esik szó — bizonyos logikai rendben.

A fiatalok szívből, derűsen figyelték a jó hangulatú, friss Molière- előadás minden pillanatát. Remekül érzékelve a szituációk és a szövegek humorát; az előadás finoman groteszk hangvételét, amelyben a hangsúlyok vagy például a jelmezek kissé nyomatékosabbnak tűntek a vártnál — nyilván a cél érdekében. Arra gondoltam, ha valaki 6-8 éven át látta és be is fogadta ezeket az előadásokat, fölkészült, művelt színháznézőként ülhet be olyan darabokhoz is, amiket már önmaga választ.

S még valami eszembe jutott. Hasonlóan odafigyelő, értő diákközönséggel egy NSZK-beli fesztiválon találkoztam. Ott is ezt a darabot nézték a kisváros gimnazistái, ugyanilyen műélvezettel, értően.

A különbség annyi csupán, hogy ott Molière nyelvén folyt az előadás...

*

Halasi Imre a színház igazgató-főrendezője mindannyiunk sokéves szorongató gondját fogalmazta meg, amikor arra utalt, hogy ebben az országban nem a szorító gazdasági helyzet a legsúlyosabb, hanem a morális csőd. A kultúra lehetne a kiláboláshoz a kapaszkodó; az általános és a politikai kulturáltság jelenléte — ösvényként az emberek morális tartásához. Dehát, jelek szerint hosszú ideje épp a kultúrának fogy leginkább a presztízse... "Praktikusan szólva — fűzte a gondolathoz keserű tárgyilagossággal Halasi Imre — a színháznak ma nincs becsülete. Nincsenek sztárok, nincsenek ideálok; belepett bennünket a "guano"... Nincs a színháznak varázsa, és ezt mindenképp vissza kell adnunk az embereknek..."

Meggyőződésem, ezt a törekvést szolgálta a harmadik előadás, amit láthattam Egerszegen, Szolzsenyicin: *"A kopasz és a lágerkurva"* címmel.

A cím (eredetileg: *"Oleny i sarasovka"*) bizonyára sokak ízlését zavarja. Okkal. Ugyanis, mint utánanéztem, az "oleny" szarvast, a "sarasovka" lágerben levő nőt jelent, egy bizonyos tartalmi és hangulati velejáróval. A szót nyilván nem könnyű lefordítani. A műsorfüzet "kisszótára" szerint "könnyű magaviseletű nő a lágerban, aki kényelmetlen körülmények között is képes a szerelemre." Ami, finoman szólva, nem egészen azonos a címbélivel. A fordító pedig nem sokat "vacakolt" - inkább durvára vette a szleng magyarítását.

Tömöri Péter rendezésében - ahogy a darabban is - a cím, tehát mindkét szó jelképes értelmű. Nem "a" kopaszról, és nem "lágerkurváról", hanem méltóságuktól, jogaiktól megfosztott emberek leépüléséről van szó. Kétségbeesett erőfeszítésekről, küzdelmekről a kevéssé valószínű életbenmaradásért. Miközben a korrumpálódás, a prostituálódás szinte elkerülhetetlen. Aki nem ezt teszi, meghal... S ma már tudjuk - a GULAG-okat kevesen élték túl.

Amit látunk, nem egyszerű látlelet, hanem a sztálini gyilkos mechanizmus lényegének a feltárása. Magyarán: a GULAG-ról van szó, miként a rövidesen nálunk is megjelenő ismert (című) kötetben is.

A darab 1989 novemberében világpremier lett Egerszegen. (Egyidőben velük a moszkvai Taganka is műsorára tűzte. Folytak a próbák, Ljubimov rendezte volna, de azután valamiért levették...) A bemutatót követően a darab kritikailag "lefutott", így ehelyütt mindössze egy-két gondolatot azok számára, akik megtisztelik írásomat érdeklődésükkel.

*

A Hevesi Sándor színház három játékhelyen működik. A nagyteremben a soronlevő repertoárdarabok mennek; az ún. háziszínpad és a Városi Művelődési Központ kamaraterme pedig a szűkebb közönségrétegeké.

A Szolzsenyicin-dráma a "VMK" - ban, vagyis a kamaraszínházban került színre. A terem a Pécsi Nevelési Központhoz hasonló, csak kisebb.

Első benyomásunk, belépve, a látványosságé. (Díszlettervező: *Bischof Sándor*). Balra fönn, egy emelvényen és oldalt ül a közönség: terepszínű fotelokban és szögesdrótokkal elkerítve... A terem jobb oldala be van építve díszletekkel, és középső része is játéktér. A GULAG sajátos színhelyei: üzem, öntőde, kőbánya, építkezés, iroda — s voltaképp minden, ami ott előfordulhatott. Transzparenseken egy Sztálin-idézet meg egy ismerős lózung: *"A munka nemessé tesz"*...

Az előadás felépítésében epizódok láncolata formálódik drámai folyamattá. Itt is ugyanúgy, mint Szegeden *Az Arbat gyermekei* vagy Szolnokon a *Doktor Zsivágó* esetében láthattuk. Csak itt az adaptáció szövegkönyvét maga az író alkotta. Ez a dráma egy kisebb londoni kiadónál jelent meg, azután lefordították németre. Olvasott valahol erről a darab rendezője — és továbbgondolta: miért ne csinálhatnánk meg mi is itthon, magyarul. A szerzőtől megkapták az eredeti szövegkönyvet (fordító *Pálfalvi Péter*) - és elkezdték próbálni. Az előadás így született.

Szolzsenyicin művét élettelli, kitűnően egyénített, megrázó és szuggesztív erejű előadásban láthattam Egerszegen.

Wallinger Endre
Fotó:Keleti Éva

Új foglyok érkeztek a lágerbe...

paletta

Rovatszerkesztő: Schillinger Erzsébet

Kántor Lajos, a megújult folyóirattal. (Baracs H. Dénes felvétele)

A kolozsvári Korunk, kitakarítva

Közös válasz a vasdorongokra

Marosvásárhelyen tombolt a pogrom, Budapesten, Pécsett pedig irodalomról beszélgettek románok és magyarok. Román-magyar értelmiségi találkozó zajlott a magyar fővárosban - mintegy válaszként a vasdorongokra... Pécs is részt vett a kinti magyarsággal kezdődő dialógusban, Kolozs megyével, Kolozsvárral való kapcsolatai és egy régebbi kapcsolat okán. Ezt - haladó közép-európai hagyomány szerint - az irodalom emberei folytatták évek óta, amikor a politikusok és a hivatalnokok még nem álltak szóba egymással. A Jelenkor és a kolozsvári Korunk kapcsolata régi keletű. Közös estjüket e magyar-román forró héten rendezték meg a budapesti Kossuth Klubban majd Pécsett, a Művészetek Házában.

Pécsett kevesen voltak - kell leszögeznem ezen irodalmi est után is. Mert több a szó, több az üres frázis Pécsnek szellemi életéről úgy elhíresült városában, mint a valódi jelenlét, a tényleges részvétel. Arra gondolunk, hogy a Kántor Lajossal, a kolozsvári Korunk főszerkesztőjével való találkozás tényleges és hiteles szembesülést jelenthetett volna a határon túli, a romániai magyarokért hevülő pécsiekben. A román-magyar együttélésről is első kézből kaphattak tájékoztatást, akik ott voltak a beszélgetésen.

A Korunk 1926 óta jelenik meg Kolozsváron, 1940-1957 között a történelem, a politika szüneteltette; Kántor Lajos irodalomtörténész 31 esztendeje dolgozik a lapnál. Októberben meghalt a főszerkesztő, Rácz Győző, s posztja a forradalomig betöltetlen maradt. Ezután lett főszerkesztő Kántor Lajos, aki irodalmi, művészeti szerkesztőként dolgozott a lapnál. A Korunk megtartotta nevét, előélete nem indokolta a névváltoztatást, amint az bekövetkezett a marosvásárhelyi Igaz Szónál s lett belőle Látó, s az Utunknál, amely lett Helikon. A Korunk idei 1-2. száma már a forradalom utáni szabad légkörben készült. Megjelenése még várat magára, mivel a nyomdák képtelenek ellátni megnövekedett feladataikat.

- Történelmi tévedések címmel készítettünk összeállítást olyan történelmi, társadalomtudományi kérdésekről, melyeket a Ceausescu rezsimben érinteni sem lehetett - így Kántor Lajos főszerkesztő. - A Korunk eleve nem irodalmi lapnak indult, most sem az lesz: Kultúra, haza és nagyvilág az alcíme, és ez fedi is törekvéseinket. Újjá szeretnénk éleszteni a világirodalmi kitekintést, amit az elmúlt években elvettek tőlünk. Szinte semmi érdemleges nem jelenhetett meg a szépirodalomból, mert a politika az irodalomnak is leadta a megrendeléseket.

- Ki maradt tiszta a diktatúrában? - ezt a kérdést Kántor Lajos maga tette fel, s válaszolta meg: - A mocsok ragadós. Nem maradhattunk bűntelenek még akkor sem, ha nekünk nem kell félve kilépnünk az utcára, mint más szerkesztőknek. És azok sem maradhattak tiszták, akik semmit sem vállaltak, akik - úgymond, - mindenen kívül álltak a Ceausescu-időkben.

A tavalyi 11-12. Korunk, amit a kezemben tartok, egy megtisztított, kisepert szám: ez foglalkozott volna eredeti terv szerint a román pártkongresszussal - a történtek után azonban kisepertük a szemetet, és beletettük mindazokat az írásokat, amelyek a cenzúra miatt évek óta hevertek a szerkesztőségben, a megjelenés reménye nélkül.

A diktatúra, a szabadságnélküliség azt jelenti, halljuk ma újra és újra, s halljuk Kántor Lajostól is, hogy a művek nemcsak nem jelennek meg, hanem meg sem születnek. A gondolatok kimondatlanok, végiggondolatlanok maradnak. Nincs vita, a közös tudás nem gyarapodik, nem lép előre. A szerzők a jobbik esetben az íróasztalfiók számára írnak.

Kolozsváron korábban a szerkesztők nem rendeltek s a szerzők nem is küldtek társadalomtudományi elemző tanulmányokat, hiszen semmi esély sem volt azok megjelenésére. Azonban a házkutatások, a terror ellenére is kerültek elő írások a fiókokból. Hogy a Korunk milyen lesz a következő időkben, erről Kántor Lajos így beszélt:

- A századvég szintjén, a világ e részén elmondani minden elmondhatót a magyar olvasónak - ezt szeretnénk. Annak idején, ami a kelet-európai magyar sajtót illeti, nálunk szólalt meg először Cs.Szabó László, Selye János, Szentgyörgyi Albert - jóval a magyarországi megjelenések előtt. Volt korszaka a lapnak, amikor a nyugaton, a környező országokban élő magyar irodalom is rendszeresen szerepelt benne. Ezt szeretnénk újra felvállalni, és olyan kisebbségpolitikai folyóiratot csinálni, amely nem provinciális.

És mit tehetnek a szellem emberei, miközben vasdoronggal pogromot szerveznek sötét erők?

- Kolozsváron mások a román-magyar együttélés hagyományai, mint Marosvásárhelyen, ahol sok az újonnan betelepült román. Nem véletlen, hogy a terrorcselekmények éppen ott robbantak ki, más erdélyi városokban viszont viszonylagos nyugalom van. Úgy vélem, elzárkózásnak ilyen esetben nincs helye - mondta Kántor Lajos. - Határozottan, nyíltan kell beszélnünk mindenről, ami érinti a magyar és a román népet, a Romániában élő magyarság életét. Végre mindkét oldalon világos, hogy vége az udvariaskodásnak, nevén kell nevezni a dolgokat. Meg kell ismernünk egymást, mert nem ismerjük. Azok a politikusok sem rendelkeznek a szükséges ismeretekkel, akik hivatásszerűen foglalkoztak a magyar kisebbség dolgaival.

A románság között sokan vannak, akik világosan értik a történteket, akik látják, hogy román szempontból is milyen tragikus a helyzet. Látják, hogy a forradalom mennyi silány embert dob fel, hányan hangoskodnak az új karrier vagy a régi átmentése érdekében. Mi mindig azt hangsúlyoztuk, ne a nemzetiségi hovatartozás, hanem a produkció minősége legyen a meghatározó. A Jelenkor is a minőséget tartja a legfőbb szempontnak, s a Korunknak ez jelenthetett alapot a kapcsolatteremtésre. Ez kell, hogy alapja legyen a Kolozs és Baranya megyei, s egyáltalán a magyar és a román kapcsolatoknak is.

Gállos Orsolya

Ásatások a Dél-Dunántúlon

A mindenféle rémhírek között az is számyra kelt, hogy átalakítják, megszüntetik a Magyar Tudományos Akadémia pécsi bizottságát és az ehhez hasonló szervezeteket. Hogy e vidéki akadémiai központok mire jók, arra e héten is akadt példa, éspedig Pécsett, ahol a Pécsi Akadémiai Bizottság székházában a Dél-Dunántúl legjelentősebb ásatásait mutatták be a régészek kollegáiknak, akik a Dunántúl s a főváros kutatóhelyeiről, múzeumaiból érkeztek Pécsre.

Horváth László András, a zalaegerszegi Göcseji Múzeum régésze a zalai Bak és Pölöske község határában, az új 74-es műút mentén előkerült rézkori kultúrát kutatja. Egy 4-5000 évvel ezelőtti település maradványait és a középén elhelyezkedő kultikus központot. Az előkerült barázdált agyagedények társait a karintiai Villachban, a Felvidéken továbbá Nagykanizsán ismeri a régészet. A kultikus központ a termékenységvallások azon korszakát jelképezi, amikor a rítusok a földdel, a termékenységgel válnak kapcsolatossá a bő termés érdekében. E vallás részletei, pontos jelentéstartalma még homályban van, későbbi kutatások tárgya lehet.

A római kort a Dél-Dunántúl két fontos helyszínén kutatják: Sopianae azaz a mai Pécs területén valamint az egykori Lussonium, Dunakömlőd erődítményében. Sopianae temetőjének mintegy 300 sírja vált ismertté az évtizedek folyamán Pécs mai belvárosa területén, és kirajzolódtak a római temető határai is: a három-négy rétegben elhelyezkedő egyszerű sírok, sírkamrák, valamint a kápolnák sírkertje a mai Széchenyi tér keleti oldalától a Leőwey Gimnázium határolta területig terjedt. Kilencven éve lesz nemsokára, hogy a pécsi Postapalota alapozása idején a római polgárváros első emlékei előbukkantak. Kutatásukat az elmúlt évtizedekben végezte a nemrég elhúnyt Fülep Ferenc, a pécsi muzeológusok közül Kárpáti Gábor továbbá a római koros régész, Katona Győr Zsuzsa, akinek előadásából áttekintést kaphatott a hallgatóság. Napjainkban is római kori emlékek kutatását folytatja Kárpáti Gábor, a Rákóczi úttól délre eső többezer négyzetméteres területen, a majdani kereskedőház helyén, ahol a III. századból számazó többapszisos épület képez különösen érdekes leletet.

Pécsett mindig különlegesen nehéz feladatot jelentett a római emlékek kutatása, hiszen föléjük épült a város a középkorban meg az újkorban. A kutatás építkezések folyamán vált lehetővé, s lettek ismertté az egykori köz- és lakóépületek. Az építési keretből juttattak mindig a régészeti kutatás céljaira. Ez a milliókból elenyésző összeget jelent csupán, viszont hathatósan egészíti ki a Megyei Tanács ásatási keretét.

Lussonium római erődje a mai Dunakömlőd feletti dombon állt, ahonnan jó kilátás nyílt a lent, a limes vonalán elfutó római útra - amellyel az 1950-es évekig egybeesett a régi országút vonala. Az erődből szemmel tarthatták a dunai átkelőhelyet is, s a Duna túlsó oldalán lévő ellenerőd kövei még a század első évtizedeiben is kilátszottak, ha alacsony volt a vízállás. Akárcsak Sopianae esetében, Lussoniumban is a II. századból valók az első, az alapításra utaló emlékek, s a fénykor a III. századra esik. Gyalogosok majd lovas egységek állomásoztak a Duna fölé emelkedő erődben, s védték a birodalom keleti határát. A helyet dr.Visy Zsolt, a Janus Pannonius Tudományegyetem egyetemi adjunktusa kutatja.

Tolna megye legnagyobb léptékű műmléki helyreállítása évek óta Ozorán zajlik, a falu közepén emelkedő vár területén. A helyreállítás régészeti előkészítését az Országos Műemlékfelügyelőség két régésze, Feld István és Gerelyes Ibolya mutatta be. Feld István kutatása az őskortól a XVIII. századig tekintette át a várat és környékét. Tisztázta a középkornak a törökök által lepusztított épülettömbjét, az egykori erkélyfolyosót, a kapubejáratot, a várkápolna helyét és a külső várat. A laikus hallgató képzeletét megragadta, hogy a várban vízöblítésesnek minősíthető árnyékszék működött a török időkig, és a szenny a Sióba távozott... Gerelyes Ibolya kutatásai a török időkben jelentéktelenné süllyedt, hadászati szempontból érdektelen helynek mutatják az ozorai várat, amit aztán az Esterházy-család barokk kori építkezése ment meg az enyészettől.

G.O.

Visual AIDS

Errefelé minden csoda három napig tart. Sajnos az AIDS-t ezt a máshol rettegett kórt is így kezeljük. Mikor megtudtuk, hogy már minket sem kímél, Magyarországon is van AIDS beteg, akkor a sajtó tele volt a betegségről szóló hírekkel. Magánbeszélgetésekben is gyakran ez volt a téma és természetesen rémhírek is jócskán születtek. Aztán csönd. Ma szinte egyáltalán nem hallunk róla, pedig ezt a hallgatást semmi sem igazolja. Az AIDS itt van, terjed. Védekezni lehet ellene, ha tudjuk hogyan. A felvilágosításnak több formája létezhet, így a plakát is, mely az utcán állít meg. Pécsett a Művészetek Házában Visual AIDS címmel olyan nemzetközi plakátgyűjteményt láthatunk, mely csatlakozni kíván az egész világon vészesen terjedő betegség elleni nemzetközi küzdelemhez. A grafikusok már megtették a magukét, most nem tudom ki következik. Talán "Lópici Gáspár az utca hírmondója", aki kedves gyermekkori filmemben vívta magányos háborúját a szabad falakkal.

sch

A XXIII. Országos Középiskolai és Szakmunkástanuló Fotókiállítás április 4-én nyílik Pécsett az 508-as Szakmunkásképző Intézetben. Képünkön az első díjas Lestár Judit (Kaposvár) alkotása látható.

Felhívás!

A Somogy Megyei Múzeum emlékkiállítást rendez a nemrég elhúnyt Gerő Kázmér festőművész alkotásaiból. Kérjük azok jelentkezését, akik Gerő képekkel rendelkeznek, az életmű katalógus összeállítása érdekében azok jelentkezését is várjuk, akik nem kívánják képüket a kiállításra kölcsönözni.

Somogy Megyei Múzeum Közművelődési Osztály, Kaposvár 7401. Pf.70.

Zalaegerszeg, Hangverseny- és Kiállítóterem, április 1-én 17 órakor

Vasámapi orgonamuzsika - Romantikus egyházi zene. Orgonál és bevezető előadást mond: Hajdók Judit, közreműködik a szombathelyi Orchidea kórus

TIT, április 2-án 18 órakor

Biblia a társművészetekben - Jézus halála és feltámadása, előadó: Dr. Reininger János irodalomtörténész

A Hangerseny- és Kiállítóteremben április 3-tól láthatók Borsos Péter bőrplasztikái és Kondor János festményei

Nagykanizsa, Hevesi Sándor Művelődési Központ, Színházterme, április 2-án és 3-án 19 órakor

Borisz Godunov - a kaposvári Csiky Gergely Színház vendégjátéka

A Hevesi Sándor Művelődési Ház Kiállítótermében Ligeti Eirka szobrászművész tárlata

Kaposvár, a Kaposvári Galériában március 31-től látható Gárdonyi Tibor festőművész kiállítása

Somogy Megyei Múzeumban március 31-ig látható „Kentaur" - Erkel László kiállítása

Balatonszárszó, március 30 - április 1.

Költészetnapi randevú - somogy megyei versmondók tábora, versenye

Baja, Paletta kiállítóteremben a Horizont és az Aurea alkotóközösségek kiállítása

Zsinagóga, március 29-én 19 órakor

Biblia a társművészetekben - Jézus halála és feltámadása, előadó: Dr. Reisinger János irodalomtörténész

József Attila Művelődési Központ, március 29-én 18 órakor

Valóság és eszmény - József Attila költészete, előadó: Dr. Keszthelyi György

Szekszárd, Művészetek Háza, március 31-én este fél 8 órakor

A barokktól a rockig a Suutarila Zenei Csoport (Finnország) hangversenye. Művészeti vezető: Seija Särviner

Babits Mihály Művelődési Központ Márványtermében április 16-ig látható Jubileumi kiállítás a művelődési ház 20 éves tevékenységét bemutató dokumentumokból

A Művészetek Házában Klie Zoltán és Róna Klára festőművész házaspár kiállítása

Pécs, A Pécsi Galériában Nemzetközi Plakátkiállítás látható

Művészetek Háza, április 3-án 17 órakor

Színházi beszélgetések sorozatban Schiller: Don Carlos c. drámájának művelődéstörténeti vonatkozásairól Kisbali László irodalomtörténész tart előadást. A beszélgetésbe a színházi előadás szereplői is bekapcsolódnak.

Művészetek Háza, április 5-én 18 órakor

Vendégünk: Gyarmathy Tihamér Kossuth-díjas festőművész, a 75 éves alkotóval Várkonyi György művészettörténész beszélget

Nevelők Háza, március 29-én 17 órakor

A finn ötvösművészet - Esko Timonen előadása

Apáczai Nevelési Központ, április 2-án este fél 8 órakor

Az AMADINDA és a 180-AS CSOPORT hangversenye Steve Reich műveiből - Szextett, Oktett, Vermont Counterpoint, Music for Large Ensemble

Városi Sportcsarnok, április 6-án 19 órakor

Vidéken először Pécsett mutatják be a Tolcsvay testvérpár Magyar Miséjét. A művet 1987-ben a Margit-szigeten játszották, azóta megjelent lemezen és kazettán is. A pécsi előadáson közreműködnek: Pitti Katalin, Begányi Ferenc, Demjén Ferenc, Tolcsvay Béla, Tolcsvay László, Vikidál Gyula, valamint az Ama-dinda Ütőegyüttes, a Téka együttes, a Tomkins Énekegyüttes és a Tolcsvay együttes

Blues kocsma a Kazinczyban, április 5-én 19 órakor

Deák Bill Blues Band

Ifjusági Ház, március 30-án 19 órakor

A Tanac együttes estje

Koszovó: esély a békére?

Harckocsik néma tam-tamja

Lapunk olaszországi tudósítója nemrég Koszovóban járt. Egy olasz szemével láttatja az eseményeket, melyek szlovén hátterét mellékelten közöljük. Természetesen a szerb álláspontot is ismertetni fogjuk.

Tömött sorokban az összeverődött tömeg. Az utca végén, a kövezeten, gyertyák százai jelzik a helyet, ahol a 23 éves Fatmir Kerleshit és a 24 éves Xlevat Hoxhat agyonlőtte a rendőrség. A földön még mindig ott a nagy kerek vérfolt, és ott vannak az agyvelő kicsiny foszlányai. Fejlövés.

A fényképek előtt barátok és rokonok váltják egymást, éjjel-nappal magasba emelve a vörös zászlót, fekete sassal a közepén. Az albánok zászlaját. Jelkép és emlék.

— A koszovói albánok soha nem felejtik el azokat, akik a demokráciáért adták életüket! — mondta halkan Ismet, aki Djakovicáig kísért bennünket.

Feszültség van a levegőben. A tömegben rövid mondatokban, suttogva jár körbe a hír: a rendőrség nem „szereti" az ilyen megemlékezéseket. Jelre, ferdén felsorakozott autók zárják le az utca bejáratát. A tömeg megritkul, és a parancsra oszlani kezd. Néhány halk hang: „Koszovó ne legyen többé jugoszláv köztársaság!"

— Demokráciát akarunk! — követeli valaki. Szájról szájra járnak a szavak, újrarendeződik a sor. Mindenki a hang irányába nyomul.

— De-mok-rá-ci-a! De-mok-rá-ci-a! De-mok-rá-ci-a! — tolonganak, s mindenki a győzelem jelét mutatva emeli magasra a kezét.

Koszovó vidékeit futótűzként járta be a demokrácia jelszava. Május végén, a rendőrség speciális gerillaellenes osztagainak dühe huszonöt áldozatot követelt.

Az albánok tiltakozása megváltoztatta arculatát. Egyre többször hangzott el a kiáltás: Koszovói Köztársaság.

Röviddel ezután a hadsereg harckocsijai, néma tam-tam-mal, új formába rendezték a demonstrációt. Megfékezték az albánokat és olyan merev, hierarchikus struktúrába kényszerítették őket, hogy a szervezkedés erőtlenné vált. A május végi haragos tüntetés Koszovóra korlátozódó békés felvonulássá szelídült. A színre lépett politikai pártok és szövetségek megpróbálják békés mederbe terelni a szívós albán elégedetlenséget, az egyre fokozódó nemzetiségi ellentéteket.

— Nem akarjuk, hogy albán vér folyjon! A szerb rendőrség minden könyörület nélkül a védtelen tömegre lő. Ha így folytatódik, az népirtáshoz vezet - állítja az aggódó Imrahim Rugova, az újonnan alakult legjelentősebb párt, a 150 ezer tagot számláló Demokratikus Liga szellemi vezetője. - Ezért szólítottuk fel albán népet, hogy ne menjen az utcára, amíg nem ér véget a tüntetés. Egyetlen esélyünk van: tárgyalóasztalhoz ültetni a szerbeket. Sajnos, ezidáig egyetlen felszólításunkra sem adtak választ. Mit követelünk? Egyszerű. Tartsák tiszteletben a jogainkat, amit ma a szerbek eltipornak. Az egész világnak meg kell tudnia, hogy az albán fiataloknak itt nincs semmi lehetőségük arra, hogy önérzetesen éljenek. Kimerültek már az elszenvedett megkülönböztetéstől és elnyomástól, nem találnak munkát. Koszovóban kétszázezer munkanélküli van. Szédítő szám! A szerbek a pristinai egyetemet is több alkalommal megpróbálták bezárni már. Elsorvasztott kultúránkat még tovább rombolnák.

Az Urosevacból Pristinába vezető úton harckocsik nyoma. A hadsereg ugyan jól álcázza a T 54-eseket, de az ágyúk csöve a zöldből árulkodóan kitűnik. A szerb vezérkar elhatározta, még egyszer megmutatja erejét. Párbeszédről szó sincs. A kormány ellenben sietett bejelenteni: új, „illegális" albán szervezetek alakultak, melyeket szeparatizmussal és terrorizmussal vádol. Koszovóban jól ismert szöveg, a kommunisták szövetségének vezérkara mindenkire le akar csapni, aki másképp gondolkodik.

— A mi földünk demokráciájáért halt meg a fiam — mondja Mazllon Kerleshi, Fatmir 60 éves apja. — Akkor találta el a géppisztoly, mikor a villamosenergia fogyasztás összeírása miatt járta a lakásokat. Díjbeszedő volt...

A férfi kitárta előttünk a kaput, és az udvaron keresztül a lakásba vezetett. Hívatlan látogatók egyszer innen űzték ki a család tagjait. A lakásokat belső folyosó kapcsolja össze, és a hallgatózó fülek körbeviszik családról családra, faluról falura a hírt, írásra nincs semmi szükség. Fatmir apja folytatja:

— Pár nappal azelőtt, hogy megölték a fiamat, a Skpoje és Pristina között járó buszon razziázott a rendőrség. Leparancsolták az összes utast, és azt kiabálták: „Ha albánok vagytok, menjetek Albániába. Semmi keresnivalótok itt!"

Az anya sír, a fekete-kék ruhás testvérlány szomorúan hajtja le a fejét. Az egyik rokon közelebb lép: — Még a fasiszták sem lőttek védtelen tömegre, mint most a szerbek miránk."

•

Strellciben a nők még ma is népviseletet hordanak. Albánia csak hét kilométerre van innen, épp csak túl a hegyvonulaton.

Egy másik kapun át a mélybe vezető sáros útra jutunk. Két hosszú, néma embersor között haladunk. A győzelem jelét mutatják. Néma csend. A sárban majd' elsüllyedünk. Aztán egy meredek falépcsőn megyünk föl. A cipőjét itt mindenki leveti. Az albánok többsége muzulmán.

A nagy szoba közepén, ahová belépünk, ezüstszínű kályha ontja a meleget. Székek vagy asztalok sehol: a falnál párnák sora. Egyetlen nyomorult bútor van - a poharaknak. Hatalmas, kellemesen süppedő szőnyeg borítja a padlót.

A rendőrsortűzben ez a család is elveszített egy fiatalt, a neve Ragip Hasanmetaj. Miközben az unoka török kávét készít, az egyik öreg beszél:

— Koszovónak ajándékoztuk a fiúnkat...

A jelenlévők közül valaki a zsebében turkál, végül néhány töltényhüvelyt húz elő. Az utcán szedte föl őket. Az egyik talán éppen a gyilkos fegyverből származik.

— Nézze, mi nem akarunk nagy Albániát. Csöbörből vödörbe esnénk. De azért Albánia marad mindig a hazánk. Ott vannak népünk kultúrájának gyökerei — állítja a politikai jogok bizottságának titkára, Zekeria Cana, egyetemi tanár. — Miért panaszkodunk? A zaklatások és a bántalmazások miatt. Gyermekeinket nem tudjuk iskolába küldeni. Nehéz albánnak lenni olyan vidéken, ahol a szerbek rendelkeznek, ahol erőszakkal akarják elfogadtatni az együvé tartozást.

A 13 éves Shkelzen Krasnigi Maliszevoban lakik; szerencsésnek mondhatja magát. Anyja a boltba küldte olajért, ám az utcán hirtelen a tüntetés kellős közepén találta magát. A géppisztolysorozat két helyen, a mellkasán és a lábán találta el. Most az egyik djakovicai kórházban fekszik. Mosolyog - pár nap múlva hazamehet.

— Szinte az összes sebe mell- és fejmagasságban, hátulról leadott lövésből származik — magyarázza Izet Hima sebészfőorvos. — Mi tíz sebesültet láttunk el, de sokan nem jöttek el kezeltetni magukat, annyira féltek a rendőrség megtorlásától.

Ebben az országban az albánok csak ritkán használják a telefont. Szavaiknak gyakran rejtett jelentése van. Az üzenetet csak azok értik, akik „belül vannak a körön."

Podujevoban vagyok, egy fényképezőgéppel a nyakamban. Fiatal férfi lép hozzám, s azt mondja angolul:

— Délben gyere a térre, majd meglátod, miért...

A fő utcán nincs semmi különös. Az emberek, mint máskor, tolakszanak, beszélgetnek, bevásárolni sietnek. Aztán pontosan délben, minden jel nélkül, hirtelen megmozdul a tömeg. Mindenki egyfelé indul, de senki nem beszél. A páncélosok védelmében, fegyverrel karjukon rendőrök figyelik a fejleményeket. A tömeg közben egyre nő - ezer-kétezer ember -, s a külváros felé vonul. Vele szemben a rendőrség speciális osztaga, puskákkal, könnygázzal felfegyverezve. Az albánok a győzelem jelét mutatják. A tömeg a temető felé tart.

Messziről repülőzúgás, a kanyar mögül harckocsik tűnnek elő. Az emberáradat megnyúlik hirtelen. A repülők fenyegtően alacsonyan, szinte a fejek magasságában húznak el.

A tömeg síri csöndben a temetőbe ér. Fiatal barna lány emlékezik szeretettel a rendőrség által meggyilkolt podujevói fiúra.

— A szerbek meg vannak győződve róla, hogy összeesküvésről van szó, és egy titkos elme irányítja a szervezkedést — magyarázza egy 30 éves tanár. — Ez persze nem igaz. Mi egyszerűen ilyen egységesek, ilyen összetartóak vagyunk. A mi népünk mélyen gyökerező értékek szerint él. Ezért nem tudnak bennünket megsemmisíteni.

•

A demokrácia és a többpártrendszer szellemiségét sugallta a Koszovóban kirobbant lázadás és a szlovák politikai vezetés egyaránt. A kommunisták szövetsége megváltoztatta nevét: most a Demokratikus Felújítás Pártja nevet viseli. Néhány hónapja hozták létre a hidat Szlovénia és Koszovó között. Ma már Horvátország is nyíltan követeli, hogy szűnjön meg Slodoban Milosevic szerb vezér egész Jugoszláviára kiterjedő politikai vezető szerepe.

Ma kedvező a poltikai helyzet. Milosevic súlyos vereséget szenvedett a Jugoszláv Kommunisták Szövetségének utolsó kongresszusán. Javaslata, hogy a jugoszláv jogi irányelvek kimunkálását a szlovének nélkül folytassák - mivel ők a tüntetések és a demokratikus választások megtárgyalását kérve elhagyták az ülést - megbukott, mert a hagyományosan összetartó szerbek közül is többen támogatták a szlovéneket. Milosevic, miután visszautasította a sztálinista eljárások, mindenekelőtt a halálbüntetést is megkockáztató albán vezérre, Asem Wlasi-ra hivatkozva benyújtott szlovén tiltakozás megvitatását, elvesztette nemzetközi hitelét.

A nemzeti és földrajzi határokon kívül a reformerek és a konzervatívok közötti ellentét is megosztja a jugoszláv államot. A szlovéneknek nagy erőfeszítésébe telt, mire visszavonták a Koszovóba vezényelt gerillaellenes hadsereget. Szembefordult a politikai erőszak képviselőivel és a népgyűlöletet szító gazdasági, kulturális tömbökkel a horvátországi kommunista párt plénuma is.

— Mi, horvátok közel vagyunk a szlovénekhez, akik nagyobb önállóságot és nagyobb tiszteletet akarnak a köztársaságok kommunista pártjainak - mondja Anton Milović, a kormány elnöke. A legfelsőbb szintű funkcionáriusok a mai napig Miloševič bűvkörében élnek.

Aldo Pavan

(Olaszból fordította: Dékány Hilda)

Szlovénia véleménye

A szerbek kétségkívül a jugoszláviai létező szocializmus legfőbb áldozatai - véli a Nova Revija című tekintélyes szlovén folyóirat cikkírója, France Bučar. Érdekesen egybecseng ezzel Lengyel László véleménye a 2000 legutóbbi számában. Két vesztese van Lengyel szerint az 1989-es évnek: a Szovjetunió, továbbá Szerbia, amelyek katonailag ugyan megnyerték a második világháborút, de a békében elveszítik azt. S a nyertes nem más, mint Németország... - így Lengyel László.

France Bucar leírja, a Szerb Szövetségi Köztársaság sohasem tudta területileg is egybegyűjteni a jugoszláviai szerbeket. Közülük sokan számban éltek mindig a többi köztársaságban is. (Még Szlovéniában vannak a legkevesebben). Az 1974-es alkotmánymódosítással Vajdaság és Koszovo autonóm tartományok önállóak lettek. A szerbek gyakorlatilag elveszítették Koszovót, ahol a magas albán népszaporulat következtében az albán népesség 90 százalékra emelkedett. A szerbség pedig tovább folytatta kivonulását az ősi bölcsőből, és a létező szocializmus olyan centrumai felé törekedett, amilyen a főváros, Belgrád és a gigantomán ipari központok.

Az eredmény, írja a szlovén szerző, teljes nemzeti frusztráció: a szerbek elveszítik nemzeti területeiket, életszínvonaluk süllyed, gazdaságuk mind jobban tönkre megy. Ez a nagy jugoszláv álomhoz képest, amely lényegében szerb eszme, igen durva kijózanítóként hat. E közös szép látomást azonban a többi nép, így a horvátok, a szlovének, bosnyákok, makedónok és az albánok is, újra mint a szerb hegemóniai törekvéseket érik meg. Nem az integráló erőt érzékelik elsősorban, hanem az egységesítő erőket, amelyek a létező szocializmus zsargonját használják. Koszovo már csak következmény a szerb erkölcsi tőke elvesztése közepette - véli a Nova Revija cikkírója.

Bár Szlovénia tisztában van azzal, mi fáj a szerbeknek, ha Koszovóról van szó, és azzal is, mi az albánoknak, véleményét mégis emberjogi szempontok szerint alakítja. Azaz ilyen álláspontból ítéli el Koszovo katonai megszállását és a rendkívüli állapotot, s ezért vonta ki onnan másfél hónapja rendőri alakulatait. Fenntartja azt az álláspontját, hogy Jugoszlávia minden népének önrendelkezési jogot kell élveznie, így a kiválás jogát is - amint azt még 1943-ban közösen leszögezték.

Ennek deklarálása után, a múlt év végén hirdette meg Szerbia a szlovén áruk bojkottját, s e helyzetre adandó válaszként fogadta el a szlovén parlament március 8-án a köztársaság gazdasági függetlenségére vonatkozó határozatot. Továbbá úgy döntöttek, népszavazáson kell dönteni arról, Szlovénia államjogi tekintetben is független legyen-é vagy sem. A népszavazás eredményét egyébként borítékolni lehet.

A gazdasági bojkott, ami azt jelenti, hogy például nem veszi át a szerbiai kereskedelem a nálunk oly igen óhajtott Gorenje-termékeket s egyáltalán a szlovén késztermékeket. Az alapanyagot, az alkatrészeket azonban igen, hiszen a Crvena Zastava autógyár Kragujevácban például nem nélkülözheti ezeket.

— Ez a blokád egyirányú - mondja Jože Petrovčič, a ljubljanai Delo gazdasági szerkesztője -, mivel a szerb gazdaság megveszi, átveszi, amire szüksége van, amire pedig nincs, azt nem hajlandó árusítani. A piac persze nagyon különösen reagál Szerbiában, mert azon boltoknak, amelyek a mi cégeink üzletei, nagyon megnőtt a forgalmuk, hiszen az árujuk másutt nem kapható. A szlovén gazdaság és a kormány természetesen nyomást kíván gyakorolni a szövetségi parlamentre, hogy megszűnjék a blokád, amely 1,5-2 százalékos csökkenést jelent a szlovén nemzeti jövedelemben. (Nem feledhető, hogy e nemzeti jövedelem mintegy 30 százaléka ment évtizedeken át a közös jugoszláv kasszába). Úgy gondoljuk, e blokád nem tarthat örökké anélkül, hogy az ne szenvedjen kárt, aki előidézte. Szerbia részéről ez mindenképp politikai és nem gazdasági akció volt, ám ezzel hátat fordított például a szlovén mikroelektronika termékeinek, s ezeket ezentúl külföldről, devizáért kell beszereznie... Vagyis a blokád Szerbia részére is tehertétel. A szlovén gazdaságnak pedig új piacokat kell keresnie, külföldön, azaz át kell váltania a jobb minőségre.

Kérdésünkre Joože Petrovčič elmondta, a pluralizálódó szlovén politikai élet jótékony hatást gyakorol a szlovén gazdaságra - bár így volna minálunk is! Végtére is éppen a politikai pluralizmus váltotta ki a blokádot. Pedig ez és a gazdasági fejlődés feltételei egymásnak. Az új devizadinár is kedvező hatást ígér, hiszen valós értékeket teremt a piacon, s értékükön jelöli meg az árukat.

G.O.

Mindent egyszerre?...
Feszültségek, nyugtalanságok

Apokaliptikus szorongások közt rovom e sorokat. Bekövetkezett, amitől már eszmélő gyerekkorom éveiben is rettegtem. Ismét verik, ölik a magyarokat Erdélyben. Ma csütörtök van, március 22. Amit írni szeretnék, egy hét múlva lát napvilágot. Ezek a sorok vajon "ezek" a sorok lesznek akkor is?. Mi történik, mi történhet még addig? A véres pogromsorozat elkezdődött a hét elején - s ki tudja, hol áll meg?. Fölheccelt, félrevezetett, becujkáztatott nacionalista martalóctömegek jelenleg is buszokon, teherautókon tódulnak Marosvásárhelyre, ezerszámra; véresre verik a székelyeket, gyászkeretes cédulákkal fenyegetve a házakban maradókat: "Takarodjatok Erdélyből, amíg lehet!"

•

A román kormány természetesen a magyarokra, a turistákra és magyarországi vezető személyiségekre hárítja a felelősséget. A világ pedig, ha nem is mindenütt, hitelt ad az egyoldalú román tájékoztatásnak, tudomásul veszi: "Romániában a románok és a magyarok verik egymást..."; Erdélyben nemzetiségi gyűlölködés robbant ki. A kormány és a helyi vezetés nem ura a helyzetnek, s vádaskodásokkal, hamisításokkal csak táplálja a véres események indítékait.

Közben uszító sajtópropaganda, magyarellenes tüntetések és újabb vádaskodások. A magyar kormány nyilatkozata visszautasítja a román álláspontot, és követeli a fasisztoid, nacionalista szervezetek feloszlatását; a bűnösök, a szervezők felelősségrevonását.

Marosvásárhelyen szükségállapot, katonaság. Páncélos kordon és gyűlölködő tömegek egymással szemben a főtéren. A lincshangulat szítása, a véres pogromok mögött a Vatra Romaneasca áll. De vajon ki áll a "vátrások" mögött?

Valójában (egyelőre) ismeretlen személyek, fantomalakok, "Fatia Negrák", akik összefogva az előszivárgó szekusokkal, voltaképp csak erre a pillanatra várhattak. Pénzelik, itatják, uszítják - a sötétből, a háttérből, a személytelenségből - ezeket az elbutított, örjöngésig felajzott vérszomjas fiatalokat, akik üvöltve skandálják: "Erdélyt nem adjuk!"

Dehát - ki akarja elvenni?!

Ők úgy tudják, úgy tanulták, hogy mi, magyarok. Ezért (ezért is) a pogrom. És nincs az az erő, úgy látszik, sehol sincs olyan erő, amely az ellenkezőjét, az igazságot képes bizonyítani nekik.

Súlyos, sok évtizedes történelmi okok lappanganak a háttérben. Először ezeket kellene feloldani. Szembenézve a történelemmel - mindkét oldalon.

Dehát most mással vagyunk elfoglalva. Ők a gyűlölködéssel, mondván: "önvédelemből" - a magyarok pedig a félelemmel. Okkal. Városnevek sorát hallom a rádióban Észak-Erdélyből; s vegyeslakosságú faluneveket a Maros völgyéből. Ahol máris, illetve még mutatkoznak a jelei a magyarellenes készülődésnek, fenyegetésnek s nyomukban beláthatatlan, ami még jöhet. A gyűlölet eszkalálódik.

A rádió szerint Vásárhelyen eddig három a halottak, több száz a sebesültek száma. Ritka kivétellel valamennyien magyarok.

Nagyjából ez történt, ennyit tudunk a hét második felében, miközben elszorult szívvel, tehetetlenül várjuk az újabb híreket. Arra már gondolni sem merek, mi lesz pár nap múlva, vagy akár kedd éjszakáig, amikor ezt az újságszámot kinyomtatásra előkészítik. Ülünk a rádió s a tévékészülékek előtt, hallgatva a híreket, és látván látva a rettenet óráit, képsorait, hangjait. S miközben megpróbálom követni s átgondolni e napok eseményeit, sok minden eszembe jut.

•

Ezek a nagyobbára harmincas, huszon- és tizenéves fiatalok ott a páncélosblokád túlfelén, akik most gyűlölködő tekintettel néznek ránk, több, mint negyedszázada hallják a Ceausescu-rendszer összes rágalmát, hazugságát, történelemhamisítását rólunk. Vagy olvassák, olvasták a lapokban. Évtizedeken át, első oldalakon, kiemelve, szalagcímekkel... És mit tettünk mi?

A Kádár-rezsim a kisujját se mozdította meg, sorsára hagyta Erdély 2,5 milliós magyarságát. Az iskolában nem tanítottuk meg, honnan erednek a nemzetiségi feszültségek. Így, amikor a nyolcvanas években - s főleg az utóbbi hónapokban - egyre több szó esett Erdélyről, a társadalom jelentős része értetlenül állt a jelenségek előtt. Vagy csak a felszínt látta. Nem ismeri a történelmi okokat, összefüggéseket; fekete-fehér alapon ítél meg mindent. És képtelen **érzékelni** bizonyos árnyalatokat, amelyek hozzájárulhattak a mostani válság elmélyüléséhez, a véres eseményekhez.

A kisebbségek emberi és nemzetiségi jogait a román kormány szavatolta, még decemberben. Mégis, hátborzongatónak éreztem, amikor a forradalom eufórikus hangulatában már januárban(!) magyar nyelvű oktatásról, magyar osztályok szervezéséről hallottam. Tanév kellős közepén...

Azután rendre jött a többi követelés, mint a záporeső. Valamennyi jogos - régi sebekről van szó. Mégis, mintha testvéreink, a határon túl valami létfontosságút nem ismertek volna fel. Egy velünk rokonszenvező román vezető ember, Doina Cornea, nemrég egészen pontosan fogalmazott meg egy - ma már fájdalmas - igazságot: "A magyarok mindent egyszerre akarnak..."

Azután jött március 15. Ünnepségek, koszorúzások Erdély-szerte. (Már ahol nem akadályozták meg). Végre szabadon, jogszerűen - gondoltuk. Bizonyára sokan átmentek ünnepelni tőlünk is. Vitték a kokárdákat, a szalagokat...

Emlékszem, aradi kisdiákként, hasonló nemzeti ünnepekről csak álmainkban, otthon, a szüleinkkel lehetett megemlékezni a királyi Romániában. Magyar nemzeti színű szalagért pedig - utcán, iskolában - iszonyatos verés járt, esetleg tömeges atrocitásokkal. Pogromok (magyarok ellen) akkor nem voltak - verekedések igen.

Negyvenöt év alatt viszont a nacionalista pán-román magyargyűlölet egykori kis halmocskái Himalája-méretűvé növekedtek! Ne tudtak volna erről erdélyi barátaink? Annak ismeretében, hogy a gyanús eredetű Vatra Romaneasca szervezkedése, készülődése a magyarok ellen akkor már kendőzetlenül folyamatban volt?

Lehet, előbb-utóbb provokálták volna Marosvásárhely és a megye magyar lakosságát. Kölcsönös érzékenységekre alapozva, hogy azután - ami be is következett - a felelősséget ránk hárítsák. Ám erdő közepén szelet vetni a hamu alatti parázsra, amikor úgyis nagy a szárazság - veszélyekkel jár...

•

A tűzről jut eszembe: vasárnapra felgyújtották a bukaresti MALÉV-irodát. Egyik helyisége kiégett... A kormány sajnálkozik, a vizsgálat folyik, a rendőrség állítólag nyomoz a tettesek után. S mit hallunk hétfőn a rádió délutáni hírei között? A Vatra küldöttsége épp aznap délelőtt járt Petre Romannál, felpanaszolni a március 15-dikei eseményeket Marosvásárhelyen...

Bár a hét végére valamelyest csöndesültek az indulatok a város főterén; a két fél tárgyalt egymással, s a kormány is ígéretekkel rukkolt elő a kisebbségi nyelvhasználat meg a magyar televíziós vétel lehetőségeit, jogait, ezek érvényességét illetően.

A kormány elnöke viszont újabb jegyzék átadására készül a vátrások távozását követően. Úgy látszik, szívén viseli sorsukat, mert egyelőre még egyetlen szót se hallottunk arról, hogy a román kormány megvizsgálná, mi áll e nacionalista szervezet keletkezése, szándéka, akciói mögött? Kik állnak a háttérben? Honnan, miből az a kísérteties hasonlóság a hajdani ultra-fasiszta Vasgárda tüntetéseihez, jelszavaihoz, gátlástalan brutalitásához?

Talán egyszer ez is kiderül.

Egy legutóbbi, hétfő éjszakai híradás szerint Romániában folytatódik a magyarellenes hangulatkeltés. Amire elsősorban a tömegtájékoztatás eszközeit, a televíziót használják fel. Marosvásárhelyen viszont nyugalom van, a páncélosok elvonultak a főtérről, tudatta az MTI-jelentés. Szorongásunk, amellyel az újabb és újabb események híreit lestük, valamelyest fölengedhet.

De megnyugodnunk? A felkorbácsolt indulatok aligha ültek el. A magyaroknak változatlanul van félnivalójuk. Főképp a vegyeslakosságú helységekben, ahol a családok önvédelmi csoportokba verődtek. Másra nem számíthatnak.

Most - e hét első napjaiban - szünetelnek a pogromok. De, ki tudja, mit hoz a holnap?. Erre gondolva jobbat, kifejezőbbet mi se üzenhetünk, mint amit a félig agyonvert Sütő Andrástól hallhattunk, kórházi ágyán:

"Mindenki nagyon vigyázzon magára..."

W.E.

Marosvásárhelyi krónika
1990. március 19-25.

• Gyér rendőrkordon választja el a főtér két oldalán szembenállókat. A főtér felső felén, a Transilvania szálloda katolikus plébánia és református Vártemplom oldalán az elvadult, elszabadult nacionalista indulatok ellen tiltakozó, tüntető, sztrájkoló marosvásárhelyi lakosság. A másik oldalon a Nemzeti Parasztpárt előretolt hadállása, a Vatra Romaneasca által manipulált, botokkal, fejszékkel, vasvillákkal felfegyverzett Görgény menti, teherautókon és buszokon beszállított leitatott parasztok, akik szétverték az MDSZ székházát, súlyosan bántalmazták Sütő András írót és véresre vertek minden magyarul lélegző személyt.

A két oldalt elválasztó sávon az RMDSZ vezetői láncot alkotva nyugalomra szólítják fel a felhevült tömeget.

• A két oldal egyre jobban megközelíti egymást. Elsodorják a rendfenntartó erők nevetségesen gyenge kordonját. A román oldalról kövek repülnek, botok csattannak. A magyarok menekülésre kényszerülnek. Egyrészük beszorul a vártemplom falai mögé. Az ablakokból seprűnyeleket, botokat adnak ki a fegyvertelen magyar tüntetőknek. Barrikádokat emelnek a vendéglőkből, üzletekből kihordott asztalokból, székekből, ládákból. A kőzáporra üvegzápor felel. Sebesültek mindkét oldalon.

• A katonaság lezárja a városba vezető utakat, minden járművet ellenőriznek. Csakhogy a román falvakból érkező buszok bejutnak a városba. A magyar vidékekről érkezőket visszafordítják.

• Készültségi állapot a Székelyföldön. Csíkszereda, Udvarhely és más székely városok utcáin várakozó tömeg, készen arra, hogy a vásárhelyiek segítségére siessenek — minden lépésre reagál a katonaság. A segesvári úton a katonai ellenőrzést megelőzve, a felháborodott hidegvölgyi cigányok szintén ellenőrző pontokat szerveznek igyekezvén megakadályozni a románok bejutását a városba. Felháborodásuk jogos: Ceausescut az ő nyakukba akarták varrni - ilyen értelemben tiltakozó nyilatkozatot is tettek közzé az újságban -, s Régen környékén több, mint 100 cigányviskót gyújtottak fel. Ezt is a „román demokrácia" jegyében.

A Nyárád menti, Szováta környéki magyar falvakból - kerülő úton, mindennek ellenére - a városba érkezik az erősítés. Segítségükkel kiszorítják a románokat a főtérről. Felgyújtják a román falusiakat szállító buszokat. Halottak. Sebesültek százai a kórházakban. A harc szétszóródik a lakónegyedekbe, falvakba. A veszély nem múlt el.

• A Maros megyei és városi katonai vezetés, a rendfenntartó erők az elszabadult román nacionalizmus cinkosai, mert tudomásunk volt a Vatra Romaneasca üzelmeiről. Minden előzetes figyelmeztetés ellenére a legelemibb biztonsági intézkedéseket sem tették meg a program megakadályozására. Az MDSZ székházának ostromakor több, mint négy órára volt szükségük a bentszorulók kimentésére, képtelenül arra, hogy Sütő András s a többi vezető személyi biztonságát megvédjék. A város utólagos lezárásakor és utána is beengedték a román parasztokat szállító buszokat. Nem akadályozták meg a beszállított, manipulált román tömeg vasdorongokkal való felfegyverzését az Imatesc vállalat és az Új Kórház portáin. (Utóbbi vezető emberei, Dr. Opris Zeno és Dr. Olarin Gheorghe habzó szájú nacionalisták).

• A főteret lezáró páncélkocsik tetején vátrások skandálták: a hadsereg velünk van! Maros megyét elzárták a külvilágtól. Sem külföldről, sem más megyéből nem volt lehetséges telefon-összeköttetésbe lépni a lakossággal. Szokatlanul érzékenyek voltak a nyilvánosságra. Minden helyi, vagy idegen tudósítót, mindenkit, aki fotó-, vagy videofelvételeket készített, kizárták a gyűléseikről, megverték az utcán.

• A román kormány továbbra is Ceausescutól örökölt vádakkal próbálja implikálni a magyar kormányt a belső feszültségek levezetésére, koncként odavetve az erdélyi magyarságot.

K. I.A.

Pécsi Faipari Szövetkezet
Pécs, Bolgár Néphadsereg útja 10 sz.

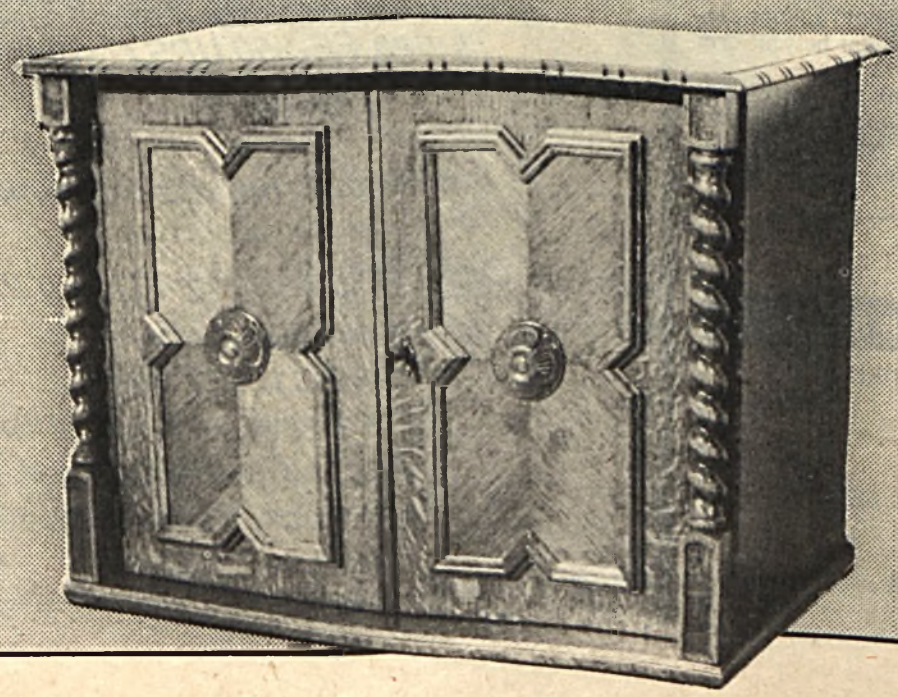

Szeretettel várjuk közületi és lakossági vásárlóinkat mintaboltjainkban:

Budapest, VI. Lenin körút 83.sz.
Telefon: 06-1/120-814

Pécs, Kossuth L. u. 50 sz.
Telefon: 06-72/12-177

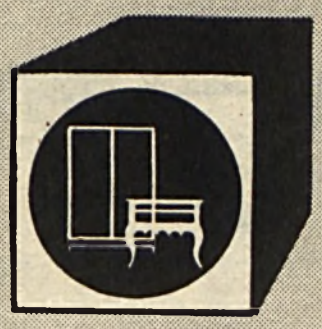

Naplójegyzetek 1989-1990

Mottó: "A reformretorikától nem meghatódva és nem félrevezettetve kell a társadalomnak önmaga és a párt (pártunk, az MSZMP) számára tudatosítania: nincs már hova félrevezetnie a magyar társadalmat. Nincs már mivel visszaélnie a pártnak. Ilyen jellegű történeti szerepét betöltötte."

Minthogy a halottat nem lehet föltámasztani, az elhurcolt távollétében meg nem fogant gyermeket nem lehet utólag megfoganni/megszülni, a kiesett életet nem lehet visszaragasztani, az elbitorolt lehetőséget újrafelkínálni stb., stb., stb., nyilvánvaló, hogy a megbékélés nem a reális jóvátétel, hanem a szimbolikus jóvátétel gesztusainak szintjén valósulhat csak meg.

"Engedélyezett" ünnepek

Milyen szimbolikus gesztusokkal beszélhetnek az áldozatok?

Ahogy "beszéltek" 1989.június 16-án a Hősök terén. Ahogy "koreografálták" a temetést, ahogy a tömeg ezt a dramaturgiát elfogadta és végigcsinálta ("végigjátszotta"). Ahogy újraszervezik önmagukat a humanizmus és a demokrácia "játékszabályait" elfogadva és elfogadtatva a diktatúra uraival, embereivel. A Történelmi Igazságtétel Bizottság, a Politikai Foglyok Országos Szövetsége és többi szervezet és társaság bármennyire is konkrét a maga valójában, végső soron mégis a szimbolikus gesztusok nyelvén munkálja a megbékélést.

A legradikálisabb javaslat, amit eddig hallottam, a francia példa nyomán a gyilkosok és kollaboránsok néven nevezése volt! A gyilkosok néven nevezése: szimbolikus gesztus.

Ez áll a lehetetlen jóvátétel helyett/helyén. A gyilkosok szintjén. De milyen gesztusok volnának helyénvalóak az alsóbb szinteken? A fehérkesztyűs és fehérgalléros gengszterek szintjén? Elég, ha hírük amúgy is megbélyegzi őket? Elég, ha a helyrebillenő világrend közvéleménye-lelkiismerete megbillenti pozitív önképüket?

Tézis: nincs megbékélés, mert nincsenek - vagy kevesek - szimbolikus jóvátételi gesztusok az alsóbb szinteken. És kevesek, lassúak a felsőkön.

A Münnich Ferenc Társaság puszta léte: a nemzeti megbékélés arculcsapása. A gyilkosok irányítójának nevét felvenni: provokáció, a megbékélés hátráltatása, lehetetlenítése. Így megalakulhat majd a Berija Társaság, a Péter Gábor Egylet is.

Az áldozatoknak, megalázottaknak többnyire elegendő lenne a béke szimbolikus gesztusa: a nyilvános önvizsgálat, a nyilvános önkritika, a nyilvános megkövetés, a nyilvános "eklézsiakövetés". Minimálisan és szívből jövő: "sajnálom", "sorry". Legalább ez.

Mert a nemzeti megbékélés eddigi szimbolikus gesztusai, amelyeket a hatalom tett, legalábbis két-értékűen magyarázhatók: pl. "engedték" ünnepelni március 15-ét, sőt október 23-át is.

Mit "jelent" ez? A béke-gesztus nyelvén a további megalázás, kirekesztés, packázás feladását. Hatalmas gesztusok, ha a megérett elme és a megérett szív hatására tették őket. Ugyanakkor nem lehet elhessegetni a gyanút, a gondolatot, hogy nem az érett elme és az érett szív diktálta e gesztusokat, hanem a tanácstalan elme és az elbizonytalanodott, netán reszkető szív jelzései ezek.

Hogy mindez oly lassan és nehezen megy, nem az áldozatok bűne. Nem rajtuk múlik, hogy nemzeti megbékélés folyamata lassú, tisztázatlan és ellentmondásos. Hiszen az áldozatok a szimbolikus gesztusok nyelvén elmondták véleményüket, s tartották magukat a szimbolikus elégtételhez: nem verték agyon kínzóikat, nem gyújtották fel házaikat és pártházaikat, nem rúgták ki őket munkahelyeikről stb.

Sokkal nehezebb helyzetben vannak a gyilkosok, a diktatúra urai, kiszolgálói és haszonélvezői. Számukra is áll a kérdés: Hogyan, miként képesek a megbékélésre? Képesek-e maguk számára megfogalmazni a közösségi alapproblémát?

Interjúvoljuk meg Farkas Vladimirt és beosztottait! Kérdezzük meg a Münnich Ferenc társaság tagjait! Erdeklődjünk a nyugdíjas pufajkásoknál! Beszélgessünk a virágokat locsolgató munkásőrökkel! Keressük fel azokat, akik március 15-én rohamkocsikban várták a bevetési parancsot! Társalkodjunk a munkahelyek személyzeti főnökeivel! Hallgassuk meg a Kádárkorszak hatalmi garnitúráját... S kérdezzük meg őket: hogy képzelik maguk részéről a nemzeti megbékélést?

Mondja-e a verőlegény a megvertnek: sorry? A vérbíró az elítéltnek, a politikai hatalmával visszaélő e politikai hatalom áldozatainak?

A hatalom személytelen? Nem személyek cselekedetein keresztül manifesztálódott-e? A bíróságokon, a tanácsüléseken, a táborokban, a hivatalokban és az utcán nem emberek cselekedetein keresztül jutott érvényre az anti-törvény, az anti-rend, az anti-erkölcs?

Vajon mit tesznek, mit szólnak most ezek az emberek?

Nem működnek-e ezen az oldalon az önmentő, önigazoló ideológiák? Nem folytatódik-e a politikai vakság és érzéketlenség? Nem működik-e a lelkiismert-nélküliség tehetetlenségi nyomatéka? Az az egy-két pufajkás és lágerőr, akit filmesek és riporterek egyáltalán szóra tudtak bírni, a legkisebb jelét sem adta, hogy lenne megbánni valója, hogy érzékelné annak súlyát, amit elkövetett.

Miért is érezné? Hogyan is érezné? Ha nem gázolt, nem fürdött a vérben (persze, engedély nélkül!),- neki semmi köze a megbékéléshez. Fel sem merül benne a lehetőség, hogy nincs minden rendben. Hát még a fehérkesztyűs gengszterek, az Aczél-félék, a szellemi terrorlegények! Az eszme érvényre juttatása csak nem bűn?

A megfélemlítés nem bűn!

Egy olyan hatalmi szerkezetben, amelyben a "cél szentesíti az eszközt", hogyan lehet a kérdést erkölcsileg fölvetni/megközelíteni? Sehogy.

Az önigazolás, az önfelmentés rutinos érvei a diktatúra ideológiája és logikája szerint kézközelben vannak: parancsra tettem (= csak Sztálin a bűnös); a törvény szerint (= a törvénytelen törvény) jártam el; a "kor követelményei", a "kor elvárásai" szerint jártam el; az osztályharc áldozatokkal jár, érvényesül a szemet szemért, fogat fogért elv, "egy nagy cél érdekében tör(t) előre ifjú seregünk"; nem volt más választásom; nem volt más lehetőségem az érvényesülésre; azt hittem, belülről, csatlakozva többet javíthatok, változtathatok; a lelkiismeretem (= beépített, manipulált közvélemény) szerint cselekedtem; a geopolitikai helyzet erre kényszerített...

S még sorolhatnánk az ezeregy önmentő érvet, ami végső soron a determinista világképre vezethető vissza, végső leegyszerűsítésben "az ember: társadalmi viszonyainak összessége/terméke"; (végterméke, ürüléke).

A marxi tézis szimplifikációja csak részben érinti Marxot, de érinti a marxizmust, ami eszmerendszerként kiválóan alkalmas az ilyen szimplifikációkra. Lényegénél fogva alkalmas. Lényegénél fogva alkalmas az emberkép szimplifikálására is: egy, az immanenciára építő filozófia, a materializmusra építő filozófia, amelynek alapvető szóhasználati fordulata a "nem más mint" ("nichts als") a szimplifikáció filozófiája. Nem képes megragadni az ember végső méltóságát, amit az "istenképmás" meghatározása megragad: az ember végső méltóságát az Isteni Szellem adja, vagyis: a transzcendenciában való gyökerezettsége.

A közgazdasági és történelmi determinációk összegeként meghatározott (vég)lénytől hogyan is várható el egyéni lelkiismeret, egyéni erkölcsi tartás, egyéni felelősségérzet? Az egyén és az állampárt viszonyában az állampárt filozófiája elmulasztotta(?), nem volt képes az egyént a maga fenségében érvényre juttatni.

Ki akarná állítani, hogy a diktatúra emberei marxisták voltak? Talán voltak köztük marxisták is (ez nem érdemük, ez külön bűnük). Talán voltak köztük kvázi/marxisták, pszeudo-marxisták.

Biztosan voltak köztük nem-marxisták, akik a marxizmust fügefalevélként használták: szemérmetlen szemérmük fedésére/fedezésére. A különböző típusok közös nevezője: egy embertelen emberkép nevében alázták meg az embert. Nem igaz, hogy a geopolitikai kényszerek szimpla determinista érvrendszere valós önigazolásként szolgálhat: Rákosi és Révai, Kádár és Aczél: e térség ellenforradalmárai: s lebontva mind-mind a kis geopolitikai ellenforradalmár szerte a hazában: a szocialista kiskirályok, a marxista pápák, ideológiai első-titkárok, helyi és még helyibb hatalmasságok és hatalmaskodók.

Ilyen filozófiai-világnézeti háttérrel hogyan döbbennek rá valós szerepükre?

Kis parlamenti közjáték:

Király Zoltán képviselő mondja: - Itt ül köztünk Berecz János képviselő, aki hazudott 1956-ról.

Berecz János képviselő feláll és válaszol: - Ha én felveszem ezt az inget, s mindazok, akiket illet/ne, az úgy elrongyolódik, hogy csak kesztyű lesz belőle. Tiszta sor: ha mindazok, akiknek ingük, magukra veszik/vennék, nem amaz ingként vennék magukra, személyi felelősségként személyi darabokra rongyol/ód/va, hanem amaz kesztyűt vennék fel, a kihívás jelét.

Íme, a megtestesült amoralitás: a megbánás gesztusa helyett a támadásé. Jó: Berecztől mit is várhatnánk?

De: mit mondanak a magukat 1989-ben marxista filozófusnak, marxista etikusnak vallók? De: várhatunk-e tőlük valamit is? Ezért: a nemzeti megbékélést nem lehet és nem kell a diktatúra uraitól, kiszolgálóitól és haszonélvezőitől várni, mert teljességgel képtelenek erre.

Hanem: szelíd következetességgel folytatni kell az emberi méltóság szabadságharcát a valós tettek és a valóságértékű szimbolikus gesztusok egységében. Ennek során a megalázottak béke-gesztusai jelent/het/ik amaz eleven szenet, ami a diktatúra embereit is az emberségesebb ember arculatára tisztíthatja.

Akiken már a Lélek is felragyog.
Így legyen.
Pécs, 1989.november 4.

P.Gábor Pál

Lepkepavilon

Zárójelentést adott a múlt héten a sevillai világkiállítás magyar nemzeti pavilonjáról az építészeti ötletpályázat bírálóbizottsága. A zsűri tíz munkát emelt ki, és ezek közül Janáky István tervének megvalósítását javasolja. A díjazottak között van *Dévényi Sándor*, aki az eredményhirdetés után nyilatkozott lapunknak.

— A magyar kormány eredetileg társadalmi bizottságot kért föl a pavilon kialakítására, és a bizottság Makovecz Imrét bízta meg a tervezéssel. A szakmai lobby azonban megfúrta az egyszemélyi megbízást, és kiírták az ötletpályázatot.

— *Ez jó nekünk?*

— Válaszom egyértelműen az, hogy nem. Makovecz Imre világviszonylatban is a legismertebb magyar építész. Ha egy épülettel egy igazán exponált helyen akarunk megjelenni, akkor azt vele kell terveztetni. Különösképpen így van ez, ha a háznak az egész ország építészetét kell reprezentálnia. Nyilván annak, aki indult a pályázaton, más a véleménye.

— *Ezt most nem egészen értem!*

— Igen, én is indultam, illetve indultam is, meg nem is. Néhány régóta Budapestre szakadt pécsi barátom elhatározta, hogy agyagból, kerámiából, és fából építi meg a magyar pavilont. A kerámia részéhez egy régebbi tervemet, a Zsolnay-teázó tervét beleoperálták a magukéba.

— *Mi volt a zsűri véleménye?*

— Kerényi Imre tolmácsolása szerint nem akarták újra fölhasználni az úgymond benyálazott nemzeti jelképeinket. Azért megkérdeztem volna tőle, hogy látott-e már - mondjuk -, a múlt század közepéről somogyi vagy bakonyi sótartót vagy lopótököt. Ezeknek a szép, karcolt mintákkal megfaragott daraboknak állandó, visszatérő motívuma a Kossuth-címer. Ha ezt nevezi ő benyálazásnak, akkor nem tudom, mit nevez tisztaságnak. Túl kéne már végre lépnünk a görcsös, öntipró, önmarcangoló hagyományokon, hogy büszkén vállalhassuk a múltunkat és attribútumainkat.

— *Hiszen semmink sem marad, ha ezeket nem használjuk...*

— Így van. Az első díjas pályamű egyébként tényleg nem hordozza a benyálazott jelképeket. Hatalmas inszektárium, 1200 pillangóval. A dolog kétséges, annak ismeretében, hogy nagyon kényes biológiai egyensúlyt tételez fel, amihez Sevilla klímája — ahol véletlenül nemrég jártam —, nem biztos, hogy megfelelő. De ezt ne vitassuk, mert technikai kérdés, megoldása legyen az ő dolguk. Már ha egyáltalán technikai problémának lehet tekinteni a pillangók életét. De itt igen, mert fél évig állandóan ennyi pillangónak kell repkednie a látogatók körül.

— *Nem lehet, hogy a zsűri kibújt a választás elől?*

— Kétségtelenül kapóra jött az ötlet. A frissességében rejlik is valami eredeti. De vannak kétségeim a megvalósíthatóságát illetően. És hogy mennyiben szimbolizálja majd a magyarságot, azt nem tudom.

Sz.Koncz I.

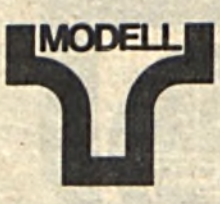

Nyugati importból származó
HOLLAND-NSZK I. osztályú bontatlan bálás áruk
folyamatosan kaphatók nagykereskedelmi raktárunkban.
Nagyobb tételű vásárlás esetén
jelentős árengedményt adunk.
Címünk: T MODELL Kft. Pécs, Rákóczi út 5. szám
Telefon: 10-440
Nyitvatartás: hétfőtől-péntekig 7,30-14,30-ig

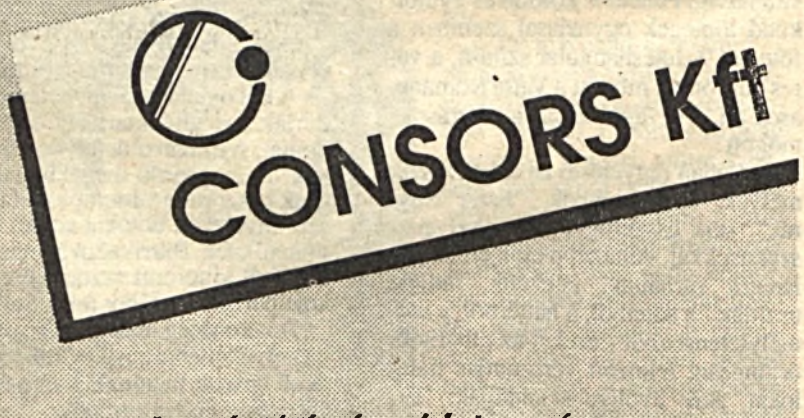

A számítógépe biztonságos üzemeltetése érdekében vegyen olcsó

szünetmentes áramforrást

a Consors Kft-től.

Ára 49.500 Ft(plusz ÁFA)
Típusa:SE-550 UPS (Zselés)
550 VA/50 Hz..

Raktárról azonnal szállítunk

Cím: 1072 Budapest Dob u.22.
Telefon:142-5964,
Telefax: 122-5064

Pécsi Kirendeltség
7624 Pécs, Sallai u.22.
Telefon 72-32-426

SZABAD LAP

Rovatszerkesztő: Ferling József

Ezen az oldalon — a szerkesztőség álláspontjától függetlenül — tartalmi rövidítés nélkül közöljük a különböző társadalmi szervezetek működésével kapcsolatos írásokat, közleményeket. Válogatást közlünk olvasóink leveleiből.

Bármely állam polgárának: igen, a magyarnak: nem!

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Élve állampolgári jogommal, a következő bejelentést teszem:

Jelenleg hatályos jogszabályok szerint a magyar állampolgárságú személyeknek „kötelezően fel kell ajánlani" — „megvásárlásra" (értsd: forintra való átcserélésre) a birtokukba jutott külföldi fizetési eszközöket. Azaz a nem magyar pénzt. Véleményem szerint ez a szabály alkotmányellenes, és számos tekintetben megsérti az „Emberi jogok nyilatkozata" címen ismert nemzetközi egyezményt is.

1./ A Magyar Köztársaság Alkotmánya; az 1989. évi 74.sz. október 23.-án kelt, Magyar Közlöny 1244 laptól — alapján.

2./ Emberi Jogok Nyilatkozata: a Budapesten 1980-ban a Közgazdasági és Jogi Tankönyvkiadó gondozásában megjelent, Kovács-Szabó írópáros: Az emberi jogok dokumentumokban című munkából, 385. laptól.

Mert:

A./ A Magyar Köztársaság Alkotmánya I. fejezet 8 paragrafusa szerint: A Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait.

Ebből következően joga van a tulajdonhoz is. A tulajdon mennyiségileg, vagy minőségileg korlátozható. A nevezett rendelkezés nyilván olyan minőségi korlátozást jelent, amelynek során kisebb minőségű értéket kínál az állam.

B./ A Magyar Köztársaság Alkotmánya I. fejezet 7. paragrafusa szerint: a Magyar Köztársaság elfogadja a nemzetközi jog általánosan elfogadott (elismert) szabályait, e.c.t.

Ennek ellenére a valuta beváltásnál egy szerződés megkötésére „kötelez", ahol nyilvánvalóan nem egyenértékű dolgok cserélnek gazdát.

C./ A Magyar Köztársaság Alkotmánya I. fejezet 13 paragrafusa szerint a tulajdont kisajátítani csak kivételesen — és T E L J E S — kártalanítás mellett lehet.

Ennek figyelmen kívül hagyásával b ö r t ö n b ü n t e t é s t helyez kilátásba a nevezett rendelet.

És: Fentiek ellenére a valutabeváltás egy olyan burkolt formája a kisajátításnak, amire semmi ok nincs, és nem valós értékű, teljesen indokolatlan.

D./ A Magyar Köztársaság Alkotmánya XII. fejezet, 70. paragrafusa a./ pont szerint: a Magyar Köztársaság biztosítja az emberi jogokat minden megkülönböztetés nélkül a területén élő....

Megjegyzés: Amint azt valamennyien gondoltuk, — és ahogy azt az illetékes politikusok, a Kormány tagjai is politikai reklám céljából ki is használták — ez az emberi jogok csakis az ENSZ által elfogadott ide vonatkozó törvényére való utalás lehet.

Azt, hogy a korábbi valuta-szabályok milyen lehetetlenek voltak az is bizonyítja, hogy a kormányzat 1989. szeptember hótól — de facto — lehetővé teszi — egy csekély hazugság árán — a valuta megtartását. Ennek ellenére, kierőszakolt címszavak szerint, bizonyos nyilvánvaló ürügyekkel, esetenként bírói segédlettel, mind a mai napig folyik az állampolgárok „megrövidítése" — (b ü n t e t é s e ?).

A hivatkozott ENSZ dokumentum 17. cikke azt mondja:

1./ Minden személynek joga van a tulajdonhoz.

2./ Senkit sem lehet a tulajdonától megfosztani.

Az Emberi Jogok 2. cikkének teljes szellemiségével is ellentétes a jelenlegi jogszabály, mert ez a pont rendelkezik a megkülönböztetés nélküli jogegyenlőségről.

Törvénytelen az a helyzet, hogy bármely állam polgárának lehet bármi tulajdona, de a magyarnak N E M . Kifejezetten embertelen, hogy még súlyos büntetést is kilátásba helyez. Mindez teljesen indokolatlan jogkorlátozást jelent.

Kérem:

Hogy az eddig elmondottakra való tekintettel a tisztelt Alkotmánybíróság a nevezett törvényt nyilvánítsa alkotmányellenesnek, hatályát függessze fel, az eljárásokat szüntesse be.

A már megkezdődött eljárásokat szíveskedjék törvénysértőnek nyilvánítani, és az eredeti joghelyzetet visszaállítani.

Az eddig elmondottakon túl: a Pécs Városi Ügyészség vádat emelt ellenem a Városi Bíróságnál 675/1989. számon iktatott ügyiratban.

A vád valami olyan, hogy tervszerű valutagazdálkodást sértő....e.c.t.

Az egész eljárás a korábban elmondottak szerint is törvénysértő és alkotmányellenes.

Az egész eljárás első momentumától kezdődően számos törvényt vesz semmibe. Kierőszakolt vallomások, lediktált jegyzőkönyv, fenyegetőzés, pszichés nyomás, a családtagok egymás elleni kijátszása a történet.

Az Emberi Jogok dekrétumának, 12. cikkének szellemét is, szövegét is semmibe vették, midőn német állampolgárságú rokonomat ellenem tett vallomásra kényszerítették. A vád kizárólag ezekre, a családtagok egymásra tett vallomásaira támaszkodik.

Kérem szíveskedjenek ezen eljárást is alkotmánysértőnek minősíteni, azt felfüggeszteni és az eljárással sértettek eredeti jogait visszaállítani.

Tisztelettel:
Szabó Ferenc
Pécs

U.i.: Amint azt Önök bizonnyal tudják, a szóban forgó törvény — „valuta kötelező beváltása" — 1953-tól hatályos, tehát 1952-ben Rákosi és Sztálin gépezete szülte.

A lakó lázadása

Tisztelt Ingatlankezelő Vállalat!

Huszonnégy éve vagyok vállalatuk kezelésében lévő valamelyik lakás bérlője. Lakbérhátralékom sosem volt, annak ellenére, hogy Önök bérbeadói kötelességüket sosem teljesítették. Laktam olyan házban, ahol a beszedett lakbérből hiába telt házfelügyelői fizetésre (és lakásra), mégis a lakók takarították a lépcsőházat.

Jelenleg olyan panelépületben lakom, ahol minden esőzésnél a lépcsőház falán folyik a víz. Néha a tárolóhelyiség is vízben áll. Az ablakok mellett befúj a szél. Az épületben a gépi szellőzés sosem működött. Holott a panelházak vizesblokkjai állandó gépi szellőzésre vannak tervezve. Sőt, kijelenthetem, hogy nem is jártam még Pécsett olyan panelházban, ahol a szellőztető berendezés működött volna! Ezt T. Cím takarékossági okból be sem kapcsoltatta. Így a panellakások egy része mosástól, főzéstől bepenészedik. Persze ez a lakás komfortfokozatát nem befolyásolja!

Fizettem a lakbért annak ellenére, hogy nálunk valamelyik ablak télen-nyáron nyitva van a penészedés elkerülésére! Vállaltuk az örökös szellőztetést a Távfűtő Vállalat által nagylelkűen biztosított 20 Celsius fok mellett.

Fizettem annak ellenére, hogy az Önök által végzendő munkára sosem tartottam igényt.

Most viszont közlöm Önökkel, hogy a türelmem elfogyott. Fellázadtam lakásbérlőként való kiszolgáltatott helyzetem ellen.

Így e levélben közlöm Önökkel, hogy a mai napon átutalási számlámról a lakbért levettem. Kérem ezért, hogy szíveskedjenek számomra csekkeket biztosítani, hogy a rám kimért lakbért a továbbiakban azon fizethessem.

Lázadásom közvetlen oka a víz és csatornadíj abnormális emelése. Mivel a Víz- és Csatornaművekkel Önök állnak kapcsolatban, kérem szíveskedjenek feléjük az alábbiakat tolmácsolni:

Tisztességtelen haszonszerzésre irányuló törekvésnek tartom a 3,5 szobás lakásunkra kivetett 516.-Ft víz és csatornadíjat. A lakást négyen lakjuk. Soknak tartom a megállapított díjat azért, mert ismerőseim körében felmérést végeztem, ennek során arra a megállapításra jutottam, hogy a vízórával felszerelt családi házakban, ahol kertet locsolnak, autót is mosnak, éves átlagban a vízfogyasztás csak a fele annak, amit Önök a mérő nélküli emeletes házak lakóira kiróttak!

Azért is soknak tartom, mert a pécsi víz klór-, fenol- és piszoktartalmánál fogva ivóvíz gyanánt számunkra fogyaszthatatlan, így szomjúságunkat kénytelenek vagyunk ásványvízzel csillapítani. Töredelmesen beismerem, hogy a vizet pocsékoljuk. Mentségünkül szolgáljon, hogy ezt a vétséget önhibánkon kívül tesszük, mert számtalanszor olyan sötétbarna víz folyik a csapból, hogy talán több száz litert is ki kell folyatni ahhoz, hogy főzéshez és mosáshoz megfelelő tisztaságú vizet kapjunk! Erkölcstelennek tartom ennek megfizetését is a fogyasztókra hárítani!

Ezzel szemben nincs lakásunkban csöpögő csap, hála ügyeskező, segítőkész szomszédunknak!

A fentiekre tekintettel havi vízfogyasztásunkat önkényesen 170-Ft.-ban állapítom meg, hangsúlyozva azt, hogy ezt is soknak tartom, nem reálisnak!

Így a csekken fizetendő lakbér számításaim szerint havi 1898.-Ft lesz.

Fizetem ezt abban a reményben, hogy a panelházakban levő szellőzőberendezéseket, melyek az évek során berozsdásodtak, Önök az évtizedek alatt megtakarított áramdíjon sürgősen megjavíttatják és üzembe helyezik, és fizetem abban a reménybn, hogy a közös helyiségek műszaki állapotát mielőbb felülvizsgálják és szakszerű javítással elvégzik.

Egyúttal javaslattal élek a Víz- és Csatornaművek felé. Vegyenek fel másodállásban vízvezetékszerelőket, akik díjmentesen megjavítják a csöpögő csapokat. Mindenki jól jár, a fogyasztó is és a Vízmű is.

Tisztelettel:

Járominé Zárai Györgyi
Pécs, Sarohin tábornok u. 126. III.em. 10.

Európa számára veszélyes

Indulatok sátáni lelkülete

Mi, a Somogyi és Baranyai Református Egyházmegye lelkipásztorai, mai közös lelkészértekezletünkön megdöbbenéssel értesültünk a marosvásárhelyi eseményekről, az RMDSZ székházát ért támadásról.

A romániai forradalom napjaiban és azt követően egyházmegyéink gyülekezetei a segítő szeretet adományait gyűjtötték össze és juttatták el Romániába, nemcsak magyar, hanem román testvéreink részére is. Azt szeretnénk, és azon fáradozunk, hogy a Kárpát-medencében békességben élhessen együtt egymással és egymásért minden nép, hiszen „nem személyválogató az Isten, hanem minden nép közt kedves előtte az, aki igazságot cselekszik" (Apostolok Cselekedetei 10, 34-35.)

Meggyőződésünk, hogy a gyűlölet és az indulatok sátáni, antikrisztusi lelkülete egész Európa számára veszélyes játékot kezd, amikor régi jelszavakkal lovalják az erdélyi magyarok ellen a románság félrevezethető, megtéveszthető rétegét.

Aggodalmunk arra késztet, hogy felhívjuk Dél-Dunántúl területén a testvéregyházakat és gyülekezeteiket, hogy a húsvétig terjedő böjti időszakban minden alkalommal imádkozzunk templomainkban az erdélyi románok és magyarok békességéért, hogy Jézus Krisztus rontsa le az ördög munkáját, amely most éket igyekszik verni népeink közé.

Komló, 1990 március 20.

Dóka András esperes és 47 aláírás

Nyolc, nincs meg a polc

A meg-sincs bútor története

Ki ne szeretne praktikus, tetszetős kisbútort vásárolni?

1989. október 13.-án a pécsi Domus Áruházban kifizettem egy fehér Quelle fürdőszoba polcos szekrénykét. A teljes vételár: 14.300-Ft volt. Ennyit kellett előre lefizetni.

A szállítási határidő a kiállított tárgyon — emlékezetem szerint — három hónap volt. Ennyi idő elteltével elővettem a megrendelő papírt, ott látom, hogy írva 4 hónap van. Bevárom az írott határidőt. Érdeklődésemre a Domusban közlik, hogy a Quelle megbízottja nem küldte le a kért nagyméretű polcot. Közepes- és kisméretben van, ha ez megfelelő, akkor a különbözetet visszafizetik.

Mivel ragaszkodtam és ragaszkodom az általam megrendelt és készpénzben a teljes vételárat 4 hónapja kifizetett polchoz, kértem a szállító cég címét.

Ez az ARTEX Külker „FORRÁS" Csomagküldő Szolgálat. (Ügyintéző: Dr.Korda Györgyné) Telefonon történt érdeklődésemre közölték, hogy a kért árut január végén, a 23810-es csomagban leküldték a pécsi Domushoz. Akkor ennek itt kell lennie -, gondoltam én.

Papp László vezető közölte velem, hogy ők ezt nem kapták meg, illetve nem kaptak belőle eleget. Nekem viszont ebből éppen elegem lett! Fölöttébb furcsának tartom, hogy nekem kelljen futkosni, telefonálgatni, hogy hol is van tulajdonképpen az a polc. A föld nem nyelhette el Pesttől-Pécsig! Valaki nem mond igazat! (Nem akarom azt írni, hogy hazudik.) „Ha" a polcot elküldték(?) akkor az is előfordulhatott, hogy egy későbbi megrendelőnek adták oda, vagy egyszerűen eladták.

Ez akkor is inkorrekt magatartás lenne, ha csak sima megrendelésről, esetleg némi előleg befizetéséről lenne szó. Méginkább felháborító, hgy a különben is elég drága bútordarab teljes kifizettetése után ilyen kálvária kezdődjön.

Egyes pénzintézetek 3 hónapi lekötés után 25 százalékos kamatot ígérnek. Ezek szerint nekem ez a „meg sincs" polc többe van eddig is mint 14.300-Ft. Nem tudom, hogy a Quelle tudja-e, hogyan sáfárkodnak termékeik eladásával itt Magyarországon? Érdemes lenne tudomásukra hozni!

Panaszommal a Kereskedelmi Felügyelőséghez fordultam. Kivizsgálási határidő 1 hónap. Ha így megy, akkor lassan fél éve „kamatozik" a pénzem valahol, bútor pedig nincs.

Sárdi Mária
Pécs

Európa, gazdaság

A Magyar Gazdasági Kamara megjelentette a következő szakkiadványait:

— Fehér könyv (az EGK '92-es integrációját szolgáló 300 intézkedés gyűjteménye)

— Az EGK egységes piaca megteremtésének helyzete (Bizottság 3.sz. jelentése)

— Az ECU az 1992-es Európa számára

— A közös Piac: Vám-, Kereskedelem és Agrárpolitika

— Az EGK mezőgazdasági politikája

A fenti kiadványok pontos, konkrét ismertetést adnak.

Előjegyezhetők a Dél-dunántúli Regionális Gazdasági Kamaránál, 7601 Pécs, Pf.109.sz.

Beiktatás

„Neki van hatalma arra, hogy a rám bízott kincset megőrízze arra a napra."
II Tim.1:12

A Pécsi Református Egyházközség Presbitériuma új lelkipásztorának, PETERDI DÁNIEL volt drávafoki lelkipásztornak beiktatását 1990. április 1.-én 14.00 tartja. A beiktatás szolgálatát DR. NAGY TIBOR egyházkerületi főjegyző végzi.

300 négyszögöl szőlő, gyümölcsös Kisměllyvölgy-hegyhát dűlőben kis épülettel eladó. Telefon 17 órától 26-555.

Eladó

1 db 380 V kosarasfelvonó
1 db 380 V betonkeverő
1 db 0 km-es Wartburg Tourist
300 db akácfa oszlop,
szőlő és málna telepítéséhez
1 db táskaírógép.
Érdeklődni: FARKAS Béla,
Somogyudvarhely,
Kossuth L.u. 138.sz.

A Heli-CoopKözös Vállalat Kaposvár 1990. április 1-én 8-14 óráig utasrepültetést végez Kaposváron a Cseri park melletti Honvéd SE sportpályáról.
Mindenkit szeretettel várunk.
Heli-Coop Közös Vállalat.

Garázs kiadó

Pécsett a Melinda utcai garázssoron.
Érdeklődni: 72/25-702

Az
ÉPGÉP
-Pannon Gépgyártó
Leányvállalat
munkásfelvételt hirdet:
— horizontál esztergályos
— szerkezeti lakatos
— hegesztő szakmákban, valamint
— gyártásközi minőségi ellenőr munkakörben.
Érdeklődni az üzemvezetőnél lehet.
Pécs, Nagyárpádi út 11. sz.
Telefon: 72/26-477/11

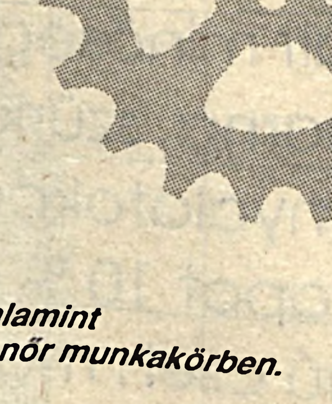

Húsvétra ajándékot , régi és új fali- kandalló- és ébresztőórákat vásároljon a
H&L
ajándék boltban

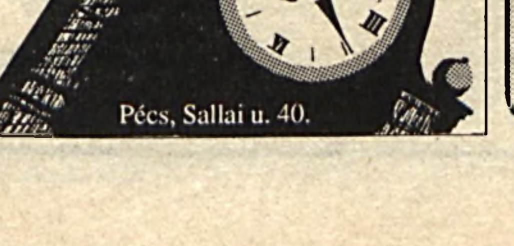

Pécs, Sallai u. 40.

Vidámpark
Nyitás
március 31.-én 12 órakor.
Első 5 látogató ajándékot kap.
Új játék: HALLI-GALLI
Nyitva: kedd-szombat 10-18-ig
vasár- és ünnepnap: 9-18-ig
Szünnap: hétfő

Eladó állami ingatlanok:

Siklós, Sallai u. 12.
2x1 szoba, komfortos lakás
84, 62 négyzetméter + tetőtér beépítési lehetőség.

Vételár: 2.221.000,-Ft

Érdeklődni:
Siklósi Városgazdálkodási Vállalat
Siklós, Váralja u. 69.

Alaptól a tetőig!
Mindent a Mozaik-tól!

Pécs, Cserkút-Plató
a 6-os főút mellett, a 205-ös kilométerkőnél.
Tel.: 06-72-24-838
Tégla, cserép, faanyag,
csempe, isolit,
nyílászárók,
pozdorja,
oltottmész

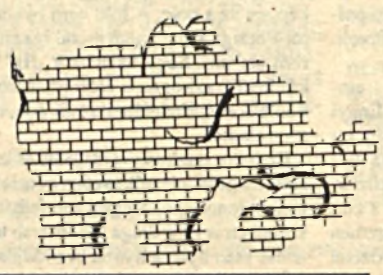

szállítással is!

A kiállításnak vége, de a kiállításon bemutatott termékek megvásárolhatók továbbra is a Pécs Városi Táközlési Üzem ügyfélszolgálati irodájában.

Szíves figyelmükbe ajánljuk

telex, telefax,

távbeszélő készülékek, kis központok vásárlási lehetőségét.

Javasoljuk: elavult berendezéseit cserélje le a bemutatott modern, több szolgáltatást nyújtó típusokra. Elavult, fadobozos telexgépek helyett magasabb biztonsággal működő gépeket ajánlunk, bérbe is.

Bővebb felvilágosítást adunk a Pécs Városi Távközlési Üzem ügyfélszolgálati irodájában Pécs, Rákóczi út 60.

Tisztelt Vásárlónk!

A Pécsi TÜZÉP telephelyén (Megyeri út 61.)

30-40 %-os

árengedménnyel vásárolhatja alábbi termékeinket:

csempék garantált minőségben:
fehér, sárga, kék, világos barna, szürke és fröccsölt.
Padlóburkolóink, barna árnyalatokban kaphatók.
3 cm-es vastagságú ásványgyapot 10 % árengedménnyel
1433-as cikkszámú cseh mosdó.

Tel.: 72/27-548; 72/27-333; 72/15-825

Számítástechnikai
Informatikai
Fejlesztő Leányvállalat

1011 Budapest, Iskola u. 10.
Telefon: 1154-065, 1350-180/180, 181, 182, 184
Telefax: 1 35 39 15, telex: 22 4599

Mikroszámítógépek, perifériák, kiegészítő elemek

1990 évi katalógusunk sok új termékkel, a tavalyinál kedvezőbb árakkal!

Néhány példa:

Alapkonfigurációk:

IBM PC/XT kompatibilis konfigurációk: 89.000,-Ft-tól,
IBM PC/AT kompatibilis konfigurációk: 139.000,-Ft-tól,

32 bites konfigurációk:

239.000,-Ft-tól, MS-DOS 3.30:1.300,-Ft.

Perifériák, kiegészítők:

PANASONIC KX-P1540 mátrixnyomtató: 69.000,-Ft (24 fű, 240 kar/s, LQ, opcionális magyar karakterkészlet, parancskészlet: EPSON LQ-1500,IBM Proprinter, Diablo 630)
A/3 plotter (TAXAN KPL-710, 6 színű) 99.000,-Ft,
CALCOMP 23120 digitalizáló tablet (305x305 mm, 40 vonal/mm felbontás, 0,635 mm pontosság) 110.000,-Ft
FARCHIV Fasttape 60 mB
belső streamer+csatoló 69.000,-Ft
ARCHIV FASTTAPE 60 mB
külső streamer+csatoló 82.000,-Ft,
RANK XEROX 4045 lézernyomtató (lapmásoló üzemmód, 10 lap/perc, 512 kB, Xerox 2700 és diablo 630 emuláció) 190.000.-Ft,
Extra Line (Telefax-telefon szeparátor) 29.000,-Ft

...és még sok más!

Egy telefont biztos megér! 115-4065

Kérje 1990 évi katalógusunkat!

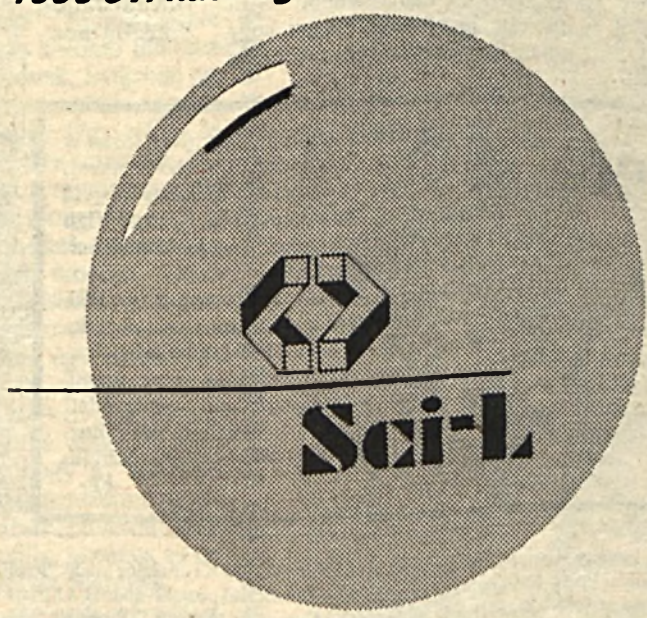

A Pécsi Bőrgyár felvételre

keres

munkaügyi csoportvezetői beosztásba felsőfokú végzettséggel rendelkező munkatársat.

Bérezés megegyezés szerint.

Jelentkezni lehet:
a Személyzeti és munkaügyi főosztályvezetőnél
Telefon: 72/32-410

M&N
Butik

régi néven
új divat
Pécsett
a Kossuth Lajos utcában
Ha belép,
divatba lép.

Exkluzív, divatos modern
Farmer férfi női divatjeky
Alkalmi ruha, Divatpóló
Szövetnadrág

Nagy választékban
gyors kiszolgálás.

"Vigyázat, művészet!"

Drámai percek Uljanov szobránál

1990. március 23-án délelőtt 10 órára reális közelségbe került egy diák — rendőr összecsapás Vlagyimir Iljics Uljanov pécsi szobránál. A JPTE rajz tanszékének hallgatói — Bretter Zoltán SZDSZ-aktivista és képviselőjelölt intenzív támogatásával — ellenszegültek a városi végrehajtó bizottság eltávolító határozatának. Testükkel készültek megvédeni Mikus Sándor nem túl népszerű alkotását a fölsorakoztatott daruskocsik ellen.

Különös szituáció. A védők között ott látjuk Rétfalvi Sándort is; életművének zöme vallásos tárgyú szobor, a leghitelesebb Corpus éppen a Tettye fölött áll.

Telnek a percek... Ha a diákok tovább kardoskodnak, akár a gumibot is előkerülhet, nyomatékot szerezni a városháza döntésének. Nem jó ómen két nappal a választások előtt.

Az előzmények

Március 14-én rövid közlemény lát napvilágot a Dunántúli Naplóban. A POFOSZ, illetve a Magyar Nemzetőr Kör elnöke szólítja fel a tanácsot a Lenin-szobor és Makrisz Agamemnon 16 millió forintos mecseki emlékművének eltávolítására. A közlemény hangja fenyegető. Ultimátum. Határideje: a választások napja.

Öt nappal később a megbízott tanácselnök válaszol. Mondandójának lényege: nem híve a rombolásnak, történelmünk eddig többnyire toleráns volt az előző korok kultúrájával szemben. Hasonló gondolatokkal lát napvilágot egy olvasói levél is.

Március 22-én este esztétika szakos hallgatók keresik meg Bretter Zoltánt. A szobor az nem Lenin, a bronz semmiért sem felelős. Meg kell védeni a rongálástól.

E hét valamelyik éjjelén sósavval öntik le Varga Imre mohácsi Lenin-szobrát, s az anatómiailag kimért helyre hatalmas falloszt ragasztanak.

Március 23-án reggel 9-kor összeül a pécsi tanács végrehajtó bizottsága. Félórás vita után a döntés: Makrisz Nikéje marad, Mikus Leninjének mennie kell. Saját biztonsága érdekében, szakszerűen, a Janus Pannonius Múzeum udvarára.

A reggeli lapban megjelenik Rétfalvi Sándor és Bencsik István nyilatkozata: elhatárolják magukat a "választási harc részét képező" áthelyezéstől. Bármely szobor helyének megállapítását — legyen az "vallási" vagy "munkásmozgalmi", kizárólag szakmai kérdésnek tekintik, amelyet képzőművészekből álló bizottságnak kell eldöntenie, szakmai szempontok alapján...

Huzavona

És elkezdődik a huzavona. Bretter sziporkázik, nyelve mint az ostor, nem kíméli sem a tanácsot, sem a rendőrséget. Szemmel láthatóan nincs ellenére a feltűnés. "Leninnek állva kell végignéznie a demokratikus választásokat. Ez lesz a büntetése. Nem hagyjuk, hogy a kommunista tanács választási tőkét kovácsoljon az eltávolításából!" — kiáltja ércesen. Mellette egy fiatalember — régóta figyelem — komoran hallgat. Az SZDSZ városi ügyvivője, Papp Béla. Gyors, fojtott szóváltás után hamarosan kiderül, Bretter távolról sem a pécsi SZDSZ-csoport hivatalos álláspontját képviseli. Ellenkezőleg: nekik talán nagyon is kedvükre volna Iljics szobrának mielőbbi elbúcsúztatása.

A két szakértőt szoros gyűrűbe fonják. — Ilyen rövid idő alatt nem lehet szakvéleményt adni! — háborog Rétfalvi. — Micsoda eljárás, hogy ide rángatnak bennünket, öt perc alatt nyilatkozzunk, de már ott áll a daruskocsi. Ki tudja, hogyan van odaerősítve a szobor, megsérülhet, ha csak úgy hebehurgyán nekiesnek. Mikus Sándor kitűnő szobrász volt, mit tehet róla, hogy tizenöt ávóssal a háta mögött Lenint kellett mintáznia?"

[Mikus Sándor (1903): szobrász, Kossuth-díjas kiváló művész; a Képzőművészeti Főiskola tanára, a Magyar Képzőművészek Szövetségének elnöke. Pályája első részében főként a lágyan hajló felületek fényhatásait érvényre juttató kisplasztikát (Mosakodó nő, Táncolók) és arcmásokat mintázott. 1945 után több monumentális emléket készített (Petőfi-szobrok Csepelen, Ózdon, a bp.-i Steinmetz kapitány-szobor, a veszprémi tanácsköztársasági emlékmű).] Új Magyar Lexikon, 1962.

A tanácsiak azzal érvelnek, hogy éppen a rongálás veszélye miatt kell minél hamarabb biztos helyre szállítani a szobrot. (A múzeum udvarán akár meg is koszorúzhatják.) Vajon tud-e garanciát adni az SZDSZ vagy a diákság, hogy a hátralévő kampány hevületében nem ugrik valaki Leninnnek? — A legnagyobb veszély pillanatnyilag éppen a tanács részéről fenyegeti a szobrot. Ilyen könnyen megijednek egy sajtóközleménytől? — replikázik Bretter Zoltán.

Végül kompromisszum születik: az áthelyezést elhalasztják, amíg a szakértők tüzetesen meg nem vizsgálják a talapzatot. Éjszakára őrséget állnak a diákok.

Éjféli párbaj

Március 23., éjjel 11 óra. A szobor környéke csendes, csupán egyetlen részeg fiatalemberrel vitatkoznak az esztétika szakosok. Azt is szinte barátságosan. Cigarettával kínálják egymást, "ezt a mocskost véditek?" — mutat a fiú undorral a sötétbe meredő szobor felé.

— Nem Lenint, hanem a szobrot — magyarázza türelmesen, ma már százötvenedszer egy szakállas fiú, bizonyos Böszörményi. — Ez szobor, érted? Nem ember. Mi lenne, ha minden utált ember szobrát összetörnénk?

Már-már sikerül a düledező ifjút meggyőzni, amikor sötét csoport tűnik fel az egykori pártbizottság felől. A POFOSZ-irodából jönnek, lassan vonulnak a Lenin-szobor felé. A gyenge lámpafényben tíz-tizenöt pártjelvény csillan meg. A POFOSZ és az Október Párt népes küldöttsége közeleg, Kiszely Kornéllal és Krassó Györggyel az élen. A szobor őrzői még föl sem ocsúdnak, amikor Krassó, mint a zerge, a szobor magas talapzatára szökken.

— Barátaim! Politikai gyűlést tartunk — raccsolja jellegzetes hangján. Az órámra nézek: meglehetősen szokatlan időpont a gyűlésezésre. De hát forradalmi időket élünk...

Lent közben élénk vita támad, Krassót ez mit sem zavarja, lélegzetvétel nélkül szórja vádjait a sztalinista diktatúrára, amelynek élharcosa, ím, itt áll mellette. Kezéhez — mármint Lenininek — tengernyi vér tapad, ezért most szobrát ezzel a színnel fogja megjelölni.

És máris emelné a festékszóró flakont, amikor az időközben melléje kapaszkodott Böszörményi István megragadja a csuklóját. Ádáz tusa kezdődik Vlagyimir Iljics oltárán. A lihegési szünetben esztétikai és politikai vitát folytatnak ott fenn, miközben Bretter a többi októbristával hadakozik. Végső érvként még kommunistának is hajlandó vallani magát, hogy — ha már Lenin védőjének kiáltották ki — távozásra szólíthassa fel Krassó párthíveit.

— Miért nem működik ez a szar? — kiáltja Krassó a piedesztálon mérgesen. A sötétben és dulakodásban nem veszi észre, hogy a szobrászasszisztensnek sikerült leszednie a flakon szórókupakját.

— Nahát, ezt nem gondoltam volna — csóválja fejét egy idősebb Október párti. — Hogy Pécsen az SZDSZ fogja megvédeni a Lenin-szobrot. - Nem tudja, vagy nem akarja felfogni, hogy e pillanatban Bretter Zoltán már nem érezheti magán az SZDSZ vértjét. Egy alacsony, idős úr Maléter árulásáról igyekszik felvilágosítani az egyetemistákat, majd egy sértő megjegyzés után zakóját ledobva verekedésre hívja a nálánál két fejjel magasabb részeg fiatalembert.

Hirtelen nagyot csattan valami. Sikoltás, a szobor mögött dulakodás. "Megütötte!" — mutatnak a lányok egy mokány bajúszosra, aztán a szobron birkózó Böszörményire. Ismerős a férfi arca: mintha újságban is láttuk volna, hugenotta család sarja, képviselőjelölt. A botot mindenesetre elveszik tőle.

Taxi érkezik, benne Rétfalvi Sándor. Tanítványait jött megnézni, s most rekedtre kiabált hangon áll neki ismét vitatkozni a pesti különítménnyel. Mikusról, '56-ról, Leninről, a művészet lényegéről... Fönt a szobron a csöndes, de annál elszántabb birkózás folyik tovább.

— Na végre! Itt a rendőrség — sóhajt fel egy diáklány. A két tiszthelyettes nem sieti el a dolgot. Komótosan igazoltatják — Rétfalvi Sándort. Talán mert ő hívta ki őket a taxisofőr segédletével.

Lenin felől éles kiáltás: Ne!...

De már késő. Krassó valahonnan még egy kupakot szerzett, s máris ott folyik a vörös lé Lenin mellényén, nadrágján, a korábban feltűzött, majd a vita hevében letépett Fidesz-jelvény vonalában. "Kész, vége, csak ennyit akartam. Elvégeztetett..." — ugrik le diadalmasan a posztamensről az Október Párt vezére. Böszörményi csüggedten követi. Enyhültebben veszekszenek tovább, csak hátul reccsen vészjóslóan egy ingujj, hogy pár másodperc múlva az "SZDSZ agresszivitásának" bizonyítékává váljék.

"Főszerkesztő úr, ezzel foglalkozzék, ne énvelem!" — rázza meg karomat Kiszely Kornél. Elérkezettnek látja az időt, hogy ő is kifejtse véleményét. Terjedelmes szónoklatában bőven hivatkozik a nagyvilágra és Európára, a börtönt nem viseltek hiszékenységére és tapasztalatlanságára. Fáradtan hallgatják. Aztán megúnja ő is, hiszen idős ember, s elmúlt már éjfél. Amilyen hirtelen jött, olyan hirtelen tűnik el a park bokrai között.

Uljanov szobra áll. Arcán a bolsevik optimizmus mellett a Fidesz narancssárga foltja, mellén az Október Párt vérvörös csíkja. Talapzatán plakátnyomok. Pár napja még németül és magyarul hirdették: "Vigyázat, művészet!"...

Egyetértünk Rétfalvival: tanulmányt érdemlő helyzet.

Tanulmányt, igen... Csak hát a kezemet szorító, tizenkét éves fiamnak — kiszökött utánam, hiába anyja tiltása — hogyan magyarázzam meg ezt az estét — tűnődöm hazafelé a csöndes József Attila utcán. Néró és Caligula szobrairól kell majd egyszer beszélnem; a totemizmusról, a mű, az alkotó és a jelkép azonosságáról. A kriminológiáról. Hogy a legtöbb szakértő szerint tíz évnél hosszabb börtönbüntetés után a személyiség óhatatlanul szétesik. A művészet elefántcsonttornyáról. Meg a politikáról. Gömbös szobrának felrobbantásáról, melyből partizánlegendát és miniszteri állásokat kerített a Marót-csoport, Sztálin hatalmas bronzcsizmáiról, a felszántott temetőkről, Ceausescu leköpött képmásáról.

Az ember tehetetlenségéről...

Havasi János
Fotó: Baracs

Szoborcsere

A komlói gimnázum névváltoztatásáról és a humanista költő, Nagy László ártatlanságának bizonyításáról már korábban írtunk. Cikkünket akkor azzal fejeztük be, hogy Kun Béla mellszobra vélhetően már nem lesz sokáig kitéve az időjárás és a diáktréfák viszontagságainak. Nos, időközben a városi tanács végrehajtó testülete meghozta döntését: a szobor a városi múzeumba kerül...

A gimnázium augusztusban hivatalosan is felveszi Nagy László nevét, s elképzelhető, hogy addigra - a városi és a Baranya megyei tanács anyagi hozzájárulásával - a költő Vígh Tamás által alkotott budapesti szobrának másolata is a helyére kerül.

A témához tartozó érdekesség, hogy Tóth József, a komlói gimnázium igazgatója lemondásra szólította föl Páll Lajost, a helyi tanács végrehajtó bizottságának tagját, mondván: teljesen megalapozatlanul „emelt vádat" Nagy László ellen, a gimnáziumi névváltoztatás kapcsán.(A HELYZET, 1990. március 17.) -Fg-

A HELYZET

Pécsett szerkesztett pártonkívüli hetilap • Főszerkesztő: Havasi János • Főszerkesztő-helyettes: Sz. Koncz István • Kiadja: "A Helyzet" Lap- és Könyvkiadó RT. Felelős kiadó: Schillinger István ügyvezető igazgató • Szerkesztőség és kiadóhivatal: 7621 Pécs, Sallai u.7. Telefon:72/27-377 • Terjeszti: a Magyar Posta. Előfizethető: bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, valamint a posta hírlapüzleteiben.• Előfizetési díj egy hónapra 75,-Ft, negyedévre 225,-Ft, fél évre 450,-Ft, egész évre 900,-Ft. • Készült az SZKI Computer Media RT. Propress rendszerével "A Helyzet" RT-ben. Laptervező: Harnóczy Örs. Grafikus: István László • Nyomási munkálatok: Szekszárdi Nyomda. Szekszárd, Széchenyi u. 46. Postacím: 7101 Szekszárd. Telefon: 74/11-422 Felelős vezető: Benizs Sándor igazgató. • Engedélyszám: III/PHF/174/Ba/1989.• HU ISSN 0864-974X